

Gheorghiță Țărălungă

P R I E T E N I I

E T E R N E

P R E F A Ț Ă

Din nou- a câta oară- colegul, doctorul Gheorghiță Țărălungă, *recidivează* în ale literaturi. De data aceasta aplecându-se asupra necuvântătoarelor, aceste- la fel ca și omul- miracole ale naturii.

Filele cărții ne dezvăluie o mare dorință de a desluși, cât de puțin, din complexa viață cu atâtea necunoscute, a acestor ființe care ne-au însoțit pas cu pas în decursul mileniilor de antropogeneză.

Autorul se oprește asupra unor animale din preajma noastră cu iubire și admirație, uneori compătimindu-le, fără nicio notă de repudiare, indiferent de ipostaza în care acestea se află. Numeroasele exemple date de părintele acestei cărți

invederează posibilitatea omului de evadare spirituală, dar și psihică, din lumea *modernă* plină de depresii, urmărind crâmpoșele din viața viețuitoarelor de pe lângă noi. Animalele ne oferă din plin acea virtute, atât de rară astăzi la om: **bunătatea**, însușire salvatoare pentru om și pentru Omenire, izvor al înțelegerii și fericirii umane.

Se spune că bunătatea unui număr mic de oameni este cu mult mai puternică decât răutatea a mai multora. Pe drept cuvânt, se consideră că civilizația unui popor se apreciază după atitudinea de bunătate față de animale. Sau, spus alt fel, sufletul unui om se cunoaște după modul în care se comportă cu animalele.

După toate cele expuse în cartea de față, ar fi de prisos întrebarea dacă mai trebuie scrise astfel de lucrări, pe lângă atâtea altele existente. Da. Ele sunt necesare a fi scrise în continuare pentru a se insera, și după cele expuse de autor, experiența de o viață a acelor care au îndrăgit aceste uimitoare ființe. Se adaugă, astfel, noi file la *Cartea neterminată a naturii*.

Prezența animalelor în existența noastră ne alungă singurătatea, acea mamă a neliniștilor ce ne însoțește de-a lungul vieții. Omul rămâne pururi o ființă socială! De unde și remarcă lui Goethe: *dacă aș fi singur în rai n-ar fi pentru mine un chin mai mare*. Sau aceea a lui A. Schopenhauer: *Dacă n-ar fi câini, eu nu aș vrea să trăiesc*.

În această pledorie pasionantă pentru animale, cu atâtea calități și mistere, autorul folosește drept documentare legende antice, care ne luminează începuturile dăinuirii noastre, inclusiv prietenia dintre om și animale, succinte considerații tehnice-strict necesare- apoi inserează poeziile, proverbele și ghicitorile care vizează animalele luate în discuție, din dorința de a cunoaște mai bine, reținând învățămintele ce decurg din comportamentul lor, de multe ori mai moral decât al nostru.

Autorul a reușit să adauge file valoroase la *Cartea neterminată a naturii* de care am mai amintit , dându-ne nu numai posibilitatea, ci chiar incitând de a contribui, de a participa la cunoașterea și înțelegerea acestor ființe, redându-le valoarea și demnitatea pe care o merită.

Din savoarea poetică ce încununează textul rezultă un stil atractiv și plăcut, apelându-se și la momente biografice interesante.

Prin elogiul adus virtuților animalelor – prietenilor eterni – rezultă și rolul lor moderator de caractere, de pedagogi ai umanității, amintindu-ne permanent că animalele nu sunt niște simple obiecte, ci ființe sensibile, inteligente care iubesc și suferă.

Ele trebuie să fie apropiate, înțelese și respectate ca pe niște parteneri loiali, în vremelnicia noastră pe acest Pământ.

Brașov, 27 august, 2011

Dr. Vasile SECAȘIU

INTRODUCERE

Propria introducere poate reprezenta o scuză față de eventualele neclarități ale unor expuneri ori semnifică nădejdea în bunăvoința celor ce vor parcurge drumul istorisirilor, nu întotdeauna pavat cu dalele de marmură ale inspirației sau pentru că a ocolit virtutea exigentei documentări.

Deși autorul este conștient că poate fi tributar ambelor cazuri, nu se poate desprinde în niciun fel de ideea că subiectul pe care vrea să-l abordeze prezintă interes pentru multă lume dornică nu doar de informații, cât mai ales de a primi un rod de cuget și a se putea bucura de izvorârea unui zâmbet, precum și de pâlparea unei clipe de beatitudine.

Acest mic preambul n-are decât menirea de a preciza încă de la început că dorința autorului de a scrie o carte despre prezența animalelor în preajma omului, în spiritul și în simțirea

lui, s-a născut din tinerețea sa, de pe vremea când a buchisit primele noțiuni despre necuvântătoarele de pe lângă casă, continuând apoi odată cu parcurgerea diferitelor lecturi generale, iar mai târziu, atunci când urma cursuri universitare de specialitate.

Nu și-a propus însă niciodată a explora sistematic diferitele izvoare de informare ori să dezbată tema de pe pozițiile cercetătorului exeget. Nu a avut nici preocupare, într-un fel ca un regret, de a nota cu sârguință toate lecturile abordate pe parcursul anilor în care a întâlnit referiri la animale. Restrâns în asemenea preocupări de obligațiile profesionale, și-a îngăduit doar rareori să strângă unele descrieri despre legăturile afective dintre om și animale.

Literatura oferă în acest sens un izvor inepuizabil de exemple. Cu toate aceste, chiar dacă adnotările sunt restrânse și nu întotdeauna suficient de edificatoare, descoperim în cele din urmă că, adunate la un loc, constituie o adevărată binecuvântare ce ar trezi interesul unor iubitori de animale și totodată ar putea constitui un îndemn asupra acestora de a adăuga ei înșiși alte și alte exemple, și fapte de profundă legătură și meditație față de niște ființe cărora ne place să spunem că le iubim și din partea cărora simțim o afecțiune apropiată de dăruire.

În acest mod o asemenea carte nu s-ar sfârși niciodată, ea putându-se îmbogăți continuu cu aportul tuturor celor ce ar completa strădania din lecturile lor sau din trăirile personale. Astfel se poate întregi o adevărată carte de geniu.

Cartea nu are, practic, nimic original, autorul a evitat pe cât posibil sau chiar nu a vrut să se regăsească pe sine în paginile acestei cărți, nici să-și expună mai mult sau mai discret emfaza ori vanitatea. A citit, a găsit, a notat, a transpus, cel mai adesea, întocmai. Uneori doar a îndrăznit să facă unele sublinieri, îndemnat fiind de notoritatea unor secvențe. Nu a vrut să fie o carte *a lui*, ci în ea să se regăsească toți ceilalți ale căror însemnări literare le-a folosit, chiar dacă a menționat

sursa, cel mai frecvent, doar în nota bibliografică, pentru a nu acorda nimănui *distincții*, cu atât mai mult nici sieși, atunci când unele pagini îi aparțin în exclusivitate. Prin acest gest a dorit ca cititorii să se regăsească în expunere și intenții ca participanți ori cunoscători direcți ori posibili, lumea animală fiind pentru fiecare om un adevărat șuvoi nu doar de interese cât mai diverse, ci și o evadare a spiritului, atât de încercat, din *jugla societății umane*.

Simțim că avem multe de învățat de la animale și că au puține de reținut de la noi;devotament fără merit-răutate pe nedrept! Da, pentru că acolo unde sunt mai multe animale decât oameni este mai frumos: există mai puțină răutate! Adeseori, pentru devotamentul lor animalele primesc drept răsplată indiferența și egoismul uman. În mod cert, omul va învăța să iubească animalele după ce își va fi *domesticit* propria sa răutate. Avem această datorie deoarece animalele au insuflat omului devotament și admirație, împrumutând , în schimb, teamă și supunere.

Gândind mai mult la niște ființe- în fond- asemănătoare nouă ne vom regăsi cu siguranță în căutările, uneori disperate, de a fi mai buni într-o lume care pare că se rătăcește în sine însăși.

Acum însă, ca să putem ajunge la cele doar câteva viețuitoare de care ne vom ocupa, trebuie, mai întâi, să medităm în sine noastră că uimitoarea plăsmuire a Universului, petrecută în urmă cu peste cinci miliarde de ani, o planetă răzleață dintr-o galaxie oarecare și un sistem solar la fel de anonim a avut teribila șansă de a cunoaște o poziționare și un sistem material specific, propice ivirii unor procese biologice superioare, unice, greu de descifrat, aproape de neconceput.

Acest fapt singular, cel puțin așa se crede după câte putem ști până astăzi, a înlesnit apariția unui miracol, parcă inexplicabil fără o intervenție supremă, pe care abia putem să-l înțelegem – **VIATA**.

Ce șansă! Din cele câteva trilioane de asemenea planete **Terra a fost favorita!**

Apariția vieții s-a întâmplat târziu, încet, ca un adevărat coșmar prin câte încercări nu va fi trecut. Astfel că după o nesfârșită chinuire a trecerii timpului, însingurată și în afara rosturilor de înțeles, în *curândul* ce, la scară geologică, parcă abia s-a dus, acum aproape trei miliarde de ani, încă din era *arhaică*, în mările și oceanele atât de întinse ale Terrei se desăvârșește sublimul fenomen biochimic de apariția vieții: **viață din neviață!** Uluitor ! Sfânt!

La început a fost doar acel microcosmos sublim pe care îl cuprinde infinitul unei formațiuni celulare. Spus simplu și oarecum fantezist, o formațiune proteică a căpătat nu doar însușirea de a asimila și dezasimila, ci și pe aceea de a se înmulți, de a lăsa urmași identici.

Înmulțirea, reproducția, acest fantasm definește în esență viața, viața născută în primitoarele ape ale oceanelor. Da, destinul apei este viața, al vieții- omul, al acetuia- desăvârșirea. Fără miracolul vieții Universul ar fi o absurditate! Din materia inertă, sterilă, din înfiorătoarea neviață în care un **sistem entropic universal** s-a oprit din propria lui pieire și a permis un salt evolutiv potrivit sieși spre rostul unei mișcări biologice a materiei. În acest sens viața pare o dumnezeire! Ori poate că și este!

Apoi treptat-treptat, în următorii 570 milioane de ani, în erele *paleozoică*, *mezozoică* și *neozoică* planeta aceasta norocoasă și fertilă devine leagănul unei naturi vegetale și animale, cu milioane și milioane de feluri de plante și animale, de o complexitate din ce în ce mai mare și mai diferențiată, cu forme distincte existente în biotopuri cât mai variate. **Viața a învins pretutindeni!**

Așa apar tot mai evoluat *protozoarele*, *moluștele* și *artropodele*. Apoi urmează fără nicio întrerupere *tentaculatele*, *echinodermele*, *peștii* și *amfibienii*, sfârșind cu *reptilele*, *păsările* și *mamiferele*. Ce de ființe! Ce desăvârșire de viață!

Dacă omul ar fi singur în Univers, existența sa n-ar fi avut niciun sens; diversitatea eternizează pe când singurătatea ucide!

În cea mai complicată clasă, cea a mamiferelor, în ultima perioadă de timp a erei *neozoice*, în cuaternar, acum un milion și jumătate de ani apar și primele forme de hominide care treptat-treptat vor evolua către o supremă formă-OMUL! Actualul *homo sapiens*. Adică *omul înțelept* al cărui spirit înobilează întreaga natură, în care a reușit să se integreze discret și armonios.

În primitoarea imensitate a pământului omul a îndrăznit să creeze o adevărată altă lume, aceea a spiritului său. Poate că nu prea târziu va reuși să făurească și unelte capabile să se autoreproducă, lăsând omului libertatea de a-și cunoaște mai mult propria sa viață. Și cine oare s-ar împotrivi chiar ideii că întregul edificiu al spiritului omenesc, ca produs emis de o energie abia întrezărită ca potențial de o putere cosmică certă – **conștiința**, nu va persista și nu va străbate eterul spre lumea altor planete și galaxii ce ar putea să-și schimbe orbitele de uimire, descifrând minunile noastre de cuget...

Chiar dacă mii și mii de ani lumină vor picura în clepsidra eternității, forța cugetului uman are virtutea să aștepte! Rațiunile se caută, rațiunile se atrag! Sunt capabile chiar să treacă **dincolo de spațiu**, fiind cea mai înaltă autoritate umană și universală.

Să coborâm însă din această viziune în timpurile noastre și să urmărim cu detașarea răbdării și a înaltei înțelegeri care sunt sentimentele, sedimentate de-a lungul multor veacuri pe care oamenii le au față de câteva dintre speciile domesticate cândva, apoi le-au îngrijit, le-au selecționat continuu, mai ales printr-o discriminare reproductivă și le-au înmulțit în folosul lor de toate zilele, nu întotdeauna, să recunoaștem, lipsit de egoism sau pur și simplu spre frumusețe și armonie întru desfătarea lor.

Uneori, metodele de creștere sunt adevărate preocupări estetice ori înaintate tehnologii care presupun eforturi și investiții uriașe. Nu vom face însă expuneri profesionale de creștere nici pastorală, nici industrială asupra niciunei specii, dar ele impun cel mai adesea programe stricte, cu rigoare matematică, uzând de metode avansate de hrănire, dezvoltare și exploatare. Să nu uităm nici de multiplele și distinctele acțiuni sportive, de agrement sau expoziționale în care nu ne mai putem opri uimirea față de performanțele, valoarea și frumusețea manifestărilor pe care le au animalele.

De-a lungul istoriei Omenirii personalități de seamă și-au exprimat gândurile despre acești prieteni ai omului. Scriitori și poeți de geniu le-au închinat rânduri emoționante sau de puternică influență educativă. La fel, mulți sculptori și pictori au imortalizat aceste ființe în opere nemărginite în frumusețe. La rândul său, poporul anonim și-a exprimat admirația față de însușirile animalelor, extrăgând învățături de certă valoare pe care le-a înveșnicit în proverbe și ghicitori de o cuceritoare fantezie. Nici oamenii cu haz n-au stat deoparte, găsind oricând motive de a ne elibera un zâmbet prin modul în care se folosesc de însușirile unor animale spre a le opune năravurilor omenești.

Haideți, rogu-vă, să deslușim cu puterea minții unele din sentimentele noastre față de numai câteva specii de animale de pe meleagurile acestea sau de aiurea, din vremurile pe care le trăim ori din încercata antichitate!

Și dacă veți avea răbdarea și îngăduința de a citi până la capăt modesta, dar sincera și devotata dăruire și preocupare, luați-vă inițiativa de a dezice minora trudă ori de a adăuga propria contribuție la un infim de frumusețe.

C Â I N E L E

Prima și cea dintâi adorație a omului din puzderia animalelor care înnobilează natura înconjurătoare cu siguranță că a fost câinele.

Fără să greșim, credem că a fost o atracție reciprocă. Trebuie să ne reamintim că, la origine, câinele de astăzi, *Canis familiaris*, provine din forme specifice lupului. Pe lângă așezările omenești el și-a găsit mai ușor resurse de hrană, iar omul i-a folosit destoinicia de a se alarma față de multiplele pericole din îndepărtatele vremuri. Trăsătura fundamentală pe care o are câinele este **sociabilitatea**.

Astfel că între câine și om s-au putut statornici încă din *epoca de piatră* legături de o profundă afecțiune. Domesticindu-l, l-a schimbat, i-a modificat natura, l-a înmulțit și l-a diversificat morfologic, adaptându-l atât nevoilor imediate ale sale, iar ceva mai târziu și unor interese de natură pur sentimentală.

Desigur că domesticirea n-a fost deloc o treabă ușoară nici pentru om, nici pentru câine. Sau mai degrabă dificilă pentru sălbaticul care pierdea libertatea, indiferent de costul acesteia. Iată cum descrie Jack London în romanul său *Colț Alb* tocmai o asemenea dificultate:

Robia îl muiase. Lipsa de răspundere îl slăbise. Uitase să se descurce singur.(...) Simți o nevoie copleșitoare de a fi apărat și de a se afla în preajma omului...Zgomotele taberei îi ajunseră în ureche. Zări strălucirea focului, o văzu pe Kloo-Kooch, care gătea, și pe Castor Cenușiu stând pe vine și morfăind o bucată de seu crud. Era carne proaspătă în tabără!

Colț Alb se aștepta să fie bătut. La acest gând se ghemui și se zbârli puțin. Apoi o porni din nou. Îi era teamă și nu putea să sufere bătaia, pe care știa că avea să o capete. Dar mai știa că avea parte de plăcerea focului, de apărarea zeilor, de tovărășia câinilor, aceasta din urmă o tovărășie potrivnică, totuși tovărășie, și care îi împlinea instinctul de haită.

Se apropia de lumina focului, târându-se și furișându-se. Castor Cenușiu îl văzu și se opri din mestecat. Colț Alb se furișă, tăvălindu-se în ticăloșia înjosirii și supunerii sale. Se furișă spre Castor Cenușiu, înaintând pas cu pas, tot mai încet și mai anevoios. În cele din urmă se culcă la picioarele stăpânului, căruia i se încredință cu totul, de bunăvoie, cu trup și suflet.

Venise din proprie inițiativă să se așeze la focul omului și să fie condus de acesta. Colț Alb tremura așteptând ca pedeapsa să cadă asupra lui. Mâna se mișcă deasupra-i. Fără să vrea, se târî sub lovitura pe care o aștepta. Dar ea nu veni. Aruncă o privire în sus. Castor Cenușiu rupea bucata de seu în două! Foarte supus și oarecum bănuitor, mirosi mai întâi seul și apoi începu să-l mănânce.

Castor Cenușiu porunci să i se aducă carne și, pe când o mânca, îl păzi de ceilalți câini. După aceea, recunoscător și mulțumit, Colț Alb se așeză la picioarele lui Castor Cenușiu, privind la focul, care-l încălzea, clipind și moțâind liniștit la gândul că ziua de mâine îl va găsi nu rătăcind abătut peste împăduritele întinderi pustii, ci în tabăra animalelor – oameni, în tovărășia zeilor, cărora li se dăruise și de care depindea acum.

Emoționantă descriere! Te simți plutind în altă lume!

Pornind de la aceste prime fapte, omul a reușit prin intervențiile sale în biologia acestui animal să obțină peste opt sute de rase de câini de o diversitate uimitoare, atât ca temperament, talie, rezistență și aspecte morfologice, fantezia biologică întrecându-se în acest sens pe sine însăși.

Ca răspuns la grijile și sentimentele omului, câinele și-a dăruit un atașament față de om până la supunere conștientă și chiar până la starea de jertfă. Un animal care a putut fi domesticit nu semnifică neapărat un grad înalt de înțelepciune al omului, ci dovedește, în primul rând, disponibilitatea și puterea minții viețuitorului de a se apropia de o ființă

pământeană, căreia îi simte puterea, acea forță mai mare decât cea fizică...

Câinele a devenit un fel de icoană a devotamentului nemărginit pentru un codru de ...recunoștință.

Într-adevăr, bietul câine are umilința devotamentului față de om izvorâtă din atât de mare dragoste încât pe sine se exclude din ea, jertfa lui fiind umană !

Cum să nu îndrăgești aceste viețuitoare sensibile și iubitoare, unele adevărate giuvaieruri vii, altele ca maestoase sculpturi ori exemple morale de dăruire. Întâlnim în lumea canină exemplare de câteva sute de grame, ca micuțul *chihuahua* până la statura uriașului *mastiff*. Cât despre însușirile lor, se poate scrie pagini de adevărat eroism. Unele rase au comportament sportiv, altele sunt drăgălașe animale de campanie, iar altele au valoroase utilizări. Sunt câini special dresați pentru a-și însoți stăpânul orb sau cu diferite deficiențe fizice. Aici putem enumera rasele *retrivier* și *ciobănesc german*. Harnicii câini *ciobănești* existenți sub diferite rase în mai toate țările sunt nu numai de un real folos ciobanilor în conducerea turmelor și paza lor, dar sunt în, același timp, apropiați tovarăși și într-un anumit fel chiar de *discuții*.

Unele rase cum ar fi *malamut-de-Alaska*, *laika*, *husky-siberian* ori *câinele eschimos* sunt bune cărăușe de sanie și chiar de vânatoare. Ele sunt puternice, rezistente, având blana formată din peri lungi care acoperă un alt strat mai gros și dens, formând un înveliș impermeabil și călduros. Unele rase de câini fac un adevărat deliciu vânătorilor. Așa *câinele -lup irlandez* este neîntrecut în a vâna lupi și alte sălbăticiuni. Unele rase canine de vânatoare aleargă în haită (*beagle*, *basset*) pe când altele sunt solitare (*ogarii afgani*, *saluki*). Sunt și multe rase cu însușiri utilitare specifice, cum ar fi cele de pază, de salvare ori de depistare a diferitelor substanțe. Se remarcă foarte bune de pază rasele *akita*, *boxer*, *dogul german*, *mastiff*. Un excelent câine de transport este îndrăgitul *Saint Bernard*;

puternic, rezistent, iubitor și frumos, conștiincios până la sacrificiu.

Omul a avut grijă și de sufletul său, creându-și unele rase drăgălașe, prietenoase, pline de răsfăț. Unele dintre acestea erau privilegiul doar al familiilor regale; așa era *pechinezul* ori *spanielul*. Altele asemenea sunt ca niște bibelouri vii: *maltez*, *ffenpincher*.

După ce parcurgi o carte despre rasele de câini și le privești diversitatea formelor, frumusețea, eleganța, modestia ori curajul, ai impresia că ai vizionat un muzeu de artă și că ai ascultat într-o armonie deplină muzică de Bach, împăcat cu tine însuși și cu o lume, într-un fel, tainică și plină de fascinație. Iată unele gânduri ivite, poate, în asemenea situații:

Când doarme câinele răsare soarele.-Nichita Stănescu.

Un câine într-o fundătură face cât doi.-Eugen Frunză.

Vreți să știți ce este devotamentul? Învățați de la câini.-M. Codreanu.

Tot câinele iese din iarnă, dar numai pielea lui știe.-Anton Pann.

Adevărat vorbeam/Că nu iubesc mândria și că urăsc pe lei/Că voi egalitate, dar nu pentru căței.-Grigore Alexandrescu.

Istoria și literatura lumii abundă de gânduri și de reflecții cutezătoare și pline de fantezie; unele exemplare de câini au rămas celebre prin destinul care le-a fost hărăzit ori prin distincția faptelor săvârșite. Observați ce se scrie într-un almanah:

*E curios cum acestui străvechi prieten al omului i-a fost destinat de mitologia greacă tocmai porțile Infernului. Dar Cerber, sugestiv descries de Dante: **fiară crudă și ciudată care latră câinește, trei guri căscând deodată**, nu este unica celebritate câinească a antichității. Câinele Kratim, care a aparținut celor șapte somnoroși din Efes, a fost imortalizat de istorici pentru că, deși a fost alungat cu pietre, și-a urmat totuși stăpânii, mai întâi în caverna lor din Muntele Celion, iar*

*apoi...în Paradis.Se spune că acest câine știa să vorbească, dar avea și darul profeției!Câinele poetului grec Hesiod a stăruit ca ucigașii stăpânului să fie pedepsiți. Despre Cyrus, regele perșilor, se spune că a fost crescut de o cățea. În Olanda, un câine uriaș cu numele de Help făcea curse cu trenul din stație în stație, purtând în gură o casetă în care se colectau bani pentru feroviarilor accidentați. În Alsacia, în cursul unei epidemii de difterie, câinele Balto, în fruntea unei săniuțe trase de confrăți, a dus medicamente salvatoare într-un orașel greu încercat. Drept recunoștință, oamenii i-au ridicat o statuie. Bismarck, câinele unui măcelar, îmbolnăvinduse de scabie, a fost luat de servitorul acestuia să-l înece. Malul s-a prăbușit însă, și amândoi, om și câine, au căzut în apă.Bismerck, fiind voinic, l-a scos pe servitorul ce se lupta cu moartea pe malul celălalt. Câinele a adus reale servicii științei. Se știe în ce largă măsură a folosit savantul Pavlov câinele ca animal de experiență. La Koltuși în **capitala reflexelor condiționate**, s-a ridicat-la dorința și după indicațiile lui Pavlov-un monument al câinilor de experiență. Pe soclu sunt reprezentate scene din experiențele la care au fost supuși unii câini. Tot câinii au fost și primii cosmonauți: Laika, Belka și Streika.*

Credinciosul patrupeț este întâlnit frecvent și în operele literare. Sunt cunoscute paginile dedicate câinelui de Jack London, Ivan Turgheniev, Tudor Arghezi, pentru a cita doar câteva nume.

Deasemenea, multe personalități ori eroi de legende au avut interferențe cu proprii lor câini. Așa este cazul lui Ulise, eroul căruia grecii îi datorează izbânda în Războiul Troian. După victorie i-a fost dat acestuia să mai rătăcească încă zece ani, până a ajuns acasă, în Ithaka, unde îl aștepta credincioasa lui soție, Penelopa, fiul său, Telemah și tatăl său, Laerte. Odată pătruns în insula Ithaka, deghizat în cerșetor pentru a lua prin surprindere pe numeroșii pețitori de care nu putea să scape soția lui, Penelopa, a fost totuși recunoscut de bătrânul său

câine, Argos, care atât de mult l-a așteptat, refuzând să moară. În clipa când și-a revăzut stăpânul mult iubit, a dat fericit din coadă, a plecat capul, ca un gest de ultim salut și apoi și-a dat duhul împăcat cu sine.

Pretutindeni au existat asemenea câini. La Edinburg există o statuie a unui câine care și-a urmat stăpânul până la moarte, cu devotament. De asemeni, la Baden, în Suedia se află statuia câinelui polițist Pirat, care a descoperit în zece ani peste 250 de delicvenți.

Dar pentru că se vorbiră ceva mai înainte despre câinele Cerber, iată câteva adnotări făcute de pe când mitologia greacă fascina anii căutărilor înfrigate.

Se spunea de vechii greci că dincolo de clipa minunată a vieții se află împărăția veșnică a zeului Hades – Infernul. Cine coboară în tărâmul de întuneric drum de întoarcere nu mai are niciodată. Poetul Al. Vlahuță spunea atât de dramatic: *Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei.*

Mitologia greacă și-a imaginat că la poarta de argint a Infernului largă, prietenoasă și încăpătoare la intrare, dar strâmtă și dușmănoasă la ieșire, străjuiește fiorosul Cerber, câine –monstru cu trei capete. Fiara n-are niciodată odihnă și cine se încumetă să se întoarcă din drum înapoi spre lumea părăsită întâlnește teribila dihanie, turbată, cu gurile înfometate și niciodată sătule, care sting orice licărire de curaj celui ce ar cuteza .

Se crede că Cerberul ar fi frate bun cu fiorosul leu din Nemea și cu hidra din Lerna cea cu nouă capete, jivine la fel de înspăimântătoare care au înfricoșat generații de pământeni până le-a venit de hac, răpunându-le, cel mai mare și iubit erou din totdeauna, Heracles – la romani Hercule. Mai amintește legenda că Cerber avea și un *frățior* cu două capete – Artos, aflat în slujba uriașului Gerione, stăpânul de vaci roșii.

Fantezia greacă nu s-a lăsat însă oprită de mânia acestui câine tricefalic, ci a găsit pentru speranța umanității înțelepciunea de a-i îmblânzi ori amăgi răutatea. Prima reușită

o realizează nefericitul Orfeu cel mai mare poet imaginat de legende, care mergând în Infern să-și caute iubita lui soție, pe frumoasa Euridice, a fermecat și turburat cu arta și cu durerea lui până și inima lighioanei care n-a scheunat nicio împotrivire când întristatul îndrăgostit a părăsit tărâmul deznădejdiei. Ba se spune că Cerber a închis ochii firoși, iar o blândețe de o clipă, fără seamăn, l-a cuprins pentru prima și ultima oară.

Dar înfiorătorului Cerber i-a fost hărăzit și lui să cunoască spaima înfricoșătoare pe care la rându-i a răspândit-o. Eroul Heracles, trebuind să-l ducă la curtea regelui Euristem, a înșfăcat cu brațele sale puternice grumazul fiorosului de-a făcut fiara să se sufoce și să cunoască la rândul lui teama, groaza, puterea și supunerea așa cum o mai cunoscuseră confrății lui. Și așa cum potolit și smerit era, mai că puteai să zici:

*E-un pudel nebunatic
De stai, s-oprește și el, și socoate
Și de-i vorbești se-nalță-n două labe,
Ridică-n grabă ce din mână-ți scapă
Și-ar sări după baston în apă.*

.....
*Un câine când e bine educat
Câștigă și favoarea unui înțelept. Faust- Goethe*

După ce Heracles l-a dus înapoi, mai fioros urla și lătra, cum face și potaia care se dă pe furiș după ce este sigură că nu o va izbi bocancul...

Și Eneia, singurul erou supraviețuitor al războiului troian, s-a împiedicat de Cerber la poarta Infernului. Cum era sătul de lupte, i-a pregătit *cățelușului* o prăjitură cu miere și semințe de mac pe care Cerberul, nerezistând tentației, a mâncat-o dormind somn lung și fără vise. Enea a putut afla astfel de la înțeleptul său tată viitorul urmașilor săi, supraviețuitori ai Troiei; au construit eterna Romă! Alți eroi nu știm de-au fost să mai înfrunte nemilosul Cerber. Ceva mai

recent însă, un reportaj prudent făcut la fața locului prin *borta cheii* ne comunică:

.....

*Văzui atunci, aproape de intrare,
Un pudel gras și plin de panglicuțe,
Cu scabie canină pe spinare.
O lebădă și câteva maimuțe
Înconjurau dihania neroadă,
Ce se lăsase moale pe lăbuțe.
Cu gingiile neputând să roadă
Un beefsteak crud și tare ca de piatră,
El sta sugând din propria lui coadă.
Acest câțel ce toată ziua latră
Rosti maestrul cu-a lui voce tristă,
A fost un biet erou lăsat la vatră.*

Infernul-George Topârceanu.

Ei, dar după atâta *dramatism* să facem o mică pauză, citind câteva vorbe de duh. Se spune că cel ce vrea să redea o glumă întotdeauna se grăbește să o rostească pentru a nu uita, dacă o spune prea târziu, să râdă primul, fiind sigur că astfel îi va îndemna și pe ceilalți să îl imite. În plus, celor care chiar că nu o fac s-ar putea să nu mai știe să le explice poanta...Iată de ce eu însumi mă grăbesc să prezint unele mici istorisiri cu un dram de haz, culese nu se mai știe de când și de pe unde:

- *La a eticii poruncii poruncă/El s-a apucat de muncă/
Și lucrează-acum cu spor/Tăind frunză câinilor.*

* *Dumneavoastră, care sunteți irascibil la culme încâvă
vă sare țandăra din nimic, ați fost mușcat de câinele
vecinului.Ce aveți de făcut? Sfătuiți pe stăpânul patruipedului
să-i facă injecții antirabice. Altfel nu garantăm. Pentru câine!*

* *Doi prieteni discută chestiunea inteligenței
animalelor. Unul din ei susține că împotriva
tuturor celor ce se spun, câinii sunt proști, în afară de așa-
zisele lor instincte. -A, nu dragă-replică celălalt-sunt și câini*

extrem de inteligenți. Al meu, de pildă, începe să urle de câte ori o vede pe nevastă-mea, apropiindu-se de pian!

** Doamne, frumos câine, l-aș cumpăra, dar și două mii de lei, o să se supere mult bărbatul meu... Vânzătorul: -Doamnă, mai ușor veți găsi un alt soț, decât un câine de rasă ca acesta!*

• Un cetățean intră la un ceasornicar cu câinele său: -Vi l-am adus pe Grivei. -Și ce să-i fac eu lui Grivei? -Aș vrea să știu ce are. Se oprește din cinci în cinci minute.

** Mr. Dublin e așa de avă încât se trezește noaptea din somn și se duce în fața conacului să și latră ca să economisească întreținerea câinelui.*

** Un domn povestește unui amic că a hotărât să-și educe câinele astfel încât acesta să later ori de câte ori vrea să mănânce. Două luni mai târziu un prieten îl întreabă: -Ei ai reușit? -Să nu mai vorbim despre asta. Acum eu trebuie să latru, altfel câinele refuză să mănânce.*

** S-a prezentat la consultație o femeie mușcată de un câine presupus turbat, rugându-mă s-o tai sub limbă ca să-i iasă căteii.*

** Mama: - De ce ai desenat un câine fără gură? Copilul: -Ca să nu mă muște!*

Poate că la o viitoare carte am să pregătesc mai cu atenție partea *recreativă* a expunerilor și am să-mi iau revanșa în fața tuturor celor pe care nu am reușit, cu cele expuse drept glume, să-i fac să zâmbescă, măcar un pic, căci zâmbetul este o răsplată, este o ofertă de sinceritate, fiind și o fereastră prin care se revarsă frumusețea sufletului.

Nădăjduiesc acum să vă trezesc interesul despre unii câini minunați, câini salvatori, povestire scrisă de Remer – Auselme, intitulată *Iadul Alb*:

(...) Pentru îndeletnicirile umanitare ale așezământului de salvare înființat de Bernard Menthon în Elveția, n-au fost de ajuns numai marea bunăvoință și jertfirea de sine a personalului devotat. A trebuit să se recurgă la serviciile

neprecupețite ale câinelui bernardine, fără ajutorul căruia misiunea salvatoare n-ar fi putut fi îndeplinită cu atâta folos. Acest câine, cel mai voinic și rezistent din neamul lui, crește uneori cât un vițeluş. Rasa lui a fost obținută după multe încrucișări canine a nenumărate generații până s-a ajuns la adevăratul bernardin, numit astfel după Bernard de Menthon care cu o răbdare de fier și o muncă neobosită, a reușit să amelioreze rasa acestor câini, pe care i-a dăruit așezământului înființat de el. Crescut în Mulții Alpi, familiarizat cu rigorile iernii grele, câinele când împlinește un an sau un an și jumătate este adus la postul de salvare al așezământului și supravegheat ca să se împrietenească cu ceilalți câini. Noul venit este trimis zilnic în tovărășia altui câine dresat să colinde potecile. În urma lor paznicii prevăzuți cu echipament de salvare îi supraveghează, îndemnându-i să execute diferite exerciții, cum ar fi, de pildă, orientarea după zgomotul avalanșei sau descoperirea prin mirosire a omului acoperit cu zăpadă și apoi atenta lui dezgropare. Câinele mai vechi în serviciu scurmă zăpada, urmat de câinele nou venit, care cu timpul se deprinde, prin imitație, să facă la fel. După câțva timp, câinele tânăr- dotat cu instinctul orientării- cunoaște drumurile și potecile, ocolește în mod minunat prăpăstiile și-și dă seama de direcția din care vin strigătele de ajutor. Rar de tot se întâmplă să se înșele.(...)

Prin mirosul și admirabilul lor instinct, ei descoperă urma celor care au fost acoperiți de zăpada prăvălită de pe munți, săpând cu labele lor late ca niște lopeți fără a crâcni. Când simte urma omului căzut, ei nu se lasă până nu-l dezgroapă. Dacă totuși nu pot ajunge la cel înzăpezit sau dacă, deși l-au descoperit și rostogolit cu labele, nu-l văd ridicându-se, atunci ies deasupra mormanului de zăpadă și încep să latre îndelung, semnificativ, ca să atragă-prin ecoul repetat-atenția ajutoarelor omenești. Când sunt auziți, li se răspunde prin chiote prelungi, semnalizatoare. Oamenii,

orientați de lătratul neîncetat, se grăbesc să ajungă în timpul cel mai scurt la locul accidentului; îl ridică pe targă și-l duc la infirmerie.

Adesea însă, vuietul vântului acoperă lătratul câinilor, așa că ajutorul omenesc nu răspunde la chemare. După ce câinii așteaptă atenți câteva momente cu urechile ciulite să audă chiotul de răspuns al oamenilor, unul din ei pleacă în goană, pe cea mai scurtă cărare, la postul de salvare al așezământului, unde apucă cu dinții frânghia de la poartă și sună clopotul de alarmă, lătrând apoi semnificativ. Echipa rapidă de salvare, formată din paznici și câini, pleacă fără întârziere, urmând drumul câinelui - ștafetă.

Cum să nu te impresioneze aceste sublime animale, cum să nu iubești atâta desăvârșire și conștiință jertfă?! Poate că tocmai plecând de la asemenea exemple înțelepciunea populară, întotdeauna ageră, de veghe oricând și îmbietoare la reflecții și-a lăsat mina cu diamante de cuvinte – proverbele- la îndemâna tuturor spre desfătare, dar și spre adâncă meditație. Iată unele dintre cele mai frumoase **PROVERBE** despre patrupedul capabil oricând să inspire cugetul omenesc:

**Gură de om, gură de câine, cere pâine.*

**Când latră un câine bătrân, să ieși afară.*

**Câinele bătrân nu latră la lună.*

**Credința femeii și a câinelui să nu o iei niciodată.*

**Femeia e câine, latră, dar nu mușcă.*

**Coadă de câine se trage din coadă de câine.*

**Vântul bate, câini latră.*

**Câini latră, vântul duce.*

**Câini latră, bivolul paște.*

**Câini latră, ursul joacă.*

**Câinele latră, lupul tace și face.*

**Lasă câinii să te latre , numai bine să știi face.*

*(Câinele șade pe fân:/Nici mănâncă, nici nu va lăsa
/Calul să-l miroasă*

**Câinele osul nu-l roade și nici pe altul nu lasă să-l
roadă.*

**Brânză bună în burduf de câine.*

**Câinele, deși mușcă, e cel mai bun prieten al omului.*

**Din coadă de câine nu faci sită de mătasă.*

**Din câine nu poți face clisă.*

**Câinele nu se cuvine să poarte șa.*

**Câinele care latră nu mușcă.*

**Câinele care nu latră mușcă.*

**În urma lupului latră câinii.*

**Omul beat e ca un câine turbat.*

**Cățeaua pân' nu pleacă prin mahala /Câinii nu se iau
după ea.*

**Câinele unde găsește ușă deschisă, acolo neoprit intră.*

**A dat burduful de brânză în sama câinilor.*

**Leagă prietenie cu câinele, numa nu lăsa bâta din
mână.*

**Nu zădări câinele care nu-ți face nimic.*

**Nu deștepta câinele care doarme.*

**Nu întărâta câinii în sat de vrei să scapi nevătămat.*

**Nu te încrede în tot câinele care dă din coadă.*

**Cauți tu curele pe unde au ros teiele.*

**Mai bine un câine viu decât un leu mort.*

**A poruncit câinelui și câinele pisicii și pisica
șoarecelui, iar șoarecele de coadă și-a atârnat porunca.*

**A azvârli cu bățul într-un câine și lovești un popă.*

**La cel sărac și câinii bat mai tare.*

**La ușa săracului nu vine niciun câine.*

**Ciolanul gol câinii nu-l rădică.*

**Câinele când e mai sătul, turbă.*

**Câinele fricos numai lui își ține de cald.*

**Noi n-avem pâine și câinii umblă cu colaci în coadă.*

**Câinele că-i câine, dar și el își ia lumea-n cap de la o
vreme.*

**Cine pe cine să miroasă/Zice către cine cuscru.*

- *Lume-lume și viață, /Cum se dau câinii pe gheață!*
- *Pe cine l-a mușcat câinele se teme și de lătrătură*
- *Nu e numai un câine scurt de coadă.*
- *Câinele când are să turbeze, începe a urla cu o săptămână înainte.*
- *Trăiește ca câinele cu pisica.*
- *Se mănâncă precum câinii.*
- *Taie frunză la câini.*
- *Trăiește ca și câinele la stână.*
- *Nu este nici câine, nici ogar.*
- *Viață de câine!*
- *Umblă câinii cu covrigii în coadă.*
- *Cățea de vreme.*
- *Cu cățel, cu purcel.*
- *Este un Cerber!*

După cum se vede, istețimea românului n-are hotare. Mă gândesc în primul rând la omul obișnuit, cu osebite la omul ogoarelor și al staulelor cu vite, la țăranul etern care a conviețuit cu animalele de când se știe și din obiceiurile sau din manifestările cărora a deprins atât de multe învățăminte, făcându-l să reflecteze cu mai multă rigoare și acuratețe la propria sa viață și la rosturile acestei lumi.

Da, umilul chip de țăran are spiritul suveran! De aceea țăranul român face parte din natura acestui Pământ; este veșnic ca revenirea primăverii, puternic ca sămânța ce răzbate din întuneric, și bogat în daruri și în credință; este o bucurie ivită după o rugăciune!

Ce sunt, în fond, proverbele pe care tocmai le-am parcurs decât o dovadă a purității sale de viață și de conștiință? Dar agerele ghicitori care te fac să le etichetezi ca pe adevărate chintesențe de cuget, pornind de la simple constatări, legături dintre diferite judecăți sau de la amăgitoare expuneri de cuvinte? Să exemplificăm doar prin câteva asemenea străluciri de spirit. Desigur, dat fiind tema în discuție, că răspunsurile sunt de felul *mănăstire-ntr-un*

picior...Dacă ar fi auzite în alte împrejurări, dificultatea ne-ar sollicit mintea...

GHICITORI

- *Are tata o oaie laie/Și-a fătat doi miei în paie;/Eu zic bârr!/Ea face hârr!/Eu zic bâr oaie la stână,/Și ea face hap!la mână. (Cățeaua).*
- *Ciucilete sub părete.(Câinele)*
- *Este o coconiță,/În piept poartă noduri/Și sare gardul/Cu mâinile-n șolduri.(Câinele)*
- *Fugi în grabă până-n tindă/Vipura să nu te prindă.(Câinele).*
- *Am un dorobanț/Ferecat în lanț.(Câinele).*
- *În cămăruța-ncuiată/Am o puică cucuiată.(Câinele).*

Am lăsat mai la sfârșitul povestirii mele despre acest atât de isteț animal să exemplific disponibilitatea spiritului uman de a recunoaște cât de mult se simte atras de aceste fapte. Am ales ca țintă fabulele și poeziile unor scriitori, dar constat că numărul celor ce au scris cât și numărul acestora este mult prea mare. Ar trebui, pur și simplu, să alcătuiesc o altă carte separată. Mă rezum doar la câteva exemplificări. În opera niciunui poet de seamă din literatura noastră nu lipsesc poeziile care să nu aprindă cuvinte despre acest îndrăgit animal. Uneori găsim motive de reflecție, alteori se lasă acidul umorului să corodeze ceea ce este rău, iar cel mai adesea sunt frumoase exemple de admirat.

Sigur că în viața de toate zilele întâlnim și unii oameni care doar propăvăduiesc fariseic că iubesc animalele, se laudă cu dragostea lor, etalând-o ori de câte ori au ocazia sau născocesc un prilej de a o face, erijându-se în eroi. Iată un exemplu tipic de **falsitate**, de a nu ști ce este adevărata iubire, sacrificiul pentru ea, ci nu bravada, mărinimia, fanfaronada:

22 mai 2006

Mă obsedează întâmplarea de ieri. În timp ce mă întorceam de la Suceava la București, cu mașina, am oprit pe marginea

șoselei, cu 16 kilometri înainte de Bacău, într-o parcare, bineînțeles, neîngrijită, lipsită de vreun copac care să țină umbră și plină de gunoaie. La marginea șoselei era un fel de șanț industrial, betona și el plin de gunoaie, printre care am zărit deodată ceva mai puțin obișnuit: un sac de plastic (plastic sub forma de țesătură, nu folie) în care fusese închis, prin înnodare gurii sacului, un câțel. Speriat de moarte, câțelul reușise, după multe ore (poate zile) de zbatere să sfâșie sacul și să scoată capul la lumină. Iar printr-o altă gaură își scosese lăbuța dreaptă, ceea ce nu-l salvase, întrucât nu avusese cum să se deplaseze ca să-și caute de mâncare. Avea un cap delicat, ca de căprioară, și trăgea să moară. Tremura, cuprins de frigurile morții, iar privirea îi era împăienjenită. Întrucât de mai multă vreme ploua, era scufundat cu sac cu tot, până la jumătate, într-o apă rece și murdară.

Greoi cum sunt, am făcut eforturi mari ca să cobor în șanț, punând un picior pe o grămadă de gunoi instabilă, și intrând cu celălalt în apă. Am vrut să-l eliberez pe câțel, fie ca să moară decent, dar când mi-am apropiat mâna de el, m-a lătrat și a încercat să mă muște, cu un gest de energie dintr-un corp vlăguit. Era în reacția lui un fel de greață față de ființa umană, un refuz demn și tragic de a se lăsa salvat de un om. N-am reușit să fac nimic, am alunecat și m-am lovit destul de rău la o mână și în cele din urmă m-am urcat în mașină și am plecat.

Blestemat fie omul care a supus o ființă la o moarte atât de umilitoare! Îi doresc din toată inima (fără niciun fel de solidaritate umană) să moară și el la fel, închis într-un sac de plastic și scufundat până la jumătate în apa murdară a unui șanț plin de gunoaie.

Aceste rânduri au fost scrise de către, nimeni altcineva decât, criticul literar **Alex. Ștefănescu**, în cartea sa *Jurnal secret. Dezvăluiri complete 2003-2009*, București, Editura Corint, 2009.

Rămâne la latitudinea cititorilor să aprecieze gestul exegetului critic. Te înfioară însă modul în care se desparte de nefericitul cățeluș. Se pricepe să critice realizările de cuget ale altora, dar nu este în stare de a ridica un animăluț din șanțul morții! Vrea să ia viața unui om care a greșit, blestemânt? Nu pare conștient că este vinovat față de ambele ființe. N-a implorat ajutorul nimănui și nici nu crede în spiritul cooperant.

Într-o altă carte a Domniei Sale intitulată *Cum te poți rata ca scriitor. Câteva metode sigure și 250 de cărți proaste*, București, Editura Humanitas, 2009, se comportă cam tot în acelaș mod chiar față de oameni. De data aceasta blestemă acuzând ca un adevărat inchișitor pe 250 de autori că au scris cărți proaste, că acestea sunt *deșeuri literare*, că sunt un *calvar al prostiei omenești*, că *distrug prestigiul literaturii române*, că sunt de o *stupiditate expresivă*, că sunt o adevărată *maree neagră* etc.

Se recunoaște foarte ușor că nu au o ținută de critică, ci mai degrabă de blestem. Te cutremuri de câtă incisivitate de cuget poate avea un om, dar care atunci când trebuie să salveze un sufletel, doar mimează că vrea să o facă. Cel mai simplu a fost să se urce simandicos în limuzină blestemând, în loc să-și fi suflecat mânecile și pantalonii pentru a putea realiza minunea salvării cățelului. *M-am urcat în mașină și am plecat. Eroule! Trebuia să fi murit lângă el, nu să dezertezi !*

Mai este de precizat că *infracțiunea* se repetă. De, nărav vechi! Nici nu are conștiința că este părtaș la ucidere! Tocmai de aceea, toată această istorisire despre cățel o reia la postul T.V.R.1, la o emisiune culturală ținută de Cristian Tabără, în care s-a apreciat talentul literar cum a fost prezentat pasajul respectiv. Ce eroare! La o emisiune cu rol educativ să se petreacă asemenea acte de noncultură, de necredință! Crasă iresponsabilitate umană!

Și când te gândești că nici de data aceasta bietul cățeluș n-are nicio sărmană vină! În această

lume oamenii care nu știu să iubească un animal sunt plini de ei înșiși, dar goi de suflet!

Să trecem peste tristele fapte expuse mai sus și să parcurgem, spre a ne debarasa de năduf, câteva din versurile unor poeți care și-au dovedit închinarea de cuget și de suflet față de aceste sublime creații ale naturii.

ZDREANȚĂ

*L-ați văzut cumva pe Zdreanță,
Cel cu ochii de faianță?
E un câine zdrențuros
De flocos, dar e frumos.
Parcă-i strâns din petice,
Ca să-l tot împiedice,
Ferfelițele-i atârnă
Și pe ochi, pe nara cârnă,
Și se-ncurcă și descurcă-i
Parcă-i scs din câlți de furcă.
Are îbsă o urechge
De pungaș fără pereche.
Dă târcoale la coteț,
Ciufulit și-așa lăieț,
Așteptând un ceas și două
O găină să se ouă,
Care cântă cotcodace,
Proaspăt oul când îl face.
De când e-n gospodărie
Multe a-nvățat să știe,
Și, pe brânci, târâș, grăpiș,
Se strecoară pe furiș,
Pune laba, ia cu botul
Și-nghite oul cu totul.
Unde-i oul? a-ntrebat
Gospodina. La mâncat!
Stai nițel că te desvăt,
Fără mătură și băț.*

Te învață mama minte.
Și i-a dat un ou fierbinte.
Dar de cum l-a îmbucăt,
Zdreanță l-a și lepădat
Și-a-njurat cu un lătrat.
Când se uită la găină,
Cu culcușul lui vecină,
Zice Zdreanță-n gândul lui:
S-a făcut a dracului.
Tudor Argezi

Iată, ca un fel de răspuns, ce spune în **PARODII** **Mircea Micu:**

Tudor Arghezi

Zdreanță

Tăicuțule Arghezi, dumneata
Aveai, demult, odată, un cățel
Cu o ureche-n sus, una...peltea
Și...după câte știm, țineai la el
Era cam peticit. Dar îi plăcea
Să fure-n zori(al naibi de isteț)
Găinii blegi, care cotcodăcea,
Oul rotund și proaspăt din coteț.
Cățelul meu l-am lecuit la fel,
Cu oul fiert.(și-a prins, se înțelege)
Însă acuma nu mai e cățel,
Ci un dulău crescut în bună leg
Și, cu înțelegerea-i dulăiască,
Simțind că i-a ajuns la os cuțitul
Așteaptă oul cald să se răcească
Și îl mănâncă fiert neisprăvitul.

CÂINELE ȘI CĂȚELUL

Cât îmi sunt de urâte unele dobitoace,

Cum urșii, lupii, leii și alte câteva,
Care cred despre sine că prețuiesc ceva!
De se trag din neam mare,
Asta e o-ntâmplare;
Și eu poate sunt nobil, dar s-o arăt nu-mi place.
Oamenii spun adesea că-n țări civilizate
Este egalitate.
Toate iau o schimbare și lumea se cioplește,
Numai pe noi mândria nu ne mai părăsește.
Cât despre mine unul, fieștecine știe
C-o am cu bucurie
Când toată lighioana, măcar și cea mai proastă,
Câine sadea, îmi zice, iar nu domnia voastră.
Așa vorbea deunăzi cu un bou oarecare
Samson, dulău de curte ce latră foarte tare.
Cățelul Samurache, ce șede la o parte
Ca simplu privitor,
Auzind vorba lor,
Și că nu au mândrie, nici capriții deșarte,
S-apropie îndată
Să-și arate iubirea pentru ei:
*Gândirea voastră, zice, îmi pare minunată,
Și sentimentul vostru îl cinstesc, frații mei.*
-Noi, frații tăi, potaie!
O să-ți dăm o bătaie
Care s-o pomenești.
Cunoști tu cine suntem, și ți se cade ție,
Lichea nerușinată, astfel să ne vorbești?
-Dar ziceați...-Și ce-ți pasă? Te-ntreb eu ce ziceam?
Adevărat vorbeam
Că nu iubesc mândria și că urăsc pe lei,
Că voi egalitate, dar nu pentru căței.
Aceasta între noi adesea o vedem,
Și numai cu cel mari egalitate vrem.
Grigore Alexandrescu

PRIMĂVARA

*După-atâta frig și ceață
Iar s-arată soarele.
De-acum nu ne mai îngheață
Nasul și picioarele!*

.....
*Toată lumea din ogradă
Cântă fără pauză.
Doi cocoși se iau la sfadă
Nu știu din ce cauză.*

*Un curcan sta sus, pe-o bârnă,
Nu vrea să se bucure.
Moșul roșu îi atârnă
Moale ca un ciucure.*

*Doar Grivei, bătrânul, n-are
Cu ce roade oasele.
Că de când cu postul mare,
Toate-i merg de-a-ndoasele.*

*Pentru câte-a tras sărmanul,
Cui să ceară daune?...
Drept sub nasul lui, motanul
A venit să miaune.*

*Dar acum l-a prins potaia
Și-a-nceput să-l scuture...
Peste toată hărmălaia
Trece-n zbor un fluture.*

.....
George Topârceanu

RETROGRADARE

Grivei fusese angajat
De leopardul-împărat

Care-auzise despre el
Că este un slujbaș model.

Dar nu prea de multă vreme
Era-n subsolul altei scheme

Retrogradat (fără apel !)
Pe-un post, acolo, de cățel

Iar unii chiar puteau să vadă
Că are-o tinichea de coadă.

Puțini(câți nu se prea temeau!)

Pe leopard îl întrebau:

*-Ce ți-a făcut , măria ta,
De te-ai purtat cu el așa?*

*-Cum, ce ?!Auzi, a cutezat
Să-mi spună mie că-s...pătat!*

Stelian Filip

CÂINELE OVREIULUI

Anegdotă pipărată

Într-un an, cândva-ntr-o vară,

Nu știu bine în ce sat,

Un ovrei, mergând cu marfă,

Într-o curte a intrat.

Și cum intră el pe poartă

Cu bagajul în spinare,

Hop, îi sare înainte

Un dulău urât și mare.

Ce să fac acum? se-ntreabă

Bietul Ițig supărat.
Dacă strig să vină omul,
Pân' să vină m-a mâncat!
Dacă plec pe poartă iară,-
Aș pleca eu bucuros,
Dar dulăul e în stare
Să m-apuce pe din dos...
Nici în colo, nici în coace,
Ia mai bine stau pe loc;
Și-am să-l iau cu vorbă bună,-
Chiar așa să am noroc!
-Măi Grivei, zic, zău ascultă,
De când umblu eu pe jos
N-am văzut în toată lumea
Un cățel așa frumos!
Mă mai duc la târg eu, lasă
Ți-oi aduce un covrig.
Ci folos ai dacă latră?
Parcă-ți iese vrun câștig?
Măi Grivei, tu ești cuminte,
Ce-ai cu mine de-mpărțit?
Am venit la badea Gheorghe,-
Ei și ce-i dacă-am venit?
N-am să stau un an la dânsul,
Plec îndată la haham...
Dar dulăul se repede
Și mai tare. Ham!ham!ham!
-Stai pe loc! Grivei mi-e frică!
Ci păcat că n-am o pușcă!
Badi Gheorghe, badi Gheorghe,
Ieși afară că mă mușcă!
Badea Gheorghe iese-n ușă,
Dă cu-o piatră după câine
Și-apoi zice:-Nu te teme!
Nu știi vorba românească

De la moși-strămoși lăsată
Că un câine care latră
Nu te mușcă niciodată?
-Știu proverbul-zice Ițig-
Că-l avem și la ovrei,
Știm prea bine...dar e vorba
Dacă-l știe și Grivei!

George Topârceanu

Mă gândeam că odată cu acest ultim zâmbet izvorât din *contaminarea* cu debordantul umor al lui Topârceanu, să părăsesc referirile la cel mai vechi și bun prieten al omului.

Dar parcă din străfundurile memoriei aud un scâncet de regret, ca un scheunat incomplet, ca o durere așa cum face câinele atunci când te vede că pleci de acasă, iar pe el îl lași singur, într-o tristețe care îl face adeseori să nu mai mănânce până nu revii la el, când îl găsești că te întâmpină cu răbdare îndurată tot acolo de unde te-a văzut plecând. Simt ca pe un ecou cum mă cheamă Hary, câinele copilăriei mele, certându-mă că l-am uita și nu scriu nici măcar așa de târziu ceva despre el.

Într-adevăr, s-ar fi convenit să fi povestit mai întâi atâtea și atâtea întâmplări despre el și despre tatăl meu, subofițer, plutonier-major de jandarmi în fosta Legiune Ialomița. Erau vremuri grele, de război, când ne-am tot dus bezmetici cu mult prea mult spre Răsărit, fără să ne fi oprit acolo unde doar ne chemau îndurerați strămoșii, ca mai apoi să ne întoarcem dureros de înfrânți. S-a evitat dezastrul doar prin fapta bravă, a întoarcerii armelor, săvârșită de înțelepciunea, datoria și jertfa Majestății Sale Regele Mihai I de România. Dar, despre acestea, istoricii ar trebui să vorbească înfinit mai mult, iar noi, cu toții, să aducem un prinos de profundă recunoștință distinsului rege cu o iubire de neam și de țară demne de sfințenie. Păcat, cumplit păcat, că am lăsat, în urmă cu nu prea

mulți ani, ca istoria să treacă pe lângă noi, derutați, manipulați și ignoranți plini de emfază!

N-am mai fi auzit astăzi, după ani de speranțe democratice, debordantele acuzații, adevărate blasfemii, ineptii ignare, la adresa personalității regelui nonagenar stimat și prețuit fără limite de o întreagă lume, pe care un cocoțat fraudulos în fruntea statului român, tributار educației și îndatorat unui regim politic de teroare, a putut să rostească, doar cu o zi înainte de a apuca eu a scrie aceste rânduri nu doar îndurerate, ci și strigător de revoltător. Și Hary, care l-a cunoscut pe rege, s-ar răzvrăti și ne-ar certa pe toți de *lezmajestate*!

Câinele de care vorbesc era o ființă bravă, *câine-lup* educat, dresat să prindă infractorul, să impună respect doar prin simpla lui prezență. Era puternic, voinic, de talie ceva mai mare, având părul lucios înspicat spre negru, de te invita să-l mângâi pe spate. Când îl priveai de aproape, avea o figură serioasă, sobră, parcă puțin tristă. Îți spunea, într-un fel, că el nu-i *de joacă*, să lăsăm deoparte giumbușlucurile.

Atunci când nu era luat în patrulare de către tatăl meu, devenea cu totul al nostru, cei trei băieți, fericiți că ne urma în escapadele noastre de ștregari. Ne urmărea părând indiferent, dar atent la orice chemare a noastră. În fața celorlalți copii ne simțeam mândri că avem un asemenea câine credincios; știam că ne protejează și eram mai *viteji* când se ivea vreun pericol, mai mult bănuir sau chiar inventat. Îl strigam cu un ton ceva mai apăsător și atunci el înțelegea că avem nevoie de el; era atent, privea în jur, ridicând capul cu urechile ciulite și făcea ochii mari, întrebători, în timp ce nările și le dilata, fremătând din toată ființa de emoție și de plăcere că este util și își poate face datoria. El știa că marele lui stăpân, tata, îl va certa și reproșa dacă n-a avut grijă de noi. Când vreun om ne făcea observații ori poate un câine se apropia prea mult, atunci dintr-o aparentă indiferență, când își sprijinea capul pe labele din

față, lungit parcă de doi metri, se ridica întrebător și mârâia amenințător...

Când ne întorceam acasă din zbenguielele bucuroase, Hary venea lângă noi, copiii, știind că îl vom fericii cu mângâieri, deși nu părea că le vrea, dar simțea că noi avem să-i spunem ceva...

Înainte însă de toate acestea, Hary era un câine excelent de serviciu. Tata și Hary formau un tot nedespărțit. Mergeau unul lângă altul, înțelegându-se din semne și din priviri. Se aveau unul pe celălalt, erau ca într-o simbioză, o comuniune. Cunoștea zeci și zeci de îndemnuri, nu era niciodată delăsător și le îndeplinea cu râvnă, cu plăcere. Nu era harnic, era devotat!

Câteodată, seara, tata îi dădea să miroasă făină de grâu, îi făcea semne cu mâna de dus-întors și atunci el știa. Pornea în alergare ușoară, plecând de-a lungul unor sate, cale de zece kilometri, la un morar de unde fusese luat când era cățelandru. Ajuns aici, dădea o raită îl *saluta* pe morar și se întorcea. Misiunea fusese îndeplinită. Sătenii care îl vedeau dădeau de știre că, desigur, trebuie să apară și *don șef*, deci fără dezordini și mai ales camuflarea ferestrelor, spre a nu se vedea nicio lumină, căci doar era plin război.

Tatăl meu datora de două ori viața sa acestui destoinic animal. Mai întâi atunci când în noaptea de răzmeriță a legionarilor, un grup de câteva persoane ce pătrunseseră tiptil în curtea noastră, a fost simțit de vigilantul Hary în plină beznă, dând năprasnic o alarmă de s-au cutremurat pereții casei. Câteva focuri de armă i-au pus pe fugă pe impostori mai înainte de a putea să pună la cale atacul propriu- zis. Atunci când Hary primea comanda de **Hary, ia-l!**, scăpare nu mai era! Se năpustea fără nicio reținere de protejare a instinctului de conservare. Nu era o fiară, nu sfâșia, nu rupea, căci cel vizat încremenea văzând *lighioana* dezlănțuită. Comanda era esențială! Dacă nu o primea era inofensiv, parcă indiferent, blând cu lumea din jurul lui, chiar lăsa să se comunice cu el.

Cea de- a doua salvare a stăpânului-prieten a venit după intrarea rușilor în țară, spre toamna anului 1944. În comuna unde locuiam se afla un depozit de țigări al Armatei Române. După ce soldații ruși, staționați pentru o scurtă odihnă pe raza comunei, au golit mai întâi pivnițele cu vin ale cârciumarilor, au aflat de existența *mahorcilor*. Un ofițer rus împreună cu doi soldați au imobilizat santinela și au forțat ușa depozitului. Aflat din întâmplare în imediata apropiere a depozitului, *șeful de post* avea datoria să intervină. Singur fiind, a ripostat totuși prin gesturi hotărâte în fața ofițerului, care se credea biruitor din stepele rusești și până acolo. De aceea a vociferat și zgomotos a armat arma lui lunguiață, somându-l pe tatăl meu să accepte prădarea depozitului.

S-a petrecut arunci ceva fulgerător, unic! Ca niciodată, câinele Hary, auzind și înțelegând destul de bine zăngănitul înarmării armei, (un reflex condiționat îl învățase că este ceva foarte rău)n-a mai așteptat de data aceasta nicio comandă! Tâșnind ca un arc și plutind în gol câțiva metri, s-a prăbușit în capul ofițerului, imobilizându-l la pământ. Ceilalți *tovarăși* parcă au fost atinși de streche...Atunci a intervenit imediat soldatul român care fusese atacat în post, dovedind istețimea nativă a neamului nostru.Văzând că rusul s-a ridicat, a bătut energic câțiva pași de front și, salutând militărește, se adresează tatălui meu, cu rusa pe care voia să spună că o cunoaște:-*Na zdrasti tavarasci gheeneral!* Faptul acesta îl dezorientează și-l face pe rus, cât era de ofițer , să se îndrepte, poate să și mediteze și, la rândul său, să salute și el...Da, un general...trebuie să fie salutat, mai ales că acum îl privea cu mai mult interes și o fi observat că *generalul* purta, ca întotdeauna, un costum din stofă ofițerească, impecabil călcat de mânuțele mamei...

În cele din urmă rusul pățit a primit câteva pachete de *tabac*, dar la plecare tot dădea din cap și tot bolborosea...*sa...sabaca, ..baca, sabaca...*

Spuneam ceva mai sus, că poate un reflex l-a îndemnat

pe Hary să acționeze așa. Dar poate că o altă însușire, o stare de preconștiință necunoscută nouă există ? Atunci cum de s-a purtat bizar și uimitor în toamna anului 1945? Plecat de acasă, în primul an la Liceul Știrbei Vodă din Călărași, răpus de un dor de părinți, am plecat, la nici două luni de la începerea cursurilor, către comuna Ciocănești cu un autobuz rablagit care a rămas în pană spre ivirea seriei la zece kilometri distanță de casă. Singur fiind, către miezul nopții m-am apropiat de casă. La vârsta de 11 ani, întunericul, umbrele urâte, gândurile pornite din lecturile unor basme ori din istorisiri creau parcă forme fantastice, îmi era frică ; plin de spaimă chemam în ajutor cu glas disperat, nu pe tata sau pe mama, ci pe Hary, simțeam că el trebuie să fie lângă mine...Aproape de intrarea în sat, printre sughițuri și lacrimi am auzit lătrând un câine, cu un glas cunoscut. Era Hary. Venea în goană ca o nălucă neagră, lătrând cu înțeles...Toată spaima s-a risipit instantaneu! Cum m-a auzit, cum de m-a simțit la asemenea distanță? Cum s-ar putea numi îndemnul care l-a mânat către disperarea mea? Până acasă am venit lipiți unul de altul ca doi frați...

Ceva mai târziu, în anul 1947, părintele meu a fost mutat disciplinar într-o comună din județul Brăila, la vreo 15 kilometri de oraș. Ne-am transportat într-un *bou-vagon* cu tot calabalăcul, cu găini, cu purcel și cu văcuța noastră, sură de stepă, care dădea zilnic un hârdău de lapte. Pe o vreme toridă am poposit într-o gară mică, de unde un convoi de căruțe cu bagajul nostru ne-a condus în noua comună de domiciliu. Pe drum, de ultima căruță a fost legată și Joiana, *făbrițuța* noastră de lapte. În apropierea satului vaca s-a deslegat și s-a amestecat cu cireada satului, care, pe atunci, avea câteva sute de capete. Cu vaca a rămas și Hary care, gonit de văcari și în învălmășala cirezii, a pierdut urma căruțelor și pe aceea a vacii. O săptămână n-am mai dat de câine, deși îl căutam prin acele locuri. Într-o zi însă am mers spre o fântână de unde văcarii scoteau apă pentru adăparea animalelor către ora prânzului, dar drumul l-am făcut cu picioarele goale. Minunea s-a petrecut!

Către seară Hary a apărut în poartă. A fost o bucurie pentru toată familia și pentru câinele nostru iubit. S-au primit porții de bunătați și de mângâieri de la toți ai casei. A fost însă ultima lui bucurie. În luptele cu toți câinii unei stâne de unde se *aproviziona* cu ceva mieluți în săptămâna pribegiei, a căpătat o rană la urechea dreaptă, care s-a complicat cu o otită, infecția progresând rapid. Antibioticele neexistând pe atunci, toate oblojelile făcute au fost paleative. S-a chinut bietul câine, a gemut, s-a ghemuit de durere, iar vertigiile îl epuizau. Ne implora cu ochii și cu labele din față pe care le cobora și ridica spre a-i face ceva, să-i stăm mai aproape...

Până la urmă ne-am dus cu toții la un mal de gârlă, luându-l și pe el într-un căruț...Am auzit doar zgomotul făcut de glonțul țâșnit din pistolul tatălui. Chinurile s-au sfârșit! A fost, parcă, mântuit!

Noi, cei trei copii, mama și tata am plâns. L-am îngropat mai întâi în izvorul nostru de lacrimi și în durerea inimilor, iar apoi am crezut că-l înhumăm în lutul malului spre a mai dăinui.

Și chiar așa și este!El dăinuiește. Hary există pentru totdeauna!

Fără nicio tăgadă, existența lui Hary mi-a făcut copilăria cu mult mai frumoasă, iar sufletul de-a pururi mai bun!

Ajunși până aici, se cuvine să înlesnim ca unii oameni de înaltă cultură, moralitate și talent să ne împărtășească, precum o chintesență la tot ce s-a spus în această capitol, sentimentele lor față de această minunată ființă, lăsându-ne nouă șansa de a ne bucura de geniul exprimării și învățămintelor:

- *O viață fără un câine este o greșeală.*-Carl Zuckmayer.
- *Femeile și pisicile fac ce le place, bărbații și câinii trebuie să facă ce li se spune.*-Robert A.

Heinlein.

- *Când abandonați un câine fiindcă nu mai aveți nevoie de el sau vă deranjează, copii învață lecția. S-ar putea să facă același lucru când veți fi bătrâni... Gândiți-vă! (?)*

- *Câinel a făcut din om Dumnezeu lui. Dacă ar fi fost ateu, ar fi fost perfect. -Paul Valery.*

- *Cea mai mare probă de dragoste este când câinele tău îți linge față după ce l-ai lăsat singur toată ziua! -Anita, 4 ani.*

- *Nu mă numiți câine...nu merit o astfel de distincție...nu sunt atât de credincios, nici atât de devotat...sunt doar o ființă umană. (Anonim).*

- *Fiecare copil ar trebui să aibă două lucruri: un câine și o mamă care să-i dea voie să aibă un câine! (?)*

- *Este trist pentru ființa umană că cel mai bun prieten al omului este câinele, iar omul este cel mai rău prieten al câinelui. -Eduardo Lamazon.*

- *Căinele știe, dar nu știe că știe. -Pierre Teilhard de Chardin.*

- *Cel care a spus că fericirea nu poate fi cumpărată, să nu gândească să-și ia un câine. -Gene*

Hill .

- *Dacă cineva nu este agreat de câinele tău, ar trebui să faci la fel... (?)*

- *Câinele este singura ființă de pe pământ care te va iubi mai mult decât te iubești tu însuși. -*

Iosh Billings.

- *Putem trăi fără un câine, dar nu merită efortul. Heinz Ruhman.*

- *Atunci când câinele tău nu vine la tine după ce ți-a privit fața, este cazul să-ți examinezi conștiința. -Woodrow Wilson.*

- *A achiziționa un câine este pentru unii singura ocazie de a-și alege un prieten. -Mordecai*

Siega.

- *Poți spune orice tâmpenie unui câine, totdeauna el te va privi părând că spune: Oh, Doamne!*

Are dreptate, mie nu mi-ar fi trecut așa ceva prin minte... Dave Barry.

- *A medita seara privind stelele și hrănindu-ți câinele, este un remediu infailibil.*-Ralph Voldo

Emerson.

- *Căutați pe cineva săvă însoțească totdeauna cu plăcere când vă plimbați? Atunci luați-vă un*

Câine!-David Brown.

- *Nu există psihiatru mai bun pe lume decât un cățeluș care să te lingă pe față.* Woerow Wilson
- *Totdeauna când vei vedea în ploaie un câine abandonat, acest lucru te va împiedica să fii*

fericit.- Aldous Huxley.

- *Toți cei care își consacră viața dragostei nu vor putea niciodată să spună mai multe despre*

acest subiect decât un copil care și-a pierdut câinele ...-Thornton Wilder.

- *Câinii nu sunt totul în viața noastră, dar o completează.*-Roger Caras.
- *Gândindu-mă că sunt iubit de câinele meu mai mult decât îl iubesc eu, mă simt rușinat.*-

Konrad Lorenz.

- *...va fi prietenul nostru pentru totdeauna...*-Rudyard Kipling.

La sfârșitul istorisirilor am fost rugat să transcriu și această scrisoare:

Dragi oameni buni,

Din respect pentru înaintașii speciei noastre prezentați în această carte, nu vrem să se spună nimic și

despre existența fericită pe care o avem, dar să știți că noi existăm și că vă iubim pe toți cei cu suflet mare.

Drept pentru care semnăm cu lăbuțele noastre ceea ce a scris prietenul nostru.

Eu, cățelușa de apartament, pekineza Dona.

Și eu, dulăul de curte, ciobănescul carpatin Karol.

C A L U L

Calule, cal, te iubesc și o spun fără sfialăși cuvinte de prisos.

Te iubesc pentru că tu ești așa cum aș fi vrut să fiu eu: puternic, bun și cu coama în vânt.

Ion Marinescu

Calul, acest distins, mândru și impunător animal, a fost sortit să aibă o ținută sculpturală spre a-l putea însoți pe om de-a lungul unei istorii grele de progres. Civilizația a fost clădită de spiritul uman, dar a avut alături nu doar devotamentul și forța, ci și jertfa în nesfârșite războaie a unui prieten de nădejde, puternicul și vigurosul cal. O specie, *Equus caballus*, înzestrată pentru a străbate tărmurile libertății. Chiar de pe asemenea plaiuri, din centrul Asiei, a și fost domesticit în mileniul al III-lea î.Hr. de către populațiile nomade ale acelor vremuri și locuri.

Timp de mai multe secole caii au fost folosiți mai puțin la muncă și mai ales în războaie. Este cunoscut faptul că *hicsoșii*, un popor stabilit în nordul Egiptului încă din secolul al XVIII-lea î.Hr. au folosit primii caii în război cu puternicul imperiu, Egipt, ca purtători de războinici ce foloseau arcul cu scripeți, băgând spaima în egiptenii care nu cunoșteau această groaznică metamorfoză de luptă om-cal. Egiptenii au fost

astfel umiliți și supuși timp de 108 ani, până când stăpânirea *hicsosilor* a fost în cele din urmă înfrântă.

Omul și-a apropiat, pe parcursul istoriei, tot mai mult calul, care i-a devenit tovarăș de căi lungi, chiar dacă șaua abia în secolul I d. Hr. a fost inventată de către chinezi. Prin anii 680 î. Hr., în Grecia s-au organizat în cadrul Jocurilor Olimpice primele alergări cu cvadrigă (care cu patru cai), iar în anul 648 î. Hr. au avut loc și cele dintâi concursuri de călărie. Tot grecii au construit și primul hipodrom. Și romanii organizau în cercul mare din Roma, cu o capacitate de 100.000 locuri, întreceri cu caii, uneori înhămați la un car, având câte zece cai.

Calul, ascultător și rezistent, a purtat cu încredere omul spre târmuri necunoscute ori i-a cărat poverile în spate sau în greoaiele căruțe de pe atunci și pe drumurile abia deslușite ori desfundate. Războaiele timpurilor au devenit la un moment dat imposibil de susținut fără implicarea în luptă a cailor, fapt care a condus la o înmulțire considerabilă a efectivelor. Țările Române dădeau adeseori drept tribut către Poartă herghelii mari de cai, apreciați pentru rezistența și viteza lor.

În geniala sa lucrare *Descriptio Moldaviae* Dimitrie Cantemir, fostul domnitor și ales cărturar al Moldovei și chiar al Europei, menționează că în stepele moldovenești trăia în herghelii numeroase *calul tarpan*, care a dispărut către sfârșitul secolului al XVIII-lea.

A rămas consemnat în istorie faptul că dispariția acestui tip de cal a fost favorizată în special de țăranii ruși cărora acești cai le atrăgeau în nesfârșirea stepelor proprii lor cai domesticiți. Astăzi, când ne gândim la caii pe care îi creștem, nu medităm la câtă importanță are acest lucru în viața noastră. Într-adevăr, valoarea unui cal este foarte greu de apreciat. Cât costă un cal care te ajută să-ți câștigi existența? Dar unul care îți poate salva viața? Despre aceasta ne-a spus însuși marele Shakespeare prin gura regelui Richard al III-lea

în piesa cu același nume care, încercând să se salveze, a strigat:
Un cal, regatul meu pentru un cal!

Față de cai, multe personalități istorice aveau un adevărat cult. Alexandru Macedon îl avea pe Bucifal (în basmele românești, Ducipal) cu care genialul strateg a cucerit lumea, cum n-a mai reușit nimeni să o facă la asemenea dimensiuni. Acest destoinic animal a murit în India, loc unde viteazul rege a construit orașul Bucifalia pentru a immortaliza memoria calului iubit.

Este de enumerat și celebrul cal Incitatus, aparținând împăratului roman Caligula, care *locuia* într-o adevărată casă cu *mobilă* scumpă, și pe care împăratul l-a făcut membru al colegiului preoților și l-a introdus în Senat pentru a-l face pe admirabilul său cal senator... Împăratul, care se credea veșnic, a murit înjunghiat de un tribun al gărzii pretoriene.

Și mitologia greacă este bogată în imagini și povestiri despre cai. Sunt destul de cunoscute figurile de om-cal sub numele de Centauri. Aceștia aveau corpul de cal, dar tors și cap de om. Uneori aceste făpturi erau foarte rele și violente. S-au luptat cu ei mulți eroi, printre care și Heracles. Este cunoscut mai bine centaurul Chiron ca un înțelept deosebit. El l-a educat pe Ahile, cel care avea vulnerabil numai călcâiul, învățându-l arta războiului, dar i-a insuflat și gustul pentru frumos și pentru principiile nobile ale moralei.

O imagine cu totul aparte o arată istoria și legendele Războiului Troian. În orașul Troia se găsea Paris, fiul lui Priam, regele acestei cetăți. Tânărul Paris o sedusese pe Elena, soția lui Menelau, regele Spartei, și o dusesese la Troia. Regele înșelat a organizat un război, beneficiind și de susținerea multor regi ai Peloponezului, printre ei aflându-se și regele Ithakăi, faimosul Ulise. Războiul avea să dureze zece ani. În spiritul grecilor acest eveniment are un răsnet fabulos. El a inspirat nu numai *Iliada* lui Homer, cel mai mare poet-istoric al antichității, dar mulți poeți și prozatori au fost impresionați de faptele eroice petrecute aici. Grecii nu au putut cuceri Troia

prin acte de vitejie sau de forță, ci prin geniul vicleniei. Prefăcându-se că renunță la asediu, s-au urcat pe corăbiile lor, dar au lăsat în urmă, la porțile cetății, un uriaș cal de lemn în care se ascundeau cei mai viteji luptători. Ideea i-a aparținut, cui altuia decât lui Ulise, maestru în asemenea manevre.

Troienii, bucuroși că au scăpat de asediu, au introdus calul în cetate și-au pornit petrecerea...În toiul nopții cei din interiorul imensului cal au ieșit și, deschizând porțile cetății, au permis războinicilor greci să pătrundă în cetate. Măcelul a fost scurt. Menelau s-a întors în Sparta însoțit de Elena, iertată.

După victorie Ulise avea să mai răătăcească încă zece ani până a ajunge în insula lui, Ithaka, dar îl vom mai întâlni în alte împrejurări în care s-au aflat alte animale din preajma omului.

O faimă cu siguranță mult mai mare decât multe alte legende despre cai o are înaripatul cal Pegas. Mitologia greacă arată că s-a ivit pe lume atunci când eroul Perseu i-a tăiat capul Meduzei, care avea puterea de a împietri pe oricine îi privea chipul. Din sângele acestei temute făpturi s-a născut faimosul cal cu aripi de legendă, Pegas.

Asemenea cai înaripați mai întâlnim, de pildă, la carul lui Apolon și la cel al surorii sale Artemis. Slobozit de destinul lui, Pegas a zburat spre înălțimi, oprindu-se abia pe culmea Helicon, în Boeția.

Aici a lovit cu piciorul stânca din care a țâșnit un izvor cu apă vrăjită-Hipocrene, unde veneau muzele artei spre a se îmbăia și a deveni mai încântătoare. La vremea aceea Elada își chema poezii la izvorul Hipocrene ca aceștia, sorbind din el, să-i pătrundă harul artei, al poeziei.

Pegas zbura spre piscurile munților neîmblânzit și neînfrânat, dar la izvorul Peirene, din Corint eroul Belerofon l-a prins, punându-i un frâu de aur și l-a încălecat, putând numai astfel să răpună înfiorătoarea Himeră ce teroriza lumea prin acele ținuturi. Belerofon a îndrăznit mai apoi chiar să zboare

cu înflăcăratul Pegas spre Olimp, depășind parcă limitele spiritului uman, ceea ce l-a făcut pe Zeus să-i pedepsească însă crunt cutezanța, prăbușindu-l din înaltul cerului. Poate că ar trebui să medităm mai mult la această injustiție!

Pegas a rămas să zboare neconținut spre înălțimi. Cei inspirați și curajoși l-au încălecat și i-au strunit sălbăticia, zburând spre glorie nepieritoare. Pegas este al tuturor celor care visează să se înalțe acolo sus, cât mai sus, unde strălucește și Constelația Pegas.

Se pare că niciun alt animal nu l-a impresionat atât de puternic pe om așa cum a făcut-o calul. Omul l-a apropiat, l-a cunoscut, l-a înțeles, i-a introdus imaginea în spiritul său, în preocupările și în aventurile sale. A creat opere de artă, sculpturi, picturi, s-au scris romane și s-au scris versuri de aleasă inspirație. Așa Victor Hugo sau Byron au scris despre calul hatmanului Mazepa ori nenumărați sculptori au dăltuit chipuri maiestuoase de cai, purtând în spatele lor regi și împărați ori doar iluștri anonimi dornici să pară viteji. Unii pictori au zugrăvit scene cu admirabili cai în războaie, demonstrând o vie acuratețe de exprimare. Teodor Aman imortalizează asemenea scene în tabloul intitulat *Izgonire turcilor la Călugăreni* în care nu știi cine se luptă mai viteji, caii sau oamenii. De asemenea, Nicolae Grigorescu cu o genială inspirație ilustrează în tabloul *Spionul* o goană nebună a doi cai în toiul nopții, unul negru, purtând ca pe o năluca dușmanul spion, celălalt cal de un alb evident în contrastul nopții, călărit de ostașul la datorie, pare că ne spune că veghea asupra patriei este pururi trează. Doar pictorul Sava Henția mai lasă caii să răsufle un pic la *Conovă!*

Dar scene de liniște sunt mai rar pictate având ca teme caii. Nici chiar Sfântul Gheorghe nu poate renunța la ajutorul calului pentru a ucide răutatea unei fiare, scenă redată de Paolo Uccello în tabloul numit *Saint Georges et le dragon*, dar *lighioana* nu este prea mare deși este haotică.

Pentru că am vorbit despre pictură se cuvine să nu-i uităm nici pe acei primi oameni anonimi care au lăsat cele dintâi chipuri de cai în picturile rupestre din grotele Niaux ori Ariège și în multe altele și pe unde cine mai știe...Numai în Europa fiind peste 100.000 de peșteri cu picturi rupestre.

Începând mai ales de la greci și de la romani și dățile sculptorilor au modelat marmora în chipuri cabaline de o vie măiestrie; cai de zei și de regi, cai de lupte și de tracțiune ori suple făpturi apte să alerge ca vântul sau să execute rafinate comenzi de echitație. În care țară piatra sau metalul nu s-au înveșnicit în statui ecvestre care oglindesc fapte de glorie? În Berlin există chiar un monument închinat cailor căzuți pe frontul de luptă. Asemănător, sunt și la noi unele basoreliefuri cu teme istorice ori cu domnitori de faimă cu dragoste de țară, fixați în eternitate pe șaua cailor.

Călărețe deosebite, ca și aprige luptătoare, conform legendelor elene, au fost enigmaticile *amazoane*. Sculptorul de geniu al acelor timpuri, Fidias, prezintă o asemenea ființă îmbrăcată într-o tunică scurtă, strânsă pe corp, având un sân dezgolit așa cum lupta.

Despre caii acestei lumi un capitol special ar trebui să-l constituie activitățile executate de către aceste animale pe hipodromurile atât de asaltate de oameni, cu o ținută diferită de aceea a stadioanelor de fotbal, în spațiile liniștite de echitație, în herghelii de creștere unde se decide, pe baza unor faimoase *pedigree*, soarta unor linii sau rase de cai, în unități de instrucție ale unor unități militare.

Nu ne vom ocupa însă deloc de acestea pentru că ar trebui să constituie tema unei alte cărți, atât de multe și minunate cuvinte se pot spune despre acestea, căci în asemenea unități performanțele sunt adevărate vrăjitorii tehnice și sublime miraje de neînchipuit. Așa, de pildă, în echitație se evidențiază spectaculos rasa *Lipițan* la Școala Vieneză.

După periplul prin lume și prin vremuri pe care doar ce l-am făcut cu câțiva pași mai în urmă, a venit timpul să ne gândim și la o relație cu totul specială *țăranul român- calul*.

O pereche de cai la o căruță îl făcea pe orice locuitor al satelor noastre să se simtă mândru și stăpân pe sine. În mod sigur că nici regina Angliei nu era mai impozantă în caleștile sale decât se simțea harnicul sătean atunci când ținea hățurile în mână...Calul îl ajuta nu numai la muncă; la arat, la treierat, la cules și la transport, ci și la întreceri, la nunți și chiar la colindat. Numărul de cai într-o comună semnifica puterea economică a localității. Șirul căruțelor trase de cai sau de boi, care se întorceau seara în sat, era un spectacol cu semnificații de aleasă demnitate a celor ce trudeau pe ogoare. În vremea aceea țăranul, oricât de sărac, știa și simțea că-și aparține, că trudește pentru ziua de mâine a copiilor săi.

A fost însă ca un regim politic neiubit, despotice, în deșertăciunea că modernizează agricultura, să comită un adevărat măcel asupra efectivelor de cai. Din câteva milioane de cabaline existente până în anii 1.960 au mai rămas sub un milion în doar doi-trei ani. Caii au fost uciși, fierți și dați ca hrană porcilor, nu pentru ca tractorul să pătrundă pe câmpurile agricole, ci pentru ca țăranul să nu mai poată munci pământul său și să accepte a lucra în formațiunile agricole comuniste. O diabolică miopie politică și umană! A fost o *dramă* și un *pumnal înfipt* în demnitatea, în spiritul și în credința țăranului român. Din păcate, aceste fapte n-au prea fost văzute, ca de altfel încă multe altele și mai grave, de către mințile luminate care ar fi putut să protesteze. Dar până la urmă faptele n-au rămas nepedepsite. Revoluția Română ne-a eliberat de comunism, însă lovituri cauzatoare de moarte i le-a dat tot timpul amărâțul de țăran prin înfometarea la care a supus regimul de teroare. Ei nu s-au mai jertfit pe ogorul de care au fost dezmoșteniți! Calul era marea bucurie a țăranului alături de pogoanele lui de pământ. Cu bravul cal se înfrătea, muncea, cu el vorbea la nevoie, amândoi se priveau și se înțelegeau, își

deslușeau reciproc toate păsurile lor. Calul se confesa bietului om cel dintâi! Voi, acei care n-ați avut bucuria niciodată de a mângâia un cal ori n-ați privit cu atenție fața unei asemenea sensibile făpturi, opriți-vă lumina ochilor și citiți răbdători ceea ce spune faciesul lui. Ochii , urechile, zâmbetul, nările și buzele, toate acestea spun, se exprimă, vorbesc, șoptesc dacă îi place că vă vedeți, dacă se simte bine ori că este bolnav, de se teme că nu îl iubiți ori de voi nu vă îngrijiți. Îl puteți simți îngrijorat, obosit sau flămând și însetat ori îi este tare dor de slobozenie. Încercați să simțiți de la distanță, să intuiți din vreme când un cal ar vrea să vă spună ceva, că ar vrea să plângă ori că freamătă de bucurie.

Fața unui cal este o adevărată filă de carte; mereu alta, după stare lui de moment și care este adresată nouă, oamenilor de lângă el. Și cui altcuiva? Iar noi trebuie să recunoaștem că rareori o citim sau știm să o deslușim. Ce analfabeți suntem în relațiile cu animalele noastre, chiar dacă înțelegem însăși sanscrita!

Să rămânem tot în aura noastră de spirit sau, poate, a cailor dacă ea există ori nu știm s-o descifrăm, și... să citim câteva *proverbe* și *ghicitori* despre aceste distinse, prietenoase și harnice animale. Omul a învățat de la caii săi, din contactul permanent cu ei, cum să-și conducă chiar propria sa muncă și existență. Când omul era prea iute, calul știa să-l potolească, atunci când era prea obosit și moțâia în drum spre casă pe iarba din căruță, știa să-l ducă acasă, iar dacă- prea întristat- rătăcea drumul, calul afla calea cea bună. Relațiile cu caii săi parcă îi adăuga un plus de zile de școală atât de necesare încercatului truditor, noțiuni importante și folositoare pe care unii dintre noi nu le află nici în universități...

PROVERBE

- *Iapa face mânzul, dar ovăzul îi e mamă.*
- *Calul bătrân nu se mai învață în buestru.*
- *Calul bun și nevasta frumoasă îți pun capu.*

- *Femeia, pușca și calul n-au crezământ.*
- *Trei lucruri nu se împrumută: calul, pușca și femeia*
- *Femeia nebătută îi ca calul neșesălat.*
- *Calul și bărbatul să nu-i crezi; când pare că merg mai bine, atunci te trântesc.*
- *Nu-i bine să te pui vezeteu la caii albi și slugă la femei.*
- *Degeaba faci mânz, de nu-i lup să-l mănânce.*
- *Cel ce nu vede Bucureștii și nu încalecă pe cal alb nu știe ce e frumos în lumea asta.*
- *Moare calul, îi rămâne șaua; moare omul, îi rămâne numele.*
- *Așteaptă, murgo, să paști prundul.*
- *Calul nu se mai întreabă dacă îi place ovăzul.*
- *Calul de dar nu se caută la dinți.*
- *Pentru calul bun e destul o lovitură, pentru omul înțelegător, o vorbă bună.*
- *Calul, de e cu patru picioare, și tot să poticnește.*
- *Tăt calul bun are câte un nărav rău.*
- *Calul cu nărav te dă în râpă.*
- *Cine caută cal fără cusur merge pe jos.*
- *Pe caii cei buni îi mănâncă hamul.*
- *Frâiele de aur nu fac mai bun calul.*
- *Calul cunoaște ce călăreț îl încalecă.*
- *Încalecă calul ca să-i cunoști năravul.*
- *Calul bun se laudă singur în coșare.*
- *Calul bun se vinde din grajd.*
- *După cum ți-e calul așa să-ți cumperi șaua.*
- *Omul lacom e ca și calul care, cum trece drumul, iar flămânzește.*
- *Azi o ceapă, mâine o iapă, poimâine herghelia toată.*
- *Unde se găsește frâul se caută și calul.*
- *Unde se găsește șaua se caută și ipingeaua.*
- *Calul cu șauă vede musca-n cer.*
- *Vântul mână calul și ovăzul trage căruța.*

- *Calul merge cu picioarele și aleargă cu inima.*
- *După ce au furat caii degeaba încui grajdul.*
- *Calul bun trage și la deal.*
- *Țânțarul pișcă armăsarul.*
- *Calul cel bun la suiș se cunoaște.*
- *Dacă-i copil, să se joace, /Dacă-i cal să tragă, /Dacă-i popă să citească.*
- *Face din Țânțar armăsar.*
- *A ajuns din cal măgar.*
- *Visează cai verzi pe pereți.*
- *Bate șaua să priceapă iapa.*

GHICITORI

Câteva ghicitori la care, dat fiind tema, răspunsul nu este decât foarte ușor de dat. Rămâne de apreciat doar istețimea formulării lor care, trebuie să recunoaștem, prea ușor nu pare.

- *Patru fug, /Două atârnă.*(Calul și călărețul)
- *Patru alergătoare /Și-o spânzurătoare.*(Calul și călărețul)
- *Treapa-leapa, /Pe cărare;/Hingher-mingher, /Pe spinare.*(Calul și călărețul)
- *În pădure cioca-boca,/ În târg hi- ha- ah/Și acasă treapa-leapa.*(Calul)
- *Moșnegel bătrân,/ Cu barbă de fân./De barbă îl duc, /De barbă-l aduc.*(Calul)
- *Are coamă și nu-i leu/El mă poartă unde vreau./În spate, ca pe samar/ori la sanie și car.*(Calul)
- *Dupa-dupa, pe podele, /Tata ursu /După dânsu.*(Calul și căruța)

Asemenea gânduri au fost memorate de istețimea populară, iar oamenii cu mare dragoste le-au cules spre a nu se pierde în *modernismul* de astăzi.

Să vedem însă și unele versuri scrise cu referire la fabulosul cal. Unele dintre acestea strălucesc de entuziasm, altele eliberează duh de dragoste, iar multe dintre ele exprimă profund devotament. Când creionul începe să scrie despre ființa calului, implori mai întâi muza să-ți inspire *noblețe, mândrie și respect*. Un respect înveșmântat în admirație. Iată câteva dintre versuri:

EL-ZORAB

La pașa vine un arab,
Cu ochii stinși, cu graiul slab.
*-Sunt, pașă, neam de beduin,
Și de la Bab-el-Manteb vin
Să vând pe El-Zorab.*

*Arabii toți răsar din cort
Să-mi vadă roibul, când îl port
Și-l joc în frâu și-l las în trap !
Mi-e drag ca ochii mei din cap
Și nu l-aș da nici mort.*

.....
El poartă calul, dând ocol,
În trap grăbit, în pas domol,
Și ochii pașei mari se-aprind;
Cărunta-i barbă netezind
Stă mut de suflet gol.

.....
Se uită lung la bani, și pal
Se clatină, ca dus de-un val,
Apoi la cal privește drept;
Cu pașii rari, cu frunte-n piept,
Se-apropie de cal.

Cuprinde gâtul lui plângând
Și-n aspra-i coamă îngropând

Obrajii palizi.-*Pui de leu,*
Suspină trist. Odorul meu,
Tu știi că eu te vând.

O, calul meu! Tu fala mea,
De-acum eu nu te-oi mai vedea
Cum ții tu nările-n pământ
Și coama ta fuior în vânt,
În zbor de rândunea!

Cum mesteci spuma albă-n frâu,
Cum joci al coamei galben râu,
Cum iei pământul în galop
Și cum te-așterni ca un potop
De trăsnete-n pustiu!

.....

George Coșbuc

MOARTEA LUI GELU

Răzleț din oștirea bătută,
Fugind pe câmpia tăcută,
Căzu de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Și piere.
Din rană și-ar smulge săgeata
Și n-are putere.

Pierdut-a și oaste și țară.
E noapte-n văzduhuri, și rară
E zbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-i malul-
Iar Gelu, prin noapte stând singur,
Vorbește cu calul:

Vai, murgule, jalea mă curmă!
Mă lupt cu durerea din urmă,
Căci ranele-mi sapă mormântul.

*Degeaba împrăștii tu vântul
Din coamă, piciorul tău scurmă
Degeaba pământul.*

.....
*De-acum tu...cât va cuprinde
Mantaua, deasupra-mi o-ntinde
Și-apoi cu picioarele-mi sapă
Mormântul pe margini de apă,
Și-n urmă cu dinții mă prinde
Și-aruncă-mă-n groapă.
George Coșbuc*

DOI PRIETENI

S-a stins pe uliți cel din urmă zvon.
Arar un pas răsună monoton
Pe trotuarul luci și pustiu...

La colț, în umbră, micul vizitiu
Așteaptă un tramvai întârziat:
El și căluțul lui, doi bieți fărtați,
Bătuți de vânt și ploi,
Ce bine se-nțeleg ei amândoi!

De după gât el i-a trecut un braț
Și fruntea și-a-ngropat-o-n coama
Tovarășului credincios și blând...

Iar calul, nemișcat și el de teamă
Să nu-i alunge visul prea curând,
Ciulește doar urechea, când și când,
În liniștea târzie ascultând...

Și ninge peste ei și nu-și dau seama.
Ștefan O. Iosif

BALADA POPII DIN RUDENI

.....
Bate surul din potcoavă
Drum de iarnă , fără spor,
Calcă rar și cu zăbavă
Lunecușuri de pripor.

.....
Colo-n vale unde drumul
Taie luminișuri rare,
Printre plopî se vede fumul
Hanului din Vadu-mare.

Calul, vesel, simte locul
Și se-abate scurt din cale,
C-a-nvățat și dobitocul
Patima sfinției sale...

.....
George Topârceanu

Să ne bucurăm în cele ce urmează și de *poezia* în proză a unui scriitor cu o deosebită sensibilitate și admirație pentru natură. Este vorba de un mare îndrăgostit de drumeagurile de munte, Calistrat Hogaș. Citiți ce vorbe a desprins din sufletul său pentru o iscusită iepușoară:

De astă dată, mă hotărâi să merg călare și, fiindcă era asupra iarmarocului de la Duminica mare, rugai pe prietenul meu Tasache Crăcăuanu, cel mai vestit hipolog sau, mai bine zis, geambaș de pe vremuri, să-mi închipuie un cal potrivit pungei mele și țintei ce urmăream. Astfel, spre seara sus-pomenitei sfinte duminici, numai ce-l văd pe Tasache al meu intrând în ogradă și ducând de dârlogi un soi de dihanie, pe care cu un prisos de bunăvoință ai fi putut-o lua drept cal.

-Bine, măi Tasache – zisei eu, ieșind înainte și abia stăpânindu-mi râsul-da de unde dracu ai prins tu dihania asta și mi-o vâri în ogradă cu atâta ifos?

-De unde? Ia, din iarmaroc, după ce am dat 50 de lei unui român de la munte.

-Puteai să te duci dracului cu românul și cu muntele tău cu tot; da ce vrei să fac eu cu mâța asta, bre?

-Cu mâța asta? Ai s-o pui pe grăunțe și pe săceală și, în două săptămâni, n-ai s-o mai cunoști. E o iapă de rasă, din soiul lui popa Gheorghe de la Călugăreni.

-Poate o mâță de soi, măi Tasache! Mi se pare că românul dracului te-a legat la ochi și, în loc de iapă, ți-a vândut o mâță.

-Mâță, nemâță, ai să vezi, numai mersul ei face mai mult decât am dat.

-Ei, și adică ce așa de strașnic mers are de crezi tu că face mai mult de cincizeci de lei?

-Merge la gebea, de poți să dormi pe ea și să duci în palmă paharul cu apă.

-Bine, măi prăpăditule, nu cumva crezi tu că eu m-am hotărât să-mi strămut domiciliul pe spatele unei mâțe sau să duc de pe pământ apa Sfântului Ilie din cer? Și, mai la urmă, ce mâncare e gebeaua aceea a ta?

-Gebeaua? Gebeaua e un fel de mers armenesc, adică împrăștiat și legănat, merge fără să salte, rari cai merg la gebea!

-Bine, am priceput, acum vino de stă la masă cu noi, și-apoi te poți duce la dracu cu toate gebele tale.

Și iată cum în sfânta zi de duminică mare mă trezii stăpânul în regulă al unei iepe mici și slabe, care merge la gebea și care urma să fie tovarășa odiseei ce plănuiam.

Oricum, dar Tasache al meu avusese dreptate; după două săptămâni de grăunțe și de săceală, Pisicuța – așa o botezasem pe iapă-reintrase în deplinătatea formelor alese și drăgălașe, pe care i le însemnase soiul din care hipologul meu, Tasache, zice că se trage. Parc-o văd și acum: castanie peste tot, cu botul mic și cu nările largi, cu capul fin și tăiat pe niște linii dulci și bine hotărâte, cu ochii negri, mari și vioi, cu

coama bogată, cu gâtul gros și puternic, cu pieptul lat, cu trupul sprinten și subțire, cu șoldurile largi, cu piciorul fin și nervos, cu copitele mici și ușor înclinate, Pisicuța mea avea mai mult înfățișarea unui obiect de artă, decât a unui cal de ham. Și de unde ai fi crezut că greutatea unei pene ar fi de ajuns să-i frângă mijlocul în două, nici măcar nu se îndoi când eu îmi așezai pe spatele ei volumul respectabil al persoanei mele cu întreg tarhatul meu de drum. Ce voiți? Era iapă din soiul lui Popa Gheorghe de la Călugăreni...Plecai.

.....
Mersei trei ceasuri fără oprire și Pisicuța îmi aduse la cunoștință gemând și strănutând...era obosită. Descălecai sub un plop bătrân și stufos de pe marginea drumului, luai șeaua din spatele Pisicuței, o frecai la ochi, o trăseai de urechi, o mângâiai pe obraji și o sărutai, drept pe mijlocul botului;ea măgulită de această neașteptată dragoste, întinse capul ei drăgălaș și-l răzămă pe umărul meu...

Dar iată că se apropie clipa când vom lăsa acest animal să zburde în voie, căci în ultima vreme mulți oameni privesc cu bucurie strădania unor confrăți de a revigora creșterea cailor. Este bine să reamintim că în galopul lui de-a lungul istoriei, calul a fluturat pentru prima oară pletele omului în vânt așa cum și-a dorit și actorul Ion Marinescu. Îi suntem datori calului pentru că el a tras interesele omului spre civilizație câteva milenii de durere,cum subliniam încă de la început. Și, pentru că iubim caii, să ținem întotdeauna minte că nu povara, ci biciul omoară calul, iar dacă țesali calul, îi încaleci și năravul. Trebuie să avem și înțelegerea că noblețea calului este desprinsă din armoniile naturii, Divinitatea fiind pretutindeni!Tocma de aceea de la cal putem afla că el știe mai bine decât noi că atunci când îl priponim cu o frânghie lungă și-l lăsăm să pască nestingherit, nu acesta este adevărul libertății lui. El nu trădează niciodată libertatea;doar noi, oamenii, adeseori o nesocotim, pentru ca, mai târziu, să suferim cu mult mai mult pentru a o redobândi. Să nu uităm

niciodată exemplul de viață pe care aceste animale ni-l dau în multiple ocazii. putem cu adevărat spune: ***Caii buni mor în ham și oamenii la datorie!***

Se cuvine acum să-mi iau rămas bun și de la un căluț care se numea Suru, iar mai apoi toată lumea îi spunea Surelu, și o să înțelegeți curând de ce.

Acestui cal i-a fost dat să-mi întărească din fragedă tinerețe sentimentele de curaj, responsabilitate și demnitate ale profesiei, și iată cum:

Surelul era un cal brav care se opintea din răspuțeri alături de un tovarăș al lui atunci când coborau buștenii uriași din pădurea condamnată să fie rasă de pe munți pentru a lua drumul despăgubirilor de război către ruși. Avea doar trei ani când existența lui a fost pusă în discuție. La o pantă prea umedă o tulpina de fag abia *corhănit* a prins viteză și a izbit piciorul calului, fracturându-i metacarpul drept, având în plus și o plagă la locul fracturii.

Neștiutor cum eram în primul an de profesie ca tehnician veterinar, dar plin de entuziasm și conștiincios, cazul mi-a solicitat toată grija și priceperea. Citeam și reciteam în notițele de la școală (că n-aveam în acele pustietăți împădurite ce altceva să consult) că fracturile la cai nu se repun, deoarece asemenea exemplare nu vor mai fi bune de muncă niciodată. Dar ce era să fac? Cum să-l omor? Școala nu m-a învățat săucid și nici credința mea! Am întrevăzut că prevederile acelea școlare pot fi eronate sau nepotrivite. Gândul acesta a fost ca o adevărată revelație! Nădăjduind că voi putea dovedi contrariul, am decis să-l salvez. I-am pus piciorul în gips, făcându-i atele dintr-o scândură de brad, am executat și o *fereastră* în gips la locul plăgii, pentru a trata și pe mai departe rana, și apoi am imobilizat căluțul, suspendându-l în chingi, într-un capăt de grajd, departe, sus către izvoarele Cuiejdului.

Zi de zi, două luni de zile, am îngrijit acest frumos cal sur-rotat, cu capul mic și cu linia profilului dreaptă, cu ochii mari și plini de blândețe, cu trup vânjos și cu urechi agere

veșnic în mișcare, un metis cu armăsar *Huțul*, apt să străbată dificultățile munților. În cele din urmă rana s-a vindecat, fractura s-a consolidat,rosăturile făcute de chingi s-au redus, venind și ziua mult așteptată a eliberării din închisoarea ca de spital.

La început l-am lăsat să-și sprijine doar câte puțin picioarele, până când s-a sprijinit și în piciorul afectat.Șchiopăta ușor când îl scoteam la mici plimbări. Aveam în suflet o teamă discretă că s-ar putea întâmpla ceva...L-am purtat de căpăstru numai pe lângă mine pentru a se obișnui cu mișcarea. Aveam, în clipele acelea, sentimentul că sunt cu un prieten;îi vorbeam mereu, tot ce îmi trecea prin minte,îi spuneam că sunt singur prin acele pustietăți, că lumea e tristă, c-am să mă fac *negreșit* poet...

Ceva mai târziu l-am încălecat, după ce i-am spus că nu știu să călăresc și să aibă mare grijă...Și a avut!A devenit calul meu de serviciu;cu el mă deplasam, adeseori, la diferite parchete de lucru, aparținând Sectorului Cuiejdî din Județul Neamț. Avea o plăcere nebună să zburde cu mine!

Mă aștepta, își lăsa capul în jos și-l apropia de picioarele mele, ca o îmbrățișare. Uneori, ridica piciorul vindecat și lovea cu el pământul.

Simțeam că vrea să-mi arate mulțumire, el intuia că l-am vindecat cu devotament din dragoste. Și caii sunt recunoscători, și caii iubesc dăruirea.L-am întrebat de multe ori dacă îl mai doare atunci când îl masam ușor pe piciorul salvat. Totdeauna trântea copita de pământ, parcă să văd cât de bine se simte...

Când l-am văzut ultima oară, înainte de a pleca definitiv din acele locuri, am ascultat împreună- eu uimit, el ciulind urechile- cum un bucium răsună duios peste înaltele coline. Mi s-a părut ca un regret, un adio, o rugăciune. Chiar că am plâns și eu, și după cum mă privea, și calul meu.Îmi citise gândurile! Caii deslușesc sufletul omului mai bine decât noi înșine îndrăznim să aflăm câte ceva!

Când după foarte mulți ani m-am dus să revăd pentru ultima oară acele locuri, n-am mai recunoscut nimic.Întreprinderea dispăruse, satul se extinsese, lumea se schimbase, poezia nu mă mai chema...Am simțit un mare pustiu în suflet și un gol în vremurile ce vor veni. Atât!

Amintirile mă dor, **călușule drag!**Tu faci parte din bogăția vieții mele, pe care cu fiecare clipă o tot pierd!

B O U L

Motto:

Și a născut pe fiul ei cel întâi născut, și l-a înfășat, și l-a culcat în iesle, căci nu mai era loc, pentru ei, în casa de popas.(Luca, 2, 7.)

Decis a fost ca un însingurat și supus animal, *boul*, să-și încununeze existența, numele și blajina lui comportare cu Nașterea Mântuitorului aceste lumi, Fiul Domnului. De necrezut Destin!

Divinitatea ne-a arătat și de această dată că nu este nevoie de palate și de străluciri ori de fastul vanităților umane pentru a se întrona dreptatea, bucuria și binele în lume. Pictorul Domenico Ghirlandaio în tabloul *L'Adoration des bergeres* ilustrează cum la capul unui asemenea animal, al unui asin, al unei oițe și alături de câțiva credincioși, își exteriorizau, fiecare vietate prin propriile lor gesturi, uimirea și venerația față de ivirea sfântă.

Modesta, dar puternica ființă, *boul*, de care ne ocupăm în aceste rânduri, nu este deloc unică în lume, el făcând parte din marea familie *Bovidae*, atât de numeroasă, cu peste 120 de specii. Forma de astăzi provine din domesticirea speciei *Bos Primigenius* – *Bourul*. Acest fabulos animal trăia în număr

foart mare în Europa și în Asia. A dispărut la începutul secolului al XVIII-lea. La noi avea o mare răspândire în Munții Carpați, fiind reprezentat pe stema Țării Moldovei, ca un semn de aleasă și rară distincție, ca o adevărată închinare adusă de un popor mândrelor vietăți ale acestor ținuturi. Se cunoaște din documente egiptene că acest voinic animal se folosea la plug încă de prin anii 5000-4000 î. Hr. Atunci când te uiți cum ară sau cum trag la jug boii, ai impresia că se frânge carul ori că se mișcă pământul. Boii parcă nu îl știu pe *nu se poate!* Se opintesc în jug cu disperare până izbutesc să facă ceea ce li se cere, ascultând doar de *cea* ori *hăis!*

Boul și vaca din curțile noastre sunt ființe nepretențioase, modeste și docile care suportă cu plăcere omul în preajma lor. Sigur că de-a lungul istoriei omul a folosit capacitățile adaptative ale acestui animal, creându-se rase cu producții uriașe de lapte ori cu ritm de îngrășare foarte rapid. Sunt și rase în care taurii, special antrenați, sunt folosiți în arenele de luptă cu toreadorii. Această adevărată artă de a lupta cu taurii în arenă – *tauromahia* – este un real spectacol la care participă mii de spectatori și care în unele țări este un obicei național, chiar dacă sunt și voci care se opun acestui străvechi obicei. Luptele cu taurii au avut loc pentru prima dată pe Insula Creta, încă de prin anii 1500 î. Hr.

În multe religii ale lumii atât boul cât și vaca au căpătat diferite forme de adorație. Pe vremuri perșii considerau că vaca, cea dătătoare de așa bogată hrană, este un animal sfânt. La fel este considerată vaca și la indieni. Pentru brahmani este o vină importantă să nu cinstești această ființă.

Un cult cu totul deosebit l-au acordat egiptenii boului Apis. El reprezenta o întruchipare a lui Phatah, zeul orașului Memfis. Unele legende spun că taurul Apis s-a născut dintr-o vacă rătăcitoare fecundată incidental de către o rază de lumină, raza solară a lui Re'. Acesta era zeul suprem al soarelui. El avea centrul cultural în Heliopolis. Când se întâmpla ca boul Apis să moară, se organizau fastuoase ceremonii naționale.

După ce era îmbălsămat, înmormântarea se făcea în cimitirul lor din Valea Sakkara.

Preoții acestui cult începeau imediat să caute un înlocuitor pe care îl alegeau cu mare grijă. Slujitorii cultului aveau un chestionar după care se orientau în alegere. Trebuia să aibă culoarea neagră, cu un semn alb în frunte (ca simbol al soarelui). Urmau alte încă 29 de criterii. Când, în sfârșit, exemplarul era ales după sute sau poate mii de cazuri cercetate, urma ceremonia de instalare într-un adăpost ca un veritabil palat, în mijlocul unui parc imens. Era hrănit cu toate bunătățile, îmbăiat și uns cu miresme. De -cum am spune noi, cei de astăzi- *bou să fii!*

În Asiria, azi în Irak, în orașul Calah, acum Nimrud, la poarta palatului regelui Assurnasirpal al II-lea, se afla un taur înaripat din alabastru care păzea intrarea. Chiar dacă aceste popoare nu au dat aripilor același înțeles ca și grecii calului Pegas, este de remarcat că forța acestui taur cu aripi semnifică tot ideea de libertate și de înălțare.

La rândul ei mitologia greacă acordă un înțeles deosebit întruchipării om-taur, Minotaurul. Acesta era o ființă monstruoasă cu trup de om, dar cu capul de taur. El trăia în interiorul unei construcții numită Labirint, atât de complicată încât era aproape imposibil să-i găsești ieșirea dacă intrai înăuntru. Poporul grec îi trimitea drept tribut, din nouă în nouă ani, câte 12 tinere și 12 tineri pe care acesta îi înghițea de vii. Eroul Tezeu, însoțind o asemenea ceată a victimelor, a reușit cu ajutorul iubitei lui, Ariadna, să pătrundă până la monstru, deșirând pe unde mergea, ghemul pe care aceasta i-l dăduse. După ce a găsit și ucis Minotaurul, Tezeu s-a întors victorios pe urma firului, însoțit de ceata salvată de la moarte. Noi, cei de astăzi, trebuie să înțelegem că a fost un fir al dragostei, al puterii ei de a învinge orice răutate din lume.

Se mai istorisește despre Labirint că ar fi fost construit de către iscusitul meșter Dedal, care a devenit el însuși prizonier în această construcție împreună cu fiul său, Icar.

Geniul creator al lui Dedal a găsit în cele din urmă soluția salvatoare, construindu-și aripi pe care le-a lipit cu ceară de umerii lor. Tânărul Icar, nerăbdător de libertate, s-a ridicat prea în înaltul cerului, nesocotind sfaturile tatălui său, Dedal, unde razele fierbinți ale soarelui au topit ceara, iar Icar, pierzând aripile, s-a scufundat în mare. Astăzi deslușim că a pierit un vis, că s-a sfârșit un ideal, prăbușit un aviator.

Imagini despre taur găsim și în unele idei despre zodiacul Taur, cuprind între 20-IV – 20-V, la fel cum se află cea a Berbecului între 21-III – 19-IV, și aceea a Capricornului, reprezentată de un țap, între 22-XII – 19-I. Zice-se că ar influența, într-un fel, viața oamenilor născuți în aceste intervale. În acest sens fantezia pare că a mers prea departe, căci până la aceste constelații e cale cam lungă... Spiritul elen ni-l mai înfățișează chiar pe însuși Zeus care, îndrăgostit de o frumoasă prințesă feniciană, Europa, s-a transformat într-un miraculos taur și a răpit-o de pe plaja din Tir, ajungând cu ea în Insula Creta. Din această unire au rezultat trei fii. Răpirea Europei reprezentată pe un basorelief se găsește la Muzeul din Palermo.

Revenind cu picioarele pe pământ, vedem că și pe plaiurile noastre oamenii au îndrăgit această specie parcă dăruită de Pronie special pentru a le micșora nevoile. Boul și vaca le-au asigurat forța de a cultiva pământul și le-au hrănit cu deplină dăruire copiii. Dar nu numai atât; fără aceste ființe oamenii ar fi fost cu mult mai însingurați, ar lipsi din gândurile lor bucuria și încrederea.

Țăranul și-a muncit ogorul nu numai cu sapa și coasa, ci bizuindu-se cel mai mult pe boii înjugați la plug ori la proțapul carului. Cu boulenii lui țăranul și-a dus greul vieții, înjugându-și alături propria sa trudă spre a răzbate din nevoi. Vorba unui bun gospodar: *Peste noapte `mânem la câmp, că-i departe și nu mai batem boii să vinim acasă.* Și mai zicea un alt bătrân sătean cu mulți ani în urmă: *După ce treieram, încăram carul cu sacii de grâu și porneam de cu*

seara spre portul Brăilei, mergând cale de șaizeci de kilometri pe lângă boi, fără să ne urcăm deasupra, a mai lăsa sărmanele animale să răsufle ceva mai ușor. Ne odineam a doua zi , când ne întorceam acasă, după ce coseam ceva iarbă și mai îngăduiam boulenilor să mai rumege oleacă..

Țăranul știa să vorbească cu boișorii lui și îi înțelegea de minune. Când le era sete, el știa dinainte;când le era foame, se îngrija din vreme să le asigure ceva de prins cu limba lor aspră.

Țăranul, carul, boii era scena de toate zilele a satelor. Dar pe ulițele satelor se mai petrecea zilnic un fapt demn de adevărată legendă. Dimineăța gospodinele harnice scoteau vacile din curte și le porneau domoale spre o margine de sat, unde se strângea cireada satului spre a fi condusă de văcari pe islazuri pline de iarbă. Drumul acesta al vacilor era însoțit de strigăte, de lătrat de câini, de forfotă de lume, de bucurie și multă larmă. După aproape o zi de păscut, după prânz, cireada era condusă către vreo sursă de apă și adăpate toate văcuțele, apoi lăsate un pic să se odihnească, rumegând nepăsătoare sub arșița de foc a soarelui. Spre seară cireada de câteva sute de vaci, pe atunci, sătule și parcă vesele intrau în sat nerăbdătoare să-și lase laptele vițelilor, care tremurau de plăcere, mișcându-și repede codițele, ori să umple șiștarele. Mergeau văcuțele repede, cunoșteau bine drumul și mugeau de bucurie să-și anunțe de departe clipa revenirii acasă, când, la muls, primeau o bine meritată porție de tain delicios. După puțin timp copiii sorbeau câte o cană cu lapte cald, abia muls, iar mai apoi se retrăgeau pe lângă vatra focului unde se pregătea mămăliga și se fierbea imediat laptele în ceaunul rămas pe fund cu mămăligă rumenită, de să tot duci lingura la gură...

Pe alte plaiuri acestei blânde făpturi dătătoare de lapte i s-a ridicat un adevărat monument, cum este cazul în orașul Settle din S.U.A., *ca semn de recunoștință pentru umilele ființe patrupede care ne hrănesc cu laptele lor binefăcător*, cum scrie pe pedestalul monumentului.

Este demn de remarcat cu câtă acuratețe mulți oameni de aleasă cultură au redat interesante imagini cu aceste ființe. S-au scris *versuri*, s-au emis *proverbe* ori s-au pictat scene de un captivant realism. Am putea vedea cum un om provenit de la țară, născut în satul Pitaru din județul Dâmbovița în anul 1838, avea să lase posterității cuceritoare tablouri cu scene rustice în care boii, carul, omul sunt văzute atât de firesc, în ipostaze directe și sincere. Opera pictorului Nicolae Grigorescu respiră autenticitate din adevărurile vieții, din trăirile în preajma a tot ceea ce a pictat. Chiar dacă de la vârsta copilăriei pictorul a părăsit meleagurile natale și a cunoscut în țară și în lume un alt fel de viață cât și gloria, el a rămas legat sufletește de oamenii, animalele și locurile în care s-a fost ivit pe lume.

Răsfoind un album de pictură ori vizitând muzeele, nu-ți poți dezlipi privirea de pe scenele în care boii sunt subiectul de observat, eroii de geniu. Când ai în față *Printre dealuri și mușcele* vezi boii mari, liniștiți, trăgând agale carul cu ceva fân peste care se conturează abia discret chipul unui țăran. N-are importanță peisajul! Boii sunt vii în tablou! În altă lucrare, *Drum greu*, șase boi înjugați la un car se opintesc din răspuțeri să răzbată glodul; la fel o fac în pictura *Arături de toamnă*. În tablourile *Nuntașii*, *Întoarcerea de la câmp pe înserat*, *Car cu boi*, ori *Care cu boi la Orății*, boii sunt ceva mai ușurați de poveri, căci le simți mai limpede răsufletul. Și mai sunt multe tablouri cu ceste viețuitoare. Toate, toate îl au pe om parcă pe alături, nu doar fizic, ci și ideatic. Principale sunt ființele acelea meditative și blânde, aflate la noi parcă trimise de pe vremea nașterii sfinte și urcate pe șevaletul celui mai de seamă pictor român.

Dar nu numai pictorii au immortalizat aceste viețuitoare, ci și poporul de rând, oamenii pe lângă care acestea trăiesc sau poate că, oarecum, omul există pe lângă ele...

La fel au făcut-o poeții și scriitorii cu talent ai neamului românesc. Să urmărim unele dintre *proverbele* și *ghicitorile* izvorâte din înțelepciunea populară, iar apoi să citim câteva

versuri despre aceste, uneori uitate sau chiar-de unii-
desconsiderate făpturi ale mamei naturi.

PROVERBE

- *Boii bătrâni fac brazda dreaptă.*
- *Boul se leagă de coarne și omul de inimă.*
- *Vai de boul pe care-l împunge vaca.*
- *Pe omul bun îl calcă și vacile.*
- *Să te fi rugat de o vacă stearpă, de atunci, și tot îți da o leacă de lapte.*
- *Ugerul frumos vinde vaca.*
- *Până nu pui cu omul la plug nu știi boii cum trag.*
- *Vaca bună și-n grajd se caută.*
- *O vacă batjocurită într-o cireadă feșteleşte toate celelalte.*
- *S-a mâniat văcarul pe sat.*
- *S-a mâniat ca văcarul pe sat, când n-a mâncat trei zile.*
- *Văcaru s-o mâniat pe nevastă și nasul și-a tăiat.*
- *Vacă pe vacă se linge și porc pe porc se scarpină.*
- *Cine fură azi un ou mâine fură un bou.*
- *Crâșma cui îi place, /Boi în jug nu face.*
- *Șede rău vacii când strechie iarna.*
- *Boul cu încetul merge, de-l silești se poticnește.*
- *Bucățița ține vițica.*
- *Nu lăsa laptele pe sufletul vițelului.*
- *Decât la anu` un bou, mai bine azi un ou.*
- *S-a dus la păscut după vite și s-a întors cu bobocei.*
- *Boul și vaca sunt mâna dreaptă a gospodarului.*
- *Omul fără boi e ca robul legat la mâini.*

- *Numai cu vitele se scoate sărăcia din casă.*
- *Vita se culcă cu un ban și se scoală cu doi.*
- *Boierul păzește pe țăran să nu se îmbogățească și să nu mai înmulțească de la o vacă și doi boi.*
- *Țăranul paște vaca și arendașul o mulge.*
- *Boii ară și caii mănâncă.*
- *Unul ține vaca și altul o mulge.*
- *Tot în boul de trage dă.*
- *Boul nu treieră cu gura legată.*
- *Și boul are limba mare, dar nu poate să vorbească.*
- *Cine se judecă adeseori pierde un bou și câștigă o pisică.*
- *Să batat boii în loc și calcă broaște.*
- *S-a dus bou și s-a întors vacă.*
- *A intrat vițel și a ieșit de nu-l încap coarnele pe ușă.*
- *Vitele se adapă cu apă și oamenii cu vorbe adânci.*
- *Mare-i puterea boului, dar și un copil îi pune funia-n coarne.*
- *Boului coarne, paserii aripi povară nu sunt.*
- *Nu-i sunt boii acasă.*
- *Ia taurul de coarne.*
- *Nu-l scoate din boii lui.*
- *Vacă bună de muls!*
- *Îngrijește de vită ca să îngrijească și ea de tine!*

GHICITORI

- *Am partu frați;*
Unul zice: *Vină vară*
Altul zice: *Vină iarnă*
Doi zic: *Ori vii,*

Ori nu vii, Nouă tot atâta ni-i! (Carul, sania,
boii și jugul)

- *Încârligate,
Îmbârligate,
În vârful dealului așezate.* (Coarnele boului)
- *Am patru frați și împuşca într-un corci.*(Țâțele vacii)
- *Stau cu gura-n jos,
Stau cu gura-n sus.
Și nu se varsă.* (Țâțele vacii)
- *Patru împlântate,
Patru spânzurate,
Și-o pleftură* (Vaca)
- *Patru merg,
Patru stau,
Patru vamă dau.* (Vaca)
- *Ce trece prin apă și nu se udă?* (Vițelul, în pânțele)
- *Când suge , când ară,
Când fac din el ciubote.* (Boul)
- *Cât trăiește,
Lumea hrănește;
Dacă moare,
Jălanie n-are.*(Boul)
- *Cât trăiește,
Pământul `negrește;
Dacă moare
Joacă-n horă.* (Boul)
- *Până-i mic,
Țări cuprinde,
Dacă crește,
Pământul risipește,
Dacă moare,
În joc sare.*(Boul)

- *Cât a fost mic,
În patru trâmbiți trâmbița;
După ce-a crescut mai mare,
Dealurile răsturna;
Iar când a –mbătrânit,
În cârciumă cu el juca.*(Boul)
- *Zece strâng
Și patru plâng.*(Mulsul vacii)
- *Am o vacă neagră
Cum naște vițelul
Sar lupii și-l mănâncă.*(Mămăliga)

Recunosc că ultima ghicitoare e strălucitoare! Este frumoasă precum un vers și adevărat răspunsul ei așa cum este și primul dușman al foamei – mămăliga.

Dar pentru că am amintit de un cuvânt cu rezonanță magică-vers- să citim câteva scilipiri de cuget ale unor poeți, cu referire la meditativul ce poartă cunună de coarne:

TESTAMENT

.....
Ca să schimbăm, acum întâia oară,
Sapa-n condei și brazda-n călimară,
Bătrânii-au adunat, printre plăvani,
Sudoarea sutelor de ani.

Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite
Eu am ivit cuvinte potrivite
Și leagăne urmașilor stăpâni
Și, frământate mii de săptămâni,
Le-am prefăcut în versuri și-n icoane.

.....
Tudor Arghezi

COSAȘUL

Mai sus, în deal, înspre dumbravă,
În colț, la marginea poienii,

Era un car cu oiștea-ntoarsă,
Și-n jug, alături, boulenii:
Sărmane, blânde dobitoace!
În căutătura lor amară
Se răsfîrînge întreaga jale
Acestui trist amurg de vară...

.....
Octavian Goga

DOINA

.....
Pe deal românul ară
Slăbit de-amar și frânt,
Abia-și apasă fierul
În umedul pământ.
Tu-l vezi sărman, și tremuri
Să-l mîngâi în nevoi.
Și mergi cu ei alături
Cîntînd pe lîngă boi.
Iar bieții boi se uită
Cu milă la stăpîn –
Pricep și ei durerea
Sărmanului roman.

.....
George Coșbuc

CÂNTECE

III

Boii stau în jug supuși
Gata de plecare;
Necăjiții cărăuși
Merg pe lîngă care...
Hăis și cea – gem sub poveri
Carele greoaie;
Ieri ca azi și azi ca ieri;
Frig, și vînt, și ploaie...

Drumul e glodos și greu,
Negura se lasă,
-Știe bunul Dumnezeu
De-om ajunge-acasă!...
Ștefan O. Iosif

ÎNTREBARE ȘI RĂSPUNS

Rumegând cocenii de pe lângă jug,
S-a-ntrebat odată boul de la plug:

Doamne, pe când alții huzuresc mereu,
Pentru ce eu singur să muncesc din greu?...

La-ntrebare asta, un prelung ecou
I-a răspuns din slavă :
-Pentru că ești bou...
George Topârceanu

BOUL ȘI VIȚELUL

Un bou ca toți boii, puțin la simțire,
În zilele noastre de soart-ajutat...
Învață la școală carte de cetire,
Și ajunsse boul un bou învățat.

Mare lucru-n lume e și învățătura!
Ține loc de multe, chiar și de talent...
Printr-o bună școală, rafinezi natura;
Din vițel poți scoate un bou eminent.

Nu încape vorbă, între animale,
Un așa specimen greu să mai găsești...
Să citească zilnic feluri de jurnale,
Rumegând atâtea știri politicești.

.....

I.L.Caragiale

Știu că păgubesc cititorii de atâtea alte versuri frumoase ce s-ar mai putea transcrie, sărind chiar și peste faimoasa fabulă a lui Grigore Alexandrescu, cu același nume ca și cea a lui Caragiale redată mai sus, dar spre sfârșitul istorisirilor făcute, simt ca pe o îndatorire profesională să redau o întâmplare care mi-a marcat, într-un fel, formarea unei mai bune înțelegeri a vieții.

Este vorba despre un fapt real petrecut de demult, pe vremea când făcusem doar doi ani de școală cu profil veterinar și eram în practică, undeva cât mai departe de orașul meu, Brăila, c-așa dorisem, oarecum aventuros, în comuna Hălchiu din județul Brașov, pe atunci parcă-i zicea, de nu mă înșel, Orașul Stalin, *tătucul* acela de n-ar mai fi fost!

La Circumscripția Sanitar-Veterinară a localității se afla un excelent medic veterinar, doctorul Teodor Eșanu, devotat profesiei, cu un bagaj de cunoștințe de nivel superior și care se bucura de respectul și considerația celor din comună și nu numai. Păcat că o zoonoză, o boală infecțioasă transmisibilă de la animale la om, i-a curmat cariera și viața mult prea devreme!

Într-o zi, ca oricare alta, doctorul ne urcă în docar, pe mine și pe regretatul meu coleg din Măcin, M.M., și ne deplasăm la casa unui cetățean a cărei vacă prezenta o *distocie* ce se manifestase cu mai ore înainte. Pentru mine, copil de Bărăgan, a fost o uimire relația- mai că era să spun simbioza- și poate că nu greșeam, aceea de om-vacă; om-ființă apropiată de el.

Proprietarul, un sas gospodar, avea un grajd de o curățenie identică propriei case. Vaca, frumoasă, de rasă Simental, mare, blândă era țesălată, periată și cu ciucure roșu între coarne. Culcată pe un strat de paie curate și uscate, vaca a întors capul, mirată de prezența noastră, în timp ce făcea

eforturi mari, gemând dureros, chinuindu-se să elibereze vițelul. Ce poziție o fi avut fătul, în ce a constatat propriu-zis *distocia*, n-am știut pe atunci și nici n-am prea înțeles din explicațiile ulterioare pe care ni le-a dat *Domnul Doctor*. M-a impresionat, desigur, faptul că după mai multe încercări nereușite de a extrage fătul, doctorul s-a culcat, lungindu-se la spatele vacii și, cu mâna în fătăciunea ei, s-a răsucit cu 180 de grade, reușind cu un efort evident să facă în așa fel ca vițelul să iasă teafăr și mândru să stea în picioare, tot clătînându-se...Maică-sa l-a luat imediat în primire, lingându-l dragăstos cu limba ei aspră și protectoare...

Ceea ce a constituit o adevărată lecție a fost atitudinea proprietarului. Tot timpul a stat lângă capul vacii și o mângâia, și-i vorbea ba pe nemțește, ba pe românește. Îi explica, îi dădea curaj, o asigura că o să fie bine, că mai durează doar puțin, că are doctorul grijă: *mare grijă, mare grijă fata tati, stai tati, stai...*Să fi durat o jumătate de oră? Ce încă, ce încă i-o tot fi spus?

Cum în ăst timp se observa că gospodina casei trebăluiește ageră, la sfârșit se apropie voioasă și ne zise:-*No, aideți, rogu-vă la masă!* Cum la cantină ciorba fusese cam lungă, lungă...gândeam că invitația se potrivește ca mănusa pe mâna înghețată...Dar n-a fost să fie, doctoral a spus doar *mulțumesc și...haideți, băieți!*

Când să urcăm în docar, stăpânul casei i-a oferit doctorului suma de 1.500 de lei(era în anul 1952, după stabilizarea din februarie). Suma era foarte mare, un salariu fiind, pe atunci, de 3-400 lei. Cu un gest de refuz categoric și vociferând ceva, doctoral dă să plece. Atunci sasul, mare iubitor de animale, mai adaugă încă 500 de lei. A urmat un adevărat dezastru, căci faptul l-a înfuriat la culme pe medic, care a mai *destupat* și un vocabular cam *neortodox*, dar i-a explicat în final, mai calm, că suma este jignitor de mare; o să oprească numai 500 de lei. Pricepând atunci omul în ce constă neînțelegerea, plin de bunătate și cu un ton sfătos, i-a explicat

doctorului că nu i se pare deloc prea mare suma pentru că i-au fost salvate și vaca, și vițelul, iar la anul o să vândă cu un preț dublu juncanul care va fi până atunci. Ca să dovedească cel spuse, zise hotărât: *-No, banii iștilalți îi dau feciorilor aiștea, să știe că-s de la mine și să ajungă și ei mari doctori ca `mnelui-* se adresă nouă, arătând spre doctorul Teodor Eșanu. Am luat banii(câte 500 de lei de fiecare) după ce capul celui care avusese această reușită intervenție medicală, s-a aplecat de două ori în semn de încuviințare...

M-am bucurat, cu siguranță, pe atunci, dar gestul sasului înțelept m-a urmărit cu insistență toată viața, amintindu-mi de demnitatea și de dragostea acestui crescător de animale. Nu simțisem până atunci atâta dăruire și sensibilitate față de un animal.

A fost un contrast izbitor față de unele indiferențe păguboase întâlnite la noi, în Regat!

P O R C U L

Există un animal simpatic cu piciorușele subțiri și scurte de te întrebi cum de pot susține un corp greu și îndesat, care te face să *întrezezi* un bogat conținut, din care omul se ospătează după un *sacrificiu* întâmplat de Ignat, dar să recunoaștem că mai mereu căutăm să se repete această zi fatidică pentru ființa căreia îi spunem cam în zefleMEA **porc**.

Nefericitul animal care este atât de liniștit și de... *cooperant* ori de câte ori te simte în preajma lui și, eventual, te *salută* cu un prietenesc grohăit, să știți că provine, ca oricine se respectă, dintr-o familie importantă numită *Suidee*. Specia *Sus scrofa*, adică *porcii sălbatici* – *mistreții* –sunt cei din care descind porcii noștri domestici.

Se crede că porcul a fost domesticit prin anii 1.500 î. Hr. din sumedenia de mistreți care populau pădurile Europei. Dacă multe specii de animale au fost domesticite pentru a fi

utile în diferite moduri omului, porcul a constituit de la început doar o sursă de hrană atât de bogată în substanțe proteice cât și în grăsimi intens energetice. Aceasta nu înseamnă că omul și-a instaurat supremația interesului egoist, ci s-a apropiat cu înțelegere față de manifestările atât de particulare și curioase ale acestui patruped pe care l-a crescut în imediata sa apropiere, integrându-l în preocupările sale, diversificându-l și înmulțindu-l în condiții propice cerințelor specifice speciei.

S-au auzit unele păreri- chiar dacă unii sunt sceptici- că porcul este un animal destul de inteligent, confirmat și de cei care se ocupă cu creșterea lor și le cunoaște toate reacțiile la modul nostru de a acționa asupra vieții lor.

În unele țări, mai ales în Franța, anumite exemplare de porci sunt special antrenate pentru descoperirea trufelor, atât de apreciate de consumatori, mai ales de către cei dispuși să ofere prețuri deloc modeste pentru excepționalele delicatese. Acest soi de ciuperci n-ar putea fi găsite dacă porcul nu ar avea o mare sensibilitate olfactivă.

Sigur că sunt și alte încercări de a folosi în moduri diferite porcul. Așa bunăoară, olandezul Happe Kooks, dresând doi porci, ajunge la concluzia că aceste animale nu sunt cu nimic mai prejos decât alte animale de circ. În mod cert, nimeni nu ține seama că un reprezentant al unei primării și un tehnician veterinar (nu dau numele) constată, conform procesului verbal nr.424/74, că un cetățean pe numele (...) i-a murit un porc rasa Bazna, sex mascul, folosit pentru **producția de lapte**. Comentatorul care a dat știrea conchidea, desigur justificat, că cei doi aveau ...lapte acru-n călimări!

Despre anonimii porci face o istorisire însuși Homer în *Odiseea*. Se spune că după victoria asupra Troiei, eroul Ulise a mai colindat mările încă zece ani, timp în care a avut de întâmpinat multe peripeții. Astfel, ajungând în insula vrăjitoarei Circe și-a văzut luptătorii săi marinari transformați, nu în altceva decât...în veritabili porci, pe care i-a și închis în cocină. Numai iscusitul Ulise, niciodată înfrânt de greutăți, a scăpat de

farmecele vrăjitoarei, consumând o plantă dată de Hermes care l-a ferit de nefericita metamorfoză. Păstrându-și chipul de om, Ulise a amenințat-o cu sabia lui necruțătoare pe Circe, care n-a avut altă scăpare decât să anuleze vrăjitoria și să redea chipurile marinarilor. Totuși trebuie să recunoaștem că de această dată Ulise a acționat cu întârziere, dat fiind că tovarășilor săi nu le va fi fost deloc confortabil...ca să nu mai vorbim de mândrie!

Îl mai întâlnim pe Ulise atunci când, ajuns în insula sa, Ithaka, deghizat în cerșetor, spre a înlătura ceata de pretendenți la mâna soției sale, Penelopa, a fost recunoscut doar de credinciosul său câine care încă îl aștepta, de doica sa și de devotatul porcar, Eumeu. De, buni și săritori mai sunt pe lume și porcarii... (Vă spune aceasta, să știți, un foarte bun cunoscător!)

Dar nu numai grecii au avut mari personalități al căror nume a fost asociat cu diferite animale.

Iosef Thomas în geniala sa carte *După noi potopul* ne descrie admirabile pagini de istorie și, de ce nu, de morală și de gastronomie romană. Iată un asemenea admirabil pasaj:

Un mistreț de proporții neobișnuite, cu colții ieșiți în afară, superb ca o zeitățe, își făcu apariția în triclinium, legănându-se ușor pe umerii puternici ai giganților etiopieni. Șoriciul, frumos și rumenit, era încă fierbinte, iar grăsimea se prelingea din el, pe tava uriașă de argint, mirosea îmbietor și-i gâdila pe la nări pe pofticioșii meseni. Pe râțul porcului se bălăbănea un cerc auriu și în mijlocul lui era prinsă cifra XXX, anunțând al 30-lea fel de mâncare al festinului.

Mesenii rămăseseră înmărmuriți. Din spirit gospodăresc, Tiberiu (Al doilea împărat roman – 14-37 d. Hr., n.n.) interzisese servirea la ospete a unui mistreț întreg, așa cum intrase în obicei la apusul republicii, spunând că jumătate de porc nu-i mai puțin gustoasă decât un porc întreg. Și iată-acum pe Caligula (Împărat roman-37-41 d.Hr.) încălcând aici, de față cu atâta lume, dispozițiile împăratului! De ce a făcut

acest lucru? Cum de și-a putut permite? Ce se va întâmpla când povestea va ajunge la urechile împăratului? Sau, poate, împăratul a suferit, într-adevăr, o nouă criză și nu va mai apuca să afle ce se întâmplă acum la Roma?(.....)

-Ca nepot al împăratului, sunt cel dintâi care ar trebui să țină cont de poruncile bunicului.Îmi însușesc însă dreptul de a trece peste această interdicție a cezarului, întrucât înțeleptul și economul meu bunic, luând această măsură, cântărise mistrețul cu anii lui, căroră nu li se mai recomandă o hrană atât de grasă. De aceea, poate, că acum l-ar mâhni și un sfert din acest îmbietor animal.(.....)

Între timp, bucătarul a și despicat pântecele mistrețului din care s-a rostogolit pe tavă o grămadă de cârnați, caltaboși și melci de tot soiul. Mirosul delicateselor se răspândea în sus, spre plafonul întredeschis al tricliniului, unde, pe marginea acoperișului stăteau ghemuiți sclavii, care aruncau dintr-o plasă uriașă petale de trandafiri, în sala de ospete. Adulmecau cu poftă mirosul de friptură, din care niciodată n-au apucat să mănânce pe săturate.

Se pare că romanii nu cunoșteau cumpătarea culinară! Nu degeaba se întreba Seneca: *Mănânci ca să vomîți sau vomîți ca să mănânci?* Și pe bună dreptate, știut fiind că așa se făcea de către gurmanzii acelor ospățuri care deveneau adevărate orgii nesățioase. Din acest punct de vedere grecii erau foarte grijulii cu felul în care mâncau. Frugalitatea grecilor era recunoscută. Ei mâncau pe apucate, nu organizau adevărate ceremonii nici chiar în familie. La masa comună la care legea spartană îi obliga pe toți cetățenii să participe, se mânca o fiertură din carne de porc, aseasonată cu sânge, oțet și sare: *ciorba neagră*.

Către zilele noastre, numele unor personalități este asociat cu sensuri negative ale cuvântului *porc*. Iată-l pe genialul inventator Thomas Edison, trimis să pască porcii, după cum scrie Barbu Apelvianu:

Când Edison vesti lumii noua sa invenție, nimeni nu voia să creadă într-o asemenea vrăjitorie. Și, într-adevăr, nici nu era de crezut, într-atât părea de supranaturală această născocire.

Cei care auzeau vocea lui Edison la fonografa credeau că stă cineva ascuns cine știe unde și vorbește de acolo, ca să-i amăgească.

A doua zi toate ziarele din Statele Unite publicau pe prima pagină senzaționala știre despre cutia muzicală. Însuși președintele S.U.A., pe atunci Rutherford Birchard Hayes, îl invită pe Edison la Casa Albă, ca să asculte și el fonograful și să cunoască pe inventator; nimeni nu dormi în noaptea aceea la Casa Albă; rămaseseră treji până la ora trei dimineața, ascultând uluiți fonograful și explicațiile lui Edison.

La un moment dat, președintele Hayes îl întrebă:

-Îngăduie-mi să te întreb, domnule Edison, unde ai făcut studiile de inginerie?...Aici sau în Europa?

Părintele fonografului zâmbi cu tristețe.

-Dacă doriți să aflați ce studii am, iată diploma mea! Și scoțând din portmoneu o hârtie împăturită, o întinse președintelui.

Acesta citi cu aceeași uimire cu care ascultase minunata mașină vorbitoare :

*...Băiatul dumitale, Tom, e prost, leneș, rău și obraznic. Dacă l-aș ține mai departe în clasă, ar însemna să stric bunul renume de care se bucură școala mea. Ai face bine să-l trimiți să **pască porcii**, deoarece cred că n-are să iasă nimic bun din el. Directoarea școlii primare din Port-Huron.*

Doamne, numai trei clase primare au uimit de-a lungul întregii sale vieți, prin tot ceea ce a inventat, întreaga Omenire!

Dar să știți că și la noi, cam tot în același fel, a pățit-o și fermecătorul scriitor Ionel Teodoreanu cum însuși mărturisește:

Am descoperit că aș avea vocație de scriitor când eram în clasa a patra a Liceului intrenat din Iași. Îl aveam profesor

de română pe Calistrat Hogaș. Într-o zi ne-a dat o teză; să descriem fosforescența mării, reproducând din memorie ce ne-a impresionat cel mai mult dintr-o descriere a acestui fenomen. Citisem ceva despre aceasta de Flammariion, dar am încercat să văd singur, cu ochii mei, fenomenul despre care este vorba(...) Am înșirat pe două pagini de caiet, scris mărunt, vreo 80-100 de metafore prin care căutam să redau cât mai fulgurant, mai plastic fosforescența mării. A doua zi vine Calistrat Hogaș cu tezele noastre. Se așază la catedră și, fâlfâind într-o mână o teză, exclamă congestionat:

*-Cine este **porcul** de Ionel Teodoreanu? I-am răspuns, ridicându-mă din bancă:*

-Nu mă numesc decât Ionel Teodoreanu.

-Ești un porc, totuși, fiindcă debutezi în literatură cu un plagiat – a repetat Hogaș, apoi, după o pauză:

-Ia să-mi spui, băiete, de unde ai luat imaginile astea?

Aș putea spune că acesta a fost debutul meu literar. Belșugul imaginației mele, pe care abia îl descoperisem eu însumi, a fost socotit de scriitorul Calistrat Hogaș ca un furt literar.

Socot acum că a cam venit vremea să renunț la a mai prezenta și alte înțelepte istorisiri, pentru că proverbele și ghicitorile care urmează au această însușire și vor arăta cât de mult a reușit omul să înțeleagă acest animal în aparență inofensiv și neînsemnat sau neinteresant din toate punctele de vedere, dar când se ilustrează răutatea la fel de acid ori sarcastic precum o ironie reușită. Deci să mai scurtăm povestea, precum ne învață și versurile lui Tudor Arghezi din *Balada maeștilor*:

*Și Păcală-și zise: **Vorba asta scurtă E ca mângâierea porcului pe burtă.***

PROVERBE

- *Nu-i pasere ca porcul și floare ca curechiiu.*

- *Decât îi crește un nepot, mai bine un porc, că porcul îți unge botul, da`nepotul îți rupe gâtul.*
- *Cel ce răspunde neîntrebat se numește oaie cu șorici.*
- *Dacă Dumnezeu ar fi dat porcului coarne, răsturna pământul.*
- *Nu te băga în tărâțe că te mănâncă porcii.*
- *Nu faci porcul să bea apă din urcior.*
- *Porcului să nu-i pui belciug de aur în nas.*
- *Pui migdală în nasul porcului și el spune că e ghindă.*
- *Porc la porc cel mai curat să pare, și măgar la măgar, cel cu glas mai frumos.*
- *A mâncat și mielul și purcelul, și peștele călugărului și tot mai vra.*
- *Porcul strânge untură și pentru alții.*
- *Porcul tocma după ce moare,/ Pe toți satură de unsoare.*
- *La beție omul este pisică, maimuță și la urmă porc.*
- *Porcul nu se îngrașă în ajun.*
- *Din purcel se face porcul.*
- *Ține sacul până capeți purcelul.*
- *Să nu mai îngrășăm porcul, căci tu te măriți și eu o să mor.*
- *Viață îngerească, trai porcesc.*
- *Omul învățat și necinstit e ca belciugul de aur la râțul porcului.*
- *S-a dus oaie și s-a întors porc sălbatic.*
- *Toată ziua țop și hop,sara nu-i ce da la porc.*
- *E mai mare porcul decât cățelul.*
- *Tace ca porcul în păpușoi.*
- *Mână porcii la jir.*

- *Îl face albie de porci.*
- *N-am păzit porcii împreună.*
- *Porc de câine.*
- *Are noroc porcesc.*
- *S-a suit scroafa-n copac.*
- *Vacă pe vacă se linge și porc pe porc se scarpină.*

GHICITORI

- *Cine geme nebolind și caută nepierzând.(Porcul)*
- *Piciorușul picură,
Trepădușul treapădă,
Mongea șade-n dosul tufei.(Ghinda, porcul și lupul)*
- *Țoțoi-moțoi
Duce pe Țoața- moața.
Dar Țoața- moața
Nu duce pe țoțoi-moțoi. (Cioara și porcul)*
- *Arțira-pârțira
Încalecă pe arțoi-pârțoi,
Dar arțoi-pârțoi
Nu poate să încalice
Pe arțira-pârțira. (Cioara și porcul)*
- *Dudulana șade pe dudulan,
Dar dudulanul nu șade pe dudulana.(Cioara și porcul)*
- *Mic mundur
Suie pe picitarcă,
Și picitarca
Pe mic mundur
Nu se suie.(Cioara și porcul)*
- *Titirișca-forișca
Sare pe țânțoi-bânțoi.*

*Dar tânțoi-bânțoi
Nu poate sări pe titirișca-forișca.*(Coțofana pe porc)

- *Beau boierii pe-ntrecute,
Geme butea pe nevrute.*(Scroafa cu porcei)
- *Mic –pestric
Suie pe moc-mondoc,
Dar moc-mondoc
Nu se suie pe mic-pestric.*(Coțofana pe porc)
- *Unul ară,
Doi se miară,
Patru-mping
Și-un coțofling.*(Porcul)

Vor fi existând cumva versuri despre acest deloc poetic animal ?- mă întrebam timid și neîncrezător cândva și nu eram prea plin de speranțe. Cât timp el nu se-avântă în dispute să lupte pe lângă noi și nici pe la festivități nu-l avem(oare?), credeam că muzele nu se vor... obosi a inspira pe nimeni. Și totuși...

CĂLIN

-File din poveste-

.....
*Pe cuptoriul plin de humă și pe coșcoviți păreți
Zugrăvit-au c-un cărbune copilașul cel isteț
Purceluși cu coada sfredel și cu bețe-n loc de
labă,
Cum mai bine i se șede unui purceluș de treabă.*
.....

Mihai Eminescu

SCRISOARE

.....
*Iar când se face noapte și tăcere,
Când boii dorm pe burtă
Și oamenii pe spate,*

*Mă fragmentez în pietre nestemate
Și porcilor mă dau să mă digere.*

.....
Ion Minulescu

FETIȚA DIN FĂGĂDĂU

.....
*Ce te fac eu nu-i secret-
Te fac cu ou și cu oțet
Și, dac-ar fi să te întorci,
Te fac albie de porci.*

.....
Ion Minulescu

PLOUĂ

.....
*Atunci se chiamă că e timp frumos
(Măcar că tot mai cade-un pic de bură)
Dar fumul din ogeac se lasă-n jos,
Și porcul umblă tot cu paiu-n gură...*

.....
George Topârceanu

ÎN AJUN

*Mare agitație-n ogradă:
-Ce-i cu porcul?A-nceput să vadă!
Chiar răspunde cui l-a salutat
Și salută emoționat!
-Ce să fie?-zice pintenatul.
A aflat că mâine e Ignatul.*

Stelian Filip

MISTREȚUL ȘI PORCUL

Un porc văzând că un mistreț
Privea la el cam cu dispreț.
Îi zise:*la mai lasă frate ,
Căutăturile astea crude;
Ce ai uitat că suntem rude?*
Mistrețul, plin de bunătate,
I-a zis: *Dreptate, poate ai,
Dar printre oameni de când stai,
(Și-atunci mistrețul a surâs)
Atât de mult cu ei te-asemeni
Că, frate, parcă sunteți gemeni...
Și faci familia de răs.*

Cincinat Pavelescu

SONET-FABULĂ

A ars în mahala o băcănie,
Jupânul cu nevasta-i stau în drum,
Privind sinistrele grămezi de scrum,
Pierdut-a lor pe veci gospodărie.

Pe când ei plâng, o mare bucurie
Simte un porc din curtea lor acum,
Căci scormonind maidanul plin de fum,
Descoperi cu râtu-i o scrumbie.

Ce-i pasă de-a stăpânului avere?
Imundul morfoleşte cu plăcere
Cadavrul din funingeni și gunoi.
Morală:

**A ars în mahala o băcănie,
Și-i tot așa în marea Românie
Cu-mbogățiții noștri de război.**

George Raneti

P.S.

Autorul acestor rânduri nu prea și-a ascultat părinții:

-Dacă nu te ții de carte, la porci o să ajungi! Și, într-adevăr, la porci a ajuns, devenind medic veterinar. Imediat după absolvirea facultății, a lucrat într-un complex de creștere și îngrijire a porcilor, cu o capacitate de 300.000 de capete, mai târziu fiind chiar directorul acestei mari întreprinderi, în care lucrau peste 1.000 de salariați.

Din activitatea depusă aici, din contactul cu un număr mare de oameni, din relațiile om-animale, cât și din comportamentul porcilor ca ființe îngrijite de om, a căpătat profunde lecții de viață, precum și atrăgătoare pasiuni ale cugetului.

Perioada în care a fost alături de aceste animale a coincis cu marile împliniri profesionale și spirituale ale vieții sale. A avut bucurii și victorii, a avut dureri și înfrângeri, dar întotdeauna a fost o luptă cu greutate de tot felul, cu sine însuși și cu vremurile potrivnice. Oricum, a meritat! Multumeste, cui dacă nu oamenilor cu care a lucrat, cât și bieților porci, care și ei au suferit, au pierit de nevoi ori au parcurs drumul abatoarelor pentru...export!

Desigur că nu chiar tot se exporta. Rămâneau pentru *oamenii muncii* capetele, cozile și extremitatea inferioară a membrelor, adică acele atât de ingenios și de plastic denumite de lumea înfometată *adidași* pentru care se înghesuiau la nesfârșite cozi.

În acele vremuri, o perioadă de timp, salariații unității puteau primi, contra cost, câte 2-3 kilograme de carne pe lună. Apoi s-a interzis acest *abuz*: *-Ce ? Minerilor de la exploatarea aurifere li se dau câțiva bulgărași de aur ?* -precum se întreba comunistul șef al județului, și nu numai el, ci și toată șleatha de activiști- care se aprovizionau însă de la unitățile speciale ale partidului la prețuri modice și discrete... Se întâmpla pe atunci ca diferiți salariați să sustragă câte 1-2 kilograme de carne sau

de furaje, obligați de sărăcia latentă în care se zbăteau să existe. Miliția era însă la *datorie*...mai mereu.

Despre asemenea fapte la o ședință ținută cu directorii din unitățile agricole de stat, prezidată de I.D.- acel Ion Teleagă cunoscut pentru excesele dictatoriale și dementiale expresii la adresa oricui i se părea că nu corespunde ideilor sale despre conducerea activităților de producție- a găsit de cuviință să întrebe, bătând cu pumnul în masă, în prezența a șase sute de oameni, ce măsuri a luat directorul acestui complex contra acelor care au *prăduit avuția națională*? Și a continuat bubuind cu pumnul în masă: ***La câți dintre ei a cerut condamnarea lor la moarte!?*** Răspunsul a venit, neașteptat, ca un trăsnet, aspru, demn, curajos și, totodată, acuzator. Se poate rosti, cum a spus Caesar la trecerea Rubiconului: *Alea iacta est!* A doua zi directorul *impulsiv* a fost destituit. Se spune că nu ar fi fost cu mare regret, ci cu o teribilă scârbă! S-a scris despre toate aceste neghibii, în presa locală, imediat după revoluție.

L-a obsadat ani de zile întrebarea nerușinată și tembelă a lui I.D.! Pentru un kilogram de carne sau de amărâte furaje un om trebuia ucis!

În fond, ce mai conta! Nu? Regimul comunist din întreaga lume și, desigur că și cel de la noi, a ucis peste **300.000.000** de oameni (Trei sute de milioane) Câteva porcari în plus nu mai contau în mintea turbată a unui... *neom!*

Fără această perioadă de timp- dură, dar fructuoasă- petrecută în slujba îngrijirii porcilor, destinul vieții acestui medic veterinar ar fi putut fi un eșec de viață și nicio izbândă nu s-ar fi putut produce!

Pentru sine a fost o victorie, pentru alții nu; și a fost vai de ei!

Vae victis!

O A I A

Oițele pe care atât de mult ne place să le privim cu mieluții lor pe meleagurile patriei par că sunt din Eternitate pe aceste plaiuri! Așa precum iarba ori apa, copacii ori stâncile! Și, într-adevăr, oile au fost domesticite de către om cam de prin anii 6.000 î. Hr., mai ales prin Orientul Mijlociu, de unde s-au tot răspândit, inclusive pe meleagurile noastre.

Oaia domestică are și ea o *poziție socială*, aparținând subfamiliei *Ovidee*, genul *Ovis*, ce cuprinde patru specii sălbatice asemănătoare, din care au derivat oile domestice, aceea a noastră numindu-se *Ovis Aries*. Acțiunea de domesticire a oilor este în multe cazuri mai veche decât însăși istoria unor popoare. Oamenii preistorici probabil că au luat în captivitate animale mai tinere, ușor de prins și îmblânzit. Încă din epoca de bronz omul știa să transforme laptele în brânză și să folosească lâna pentru unele țesături.

În țara noastră, în numeroase grote, s-au descoperit resturi din scheletele diferitelor genuri de oi care au existat cândva. Dacă privim într-un timp nu prea îndepărtat, putem constata cum creșterea oilor a reprezentat o adevărată și pasionantă îndeletnicire a poporului român. În acest sens stau mărturie basoreliefurile de pe Columna lui Traian de la Roma, cât și cele de pe Monumentul de la Adam-clisi din Dobrogea.

Mai înainte de a trece la alte aspecte ale legăturilor om-oaie, să precizăm, ca pe o mare împlinire, că la Nașterea Mântuitorului acestei lumi, în staulul vitelor se afla- așa cum vedem și din pictura intitulată *L'Adoration des bergeres* a lui Domenico Ghirlandaio- și o blândă, liniștită și parcă gânditoare oiță.

Peste ani, când Iisus își desăvârșea menirea ivirii sale în lume, a rostit, printre atâtea altele asemenea, o înaltă pildă, folosindu-se tocmai de un exemplu prin care nominalizează oile ca lecție de viață și de adâncă învățătură:

PĂSTORUL CEL BUN ȘI OILE SALE

1.Amin, amin grăiesc vouă, cine nu intră pe ușă, în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela e fur și tâlhar.

2.Iar cine intră pe ușă este păstorul oilor.

3.Acestuia portarul îi deschide și oile ascultă de glasul lui și oile sale le cheamă pe nume și afară le mână.

4. Și când pe ale sale pe toate le-a scos, în fruntea lor merge și oile merg după el, că știu glasul lui.

5.După unul străin ele nu se vor duce, ci vor fugi de el, pentru că nu cunosc glasul străinilor.

6.Această pildă a rostit-o Iisus către ei, dar ei n-au priceput ce înseamnă cuvintele lui.

7.Și iarăși vorbit-a Iisus: Amin, amin grăiesc vouă, eu sunt ușa oilor.

8.Toți câți au venit mai -nainte de mine sunt furi și tâlhari, ci oile n-au ascultat de glasul lor.

9.Eu sunt ușa;de va intra cineva prin mine se va mântui,și va intra și va ieși și pășune va afla.

10.Furul nu vine decât să fure, să junghie și să prăpădească. Eu am venit ca oile mele să aibă viață și să aibă belșug.

11.Eu sunt păstorul cel bun.Păstorul cel bun viața și-o pune pentru oile sale.(Ioan, 10, I-II)

Nu este nimic de comentat și de explicat. Însuși Iisus ne-a furnizat ceea ce este de înțeles. Și ultimele Sale cuvinte sunt ca o chintesență:

Păstorul cel bun viața și-o pune pentru oile sale. Adevărații ciobani au această tărie de caracter: își modelează sufletul de mici copii, de la părinți și din credință absorbind puteri de dragoste.

În viața de toate zilele, observând cerințele pe care omul le are- culmea-! tocmai de la aceste firave și micuțe animale, putem neglija interesul față de unele produse ce se obțin de la oi, cum ar fi pielicelele mieilor atât de diferite, frumoase și chiar maiestuoase, putem uita de lapte și de brânză ori de cârnița gustoasă, dar nu putem în niciun fel neglija lâna

lor atât de călduroasă, de fină și de mătăsoasă. Ea ne-a apărut cel mai mult de asprimea gerurilor și de puterea vânturilor, mai ales dacă ne gândim la atrăgătoarea sarică...este o adevărată bogăție. Este ca de...aur! Însuși Mihai Eminescu invocă această posibilitate în deschiderea poemului cu 1.300 de versuri *Memento mori* astfel: *Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur*.

Da, a existat încă demult o asemenea lână. Argonauții greci au căutat-o prin toată lumea, întâmpinând multe și periculoase obstacole. Se povestește că eroul Iason din Tesalia, întorcându-se acasă după o copilărie petrecută pe Muntele Pelian, unde a fost educat de centaurul Chiron, a găsit tronul tatălui său uzurpat chiar de unchiul său Pelias. Acesta îi cere nepotului său, spre a scăpa de el, să-i aducă *Lâna de aur*, fiind convins că îl trimite la o moarte sigură. Iason s-a îmbarcat pe corabia Argos, însoțit de cizzeci de oameni printre care și Orfeu, prinț de origine tracă înzestrat cu un har poetic deosebit, cu mult prea cuceritor, chiar față de fiarele sălbatice.

Corabia Argos a pornit spre Colhida, pe țărmurile Mării Negre. Ca să obțină *Lâna de aur* Iason a avut de învins multe avataruri, beneficiind și de ajutorul vrăjitoarei Medeea. Se spune că argonauții au navigat și pe fluviul Dunărea tot căutând și căutând faimoasa lână!

În cele din urmă Iason a reușit să intre în posesia unui berbec miraculos cu *Lână de aur*, întorcându-se victorios în Tesalia. Interesantă și captivantă este și drama satirică *Ciclopul* scrisă de poetul tragic atenian, Euripide, în care se arată cum antropofagul Polifem l-a închis pe Ulise și pe tovarășii săi de luptă în peștera unde locuia ciclopul fioros. Acesta se ospăta în fiecare seară cu câte doi tovarăși ai lui Ulise. Prin agerimea și viclenia lui înțeleaptă, Ulise i-a dat monstrului o băutură care l-a adormit curând. Imediat grecii i-au scos cu un țăruș singurul ochi pe care acesta îl avea, ieșind apoi din peșteră ascunși sub burta oilor, pe care Polifem le lăsa să iasă afară după ce le pipăia cu mare grijă pe spinare fără să-și dea în niciun fel

seama de măiastra păcăleală a lui Ulise...

Și din depărtări, revenind în țara noastră, ne bucurăm să constatăm că anonimi geniali ori oameni de cultură, pictori, scriitori și poeți sau unele spirite cu haz și-au dedicat strădaniile și poate visurile acestor animale cărora poporul român le-a închinat de mii de ani preocuparea, împlinirea și adeseori jertfa. Iată doar câteva cuvinte, gânduri, stări de suflet născute firesc, simplu, cu admirație pe care le auzi sau le citești cu plăcere atunci când le cauți ori dai peste ele:

- *Când mantaua este din piei de oaie,/ Atunci judecătorii, fiți siguri, că despoaie.*
Grigore Alexandrescu
- Pianistul M. Burghele era poreclit la *Junimea -Bâr oiță bâr/eu cânt din clavier.*
- Un pictor se instalează pe un câmp să picteze un tablou. În fața lui o fată paște oile. –*Domnișoară vreau să-ți pictez oile. -Eu nu vreau, Domnule, lăsați-le albe!*
- *Lupul nu intră în stână pentru brânză...*
- *Dacă ar fi ceva de capul lui, ar avea și el măcar un cârd de oi...*
- *Ion se chinuie, săracul, doarme în saivan...-Nu-l mai primește nevasta în casă?-Se vede că ești scăpătat...Au început să fete oile!*
- Într-un tren rapid doi călători stăteau la fereastră și priveau peisajul. Trenul a trecut în

goana mare pe lângă o pajiște unde pășteau niște oi. -11, 38, 123, 178 de oi, a numărat unul din ei, după un calcul foarte rapid. –*Cum ai reușit să le numeri așa de repede ?, întreabă celălalt. -Foarte simplu. Am numărat picioarele și pe urmă le-am împărțit cu patru...*

Cât de mult are de învățat omul de la aceste animale, cât de puțin au ele de reținut de la noi! Cel mai adesea le modificăm comportamentul ori sensul firesc al existenței lor. Într-un fel, parcă am vrea să le imprimăm însușiri sau preocupări umane...nu întotdeauna frumoase!

Iată ce scrie Charles Henry Hirsch în prefața romanului său *L'aotre Judas* (citată de Pamfil Șeicaru în *Rechizitorii*, Editura Jurnal literar, 1996):

Petreceam atunci zile întregi la abatoarele de la Villette, ca să studiez la fața locului lucru, în vederea de a scrie Le sang de Paris. Unul din ghizii noștri benevoli de atunci prin această suburbie a orașului, ne-a propus odată să asistăm la debarcarea dintr-un tren a berbecilor. Trecând prin Marsilia, ei ajungeau din Alger la acest terminus de neînălțurat. Am observat săriturile, afară din vagoane, ale animalelor lănoase, cu lână albă și neagră, grăbite toate să se dezmoștească din penibilul voiaj, îngrămădite. Ne inspira interes aceste animale scoase la lumină și la ceva mai mult spațiu, strânse pe podeaua cu grilajele așezate perpendicular pe peron ca să fie adunate la un loc.

-A! iată pe Iuda care sosește, ne informează ghidul nostru.

-Iuda.

-Desigur. Acesta este.

O mână scurtă și grasă arată spre un berbec durduliu, având un clopot de gât. Venea sub conducerea unui măcelar cu șorțul plin de sânge, ghidul continuă să dea explicații vizitatorului:

-Individul acesta se cheamă Iuda, că trădează pe frații lui. Veți vedea. Este așezat aici, crupa lipită de ușă. Se deschide. Atunci el ia conducerea regimentului și îl duce din abator în abator pentru tăiere. El o șterge, desigur. Va muri de bătrânețe. Face meseria asta scârboasă...O meserie de Iuda, ce vreți!

Am văzut, în adevăr, pe Iuda. Este oprit la poarta unui abator, timpul necesar ca să se facă numărătoarea victimelor care trebuiau predate. Era împins din nou să meargă către un alt abator; operația era reînnoită astfel, până când Iuda nu rămânea decât cu conducătorul lui, și cu el, se îndrepta spre

un adăpost unde hrana și odihna îi erau asigurate în schimbul funcției acestuia de disprețuit .

Și mai adaugă reputatul gazetar:

Azi în republica populară română scriitorul, poetul au funcția berbecului de la abatoarele Villette. Cei cu vază sunt niște prostituate ale literaturii cu condicuță de partid.

Dar despre acest ultim aspect critica de specialitate ar trebui să se exprime cu mai multă hotărâre , renunțând la indiferență ori doar inventând *metode sigure* de pură defăimare pentru ceea ce nu corespunde cu viziuni și cu interese personale, precum o face astăzi un *mare critic*.(Are cam 1,90m înălțime.)

Să nu uităm niciodată metamorfoza hidoasă pe care omul, în indiferența sau egoismul său, o impune adeseori nevinovatele animale!

Ca o recompensă, haideti, rogu-vă, să ne îndreptăm mai bine privirea și sufletul către unele tablouri cu oițe, de parcă vor să semene cu veritabile icoane; icoane de pe plaiurile noastre. Există o pânză semnată de Nicolae Grigorescu intitulată *Cioban* care ar fi trebuit să se numească mai degrabă *Ciobănelul* sau *Ciobănașul* ori *Pui de cioban*, atâta frumusețe și puritate de copil exprimă. Este, într-un fel, ca un început de dragoste, de atașament față de minunatele oișoare. Chipul copilului, sprijinit în toiag, este conturat ca un vis...Aceleași cuvinte se pot spune și despre pictura *Pe vârf de munte* unde oițele se răspândesc după iarbă grasă, iar ciobănelul își pierde privirea către nemărginiri împreună cu credinciosul său câine. Un alt tablou arată o turmă ceva mai numeroasă de oi care pasc liniștite, bucurându-se de armonia colinei.Parcă anume pentru noi, Grigorescu în lucrarea *Studiu de oi* conturează aceste animale în tușe energice, demne de ținut minte!

Ștefan Luchian vede și el în tabloul *Ciobănaș cu oile* cum românașul stă în mijlocul turmei, vorbindu-le că ar vrea să le cânte din fluier...

Să trecem acum, dacă suntem puțin curioși, să aflăm și ce a zugrăvit cu vorbele sale mesteșugite și ce a sculptat de-a lungul vremurilor în marmura nepieritoare a sufletului omenesc geniul popular:

PROVERBE

- *Oile să se hrănească că miei or mai fi.*
- *O oaie râioasă molipsește turma întreagă.*
- *Mielul blând sugă la două oi.*
- *Lupul nu se sperie de pielea oaiei.*
- *Nu se scoate ușor mielul din gura lupului.*
- *Pe lângă behehe să nu pierzi și pe mihoho.*
- *Vai de oaia care nu-și poate duce lâna.*
- *Nu da oaia în grija lupului.*
- *Oaia care nu-și poartă lâna s-o mănânce lupul.*
- *Și lupul sătul și mielul întreg nu să poate.*
- *De la coada oilor se cunoaște ciobanul bun.*
- *Oaia ca și pământul; cum îți dă pământul de toate așa și oaia.*
- *Este oaie între lupi.*
- *Oaia-i bună și moartă și vie.*
- *Unde sunt oi multe sunt și nevoi multe.*
- *Decât slugă la ciocoi, / Mai bine cioban la oi.*
- *Nici lupul flămând, nici oaia cu doi miei.*
- *De pe un miel numai o piele se poate lua.*
- *Deștept ca oaia.*
- *Oaia s-o tunzi, iar nu s-o razi.*
- *Tunde oaia, dar nu-i lua și pielea.*
- *Cine vrea să se facă oaie, se găsește cine să-l despoaie.*
- *Vai de oaie între lupi!*
- *Vai când ajunge lupul sameș la oi!*
- *Lupul nu caută că oile sunt numărate.*
- *Lupul duce mielul și însemnat.*
- *Omul este ca oaia, lesne se ia după altul.*
- *Chelul a mâncat mielul.*

- *Decât la străini cătană, /Mai bine la oi cu pană.*
- *Șchiopătura oilor e bucuria lupilor.*
- *O face prea de oaie.*
- *Închide lupul în staulul oilor.*
- *S-a dezbrăcat lupul de pielea oii.*
- *Mulge oaia, dar nu-i lua și sângele.*

GHICITORI

- *Trece badea mânios,
Cu cojocu-ntors pe dos.(Berbecul)*
- *Opt opintele
Și patru izbele.(Berbecii când se bat)*
- *Patru bat, opt opintesc,
Mii și sute se cletesc.(Berbecii când se bat)*
- *Până boierul prânzește,
Sulița i se-nvârtește.(Mielul)*
- *Am un pătuiag de fân în patru resteie.(Oaia)*
- *Patru ciocâlteie
Duc un car cu fân.(Oaia)*

Despre poezia care se referă la apropiata de suflet a omului, oița, nu poți să amintești nimic mai înainte de a face referiri la anonimele versuri ale poeziei *Miorița*!

Citești această poezie, o recitești, o auzi, o reauzi și de fiecare dată te copleșește de emoție, ea fiind o nestemată din comoara geniului popular românesc. Să redăm aici numai dialogul dintre ciobănașul moldovan și năzdrăvana mioriță:

MIORIȚA

.....
*Dar cea Mioriță
 Cu lână plăviță
 De trei zile-ncoace
 Gura nu-i mai tace,*

Iarba nu-i mai place.

*-Mioriță laie,
Laie bucălaie,
De trei zile-ncoace
Gura nu-ți mai tace,
Ori iarba nu-ți place,
Ori ești bolnăvioară,
Drăguță mioară?*

*-Drăguțule bace!
Dă-ți oile-ncoace
La negru zăvoi,
Că-i iarba de noi
Și umbra de voi.
Stăpâne, stăpâne,
Îți cheamă și-un câne
Cel mai bărbătesc
Și cel mai frățesc
Că l-apus de soare
Vreau să mi te-omoare
Baciul ungurean
Și cu cel vrâncean!*

*-Oiță bârsană,
De ești năzdrăvană
Și de-o fi să mor
În câmp de mohor,
Să spui lui vrâncean
Și lui ungurean
Ca să mă îngroape
Aici pe aproape,
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;*

.....

Pentru cei ce vor să recitească întreaga poezie o poate găsi în *Poezii populare ale românilor* culese de Vasile Alecsandri, lucrare pe care poetul o închină Măriei Sale, Doamna Elena Cuza.

Să citim în continuare câteva versuri care nu doar ne tulbură simțirea, ci ne fac să ne gândim dacă nu putem fi și noi mai buni decât credem că suntem.

ICOANE DIN CARPAȚI

V

*Sună dealul, valea sună,
Stă văzduhul să se spargă
De tălăngi nenumărate
Ce izbesc în bolta largă,
Căci coboară de la munte
Oile, și curg puhoi-
Cum un greu potop de ceață
Înainte și-napoi...
Un berbec cu coarne-ntoarse,
Tacticos și prea cuminte,
După gât c-un clopot mare,
Merge singur înainte.
Pe la margine dulăii;
Urechiatul la mijloc,
Cu desagii grei în spate,
Anevoie-și face loc.
Iar prin pulberea de aur
Tocma-n capul celălalt
Crește umbra-ntunecată
A ciobanului înalt:
Cu căciula într-o parte,
El pășește plin de fală,
Sara purpurie-i schimbă
Zeghea-n mantă triumfală...*

Ștefan O. Iosif

POVESTEA VORBEI

*Sub poale de codru verde
Mititel foc mi se vede,
Mititel și potolit,
Tot de voinici ocolit.*

*Nu știu zece au cincispre`ce,
Ci mi-și frige un berbece,
Un berbece, berbecel
Sugător și mititel.*

*Și nu-l frige cum să frige,
Ci-l înfige în gărlige
Înjunghiat, nejupuit,
Ca un purceluș pârlit.*

*Și-l întoarce din belciuge
Ca să-i fie carnea dulce,
Și să aibă la colnici
De merinde ca voinici.*

*Sub umbră de păducel
Voinicei mănâncă miel
Și beau vin de bordușel.*

.....

Anton Pann

Lăsăm în seama cui dorește în a mai citi și alte versuri frumoase și instructive dintr-o carte de fabule, dacă nu și-a potolit, doar cu atât cât am redat, vâpăile din suflet. Noi dorim, cu îngăduință, să vă așternem un covor de amintiri personale menite fi o închinare adusă oamenilor care se ocupă de creșterea acestor animale docile și nepretențioase.

Sigur că despre faptele personale nu este deloc comod să vorbești, cu atât mai rău să le așterni pe hârtie. Este adevărat că te poți exprima la persoana a III-a, dând impresia că altuia i s-a întâmplat, dar parcă e ca o perversă înșelare, așa că renunț la această variantă și iată ce vreau cu bucurie să vă istorisesc:

Era iarnă grea, sfârșit de februarie, către seară. De trei zile viscolea cu furie în tot Bărăganul. Locuiam, pe atunci, în incinta unei unități agricole mari, în cameră soba dogorea zdravăn, speram într-o seară de poezie...Liniștea a fost brutal întreruptă de lovituri puternice în ușă. O voce disperată, sugrumată striga neîntrerupt: *Dom` doctor, Dom` doctor...*Deschid; *-Prăpăd mare la oi, mare prăpăd...S-a prăbușit peste noi, e jelanie mare la miei...*

Un cioban venise cale de șapte kilometri de la *Secția Maxim*, un vechi conac boieresc, peste pustiuurile înzăpezite, să anunțe că viscolul a spulberat acoperișul unui saivan, recent construit, în care 300 de oi erau în plină perioadă de fătare. Unele oi deja fătaseră și aveau miei în suferință, altele chiar fătau ori așteptau momentul din zi în zi.Vântul și zăpada viscolită pusese stăpânire pe interiorul saivanului.În doar câteva minute am declanșat alarma, anunțând toată conducerea unității, care s-a mobilizat rapid, chiar dacă a trebuit să întrerupă o mică agapă cu vinișor de la *Secția Traian*, tot a unui *fost*, dar bun gospodar.

Peste o oră un tractor cu șenile și douăzeci de tractoriști urcați într-o remorcă descoperită, porneam către...nu prea știam pe unde să mergem, ocolind, pe cât se putea, troienele prea mari.

Ajunși înspre miezul nopții la locul căutat printre nămeți, am dat de un adevărat dezastru.Vântul dezlănțuit și pulberea zăpezii produceau urgii în saivanul fără acoperișul transmutat alături. Multe oi erau în plină fătare, miei înghețând repede sau erau deja muribunzi. Miei mai *zburăți* tremurau sub câte un strat de zăpadă depus pe blănițele lor. Abia către ziuă am reușit să mutăm oile cu miei fâțați în tot

felul de acareturi aflate prin apropiere; în magazii și șoproane, în sala de mese a cantinei, în birouri și în dormitoarele libere la acea dată, oriunde aflam o cât de mică protecție.

Îmbrăcat într-un zdravăn cojoc ciobănesc și având în cap o căciulă, vorba lui Coșbuc: *Mare cât o zi de post*, n-am mai ieșit din saivan o săptămână. Acolo am mâncat, acolo am dormit câte un pic pe vreun maldăr de paie ori moțâind din picioare precum caii, numai că ei au *aparat pasiv*, tendinos, care le permite să-și mențină echilibrul.

Istorisirile de până acum au avut drept scop de a vă pune în temă cu faptele unor oameni născuți să-și facă datoria din dragoste, aleși de Pronie să iubească animalele: **Ciobanii**. Șase oameni au uitat complet de ei zile în șir, neștiind de vreun alt rost al existenței lor. Au ațipit câte o geană de timp, am mâncat *pe apucate* și au absentat de la casele și copiii lor...tot timpul au fost în mijlocul oilor! Era ca un crez sfânt! Abia acum am înțeles de ce acel cioban care a anunțat cele întâmplare spunea că *s-a prăbușit peste noi*. Ei, ciobanii și cu oile lor, erau un întreg de nedespărțit, o aceeași ființă, un același înțeles. Câte și câte n-au avut de făcut acești oameni simpli în aparență, dar profunzi în sentimente. Mieii abia fătați trebuiau repede șterși la gură și la nări, ajutați, dacă era cazul, să respire, îndemnați să sugă după ce îi burdușeau cu un șomoioag de paie să le pună sângele în mișcare. Uneori, pe mieluții mai debili, îi încălzea la sân și le suflau în nări propria lor răsuflare...Apoi, cu oaia în spate și mielul la subsuoară într-un sac, plecau să ducă *comoara* la vreun adăpost improvizat.

Eu, ca tehnician veterinar, n-am avut de spus nimănui ce și cum să facă! Știau *din fire!* De fapt, eu cred că am avut de învățat de la ei. Nu atât grija, nu răspunderea *civică* ori efortul depus, ci puterea de a se dăruie, de a rezista, de a nu *crâcni* în fața greutăților. A fost o adevărată **săptămână de noblete!**

După trei zile, când viscolul s-a mai potolit, a sosit la *fața locului* și conducerea unității, în bloc; directorul, inginerul

șef, zootehnistul șef, medical veterinar și, pe deasupra, consilierul sovietic, nelipsit de la protocoale și rar la asemenea situații.

Concluzia a fost clară: *n-a fost cine știe ce...* Mai tâziu saivanul s-a reparat *din recuperare* și nimeni n-a avut de suferit. Doar eu, neștiind pe unde am rătăcit căciula, a trebuit să o plătesc, că doar așa a precizat *Tovarășul Consilier Sovietic*, un ruslipovean din Brăilița: *Trebuie să avem mare grijă de bunurile care aparțin clasei muncitoare!*

Personal, regret că, trecând anii, am uitat numele acelor ciobani minunați, spre a-i cinsti, măcar pomenindu-i și spunându-le vorbe de suflet...dar poate că nici nu este absolută nevoie, căci toți ciobanii români, în acele timpuri, erau atașați cu toată ființa lor de această meserie – iubire; propria lor tărie de caracter, de existență demnă; natură de sfințenie!

Doamne, ce vremuri! **Ce vremuri încărcate de frumusețe umană!**

C A P R A

Ființa aceea ageră, zveltă, cu veritabile cornițe, cu o codiță fudulă ridicată obraznic în sus și al cărei mascul, la fel de impozant, cu o distinsă barbă, face și ea parte din marea familie a *Bovideelor*, subfamilia *Ovidee* (ca un fel de surată a oilor), dar un gen distinct: *Capra*.

Specia domestică provine mai ales din *Capra hircus* originară de prin Asia. În aparență plăpândă, capra este un animal rezistent, care se crește ușor, fiind puțin pretențios. Doar când este vorba de vegetație ceva mai înaltă capra este cam *nemiloasă*, căci le retează toți lăstarii cu o mare plăcere. Domesticirea s-a făcut prin anii 7.000 î.Hr. în Persia.

La noi capra este folosită pentru lapte și brânză, dar și pieile lor sunt deosebit de apreciate în industria pielăriei. Pe vremuri pieile de capră se foloseau pentru confecționarea

burdufurilor atât de necesare la transportul apei. Cândva, când tuberculoza făcea ravagii, mulți boieri învățaseră a da copiilor numai lapte de capră, căci aceasta nu face forme de boală cu localizare mamară. Poate că tocmai de aceea poporul grec i-a conferit acestui animal o istorie oarecum unică, de cinstire și fastuoasă.

Astfel, se spune că pe vremea când oamenii nu erau ca aceea de astăzi, când Hristos nu exista, iar zeii abia se nășteau, în insula Creta din Marea Egee o capră, parcă anume sfântă, îl hrănea pe Zeus, cel sortit să fie deasupra tuturor. Este povestea caprei Amalteia. Anticii spuneau că pe Insula Creta copilul Zeus era ascuns cu strășnicie de către bunica lui, Geia, zeița pământului, în peștera Muntelui Ida de pe această insulă. Îl scăpase prin vicleșug mama lui, Reea, de soarta cumplită de a fi înghițit de către tatăl său, zeul Cronos. Fusesse prevestit că stăpânul pământului și al mării, al întunericului și al cerului, însuși Cronos va fi doborât din slavă de către fiii săi. Înghițindu-i în pântecul său, Cronos sperase că se va împotrivi sorții, dar în locul lui Zeus, al șaselea și ultimul născut, înșfăcase pe nemestecate o piatră înfășată în scutecele odraslei sale de către soața sa, Reea.

Zeus abia născut, era hrănit de nimfe cu stropi de miere și lapte. Lapte dat de o capră sfântă, Amalteia. Și creștea Zeus în fiecare zi cum cresc alții în șapte și-n nouăzeci și șapte. Și se simțea Zeus atât de bine în această insulă frumoasă și liniștită! Toată ziua Zeus alerga voios prin păduri răcoroase și prin poenițe însoțite, însoțit pretutindeni de către buna lui prietenă, capra Amalteia. Și vorbeau împreună și se jucau și se tăvăleau prin iarba înaltă și înmiresmată, iar capra îl împungea blând pe Zeus care râdea și se opintea voinicește prinzându-se cu mâinele de coarnele caprei.

Dar într-o zi, tot jucându-se în luptă, Zeus, ale cărui brațe se întăreau prea repede, a frânt un corn fără să știe cum, rămânând cu el în mână. Capra, care-l iubea mult pe Zeus, a gemut surd de durere și a privit adânc cu ochii mari la copilul

mic. Zeus a plâns și-a fost rău mâhnit pentru greșeala lui. A hotărât atunci, Zeus, ca acest corn să fie veșnic plin cu fructe și cu bunătățile pământului. Și oricât ar fi mâncat din el capra, pe-ndată se umplea la loc cu mere roșii și parfumate, cu pere moi și aurii, cu ciorchini de struguri grei și pătruși de soare, cu smochine și portocale rupte parcă din lumină și cu câte și mai câte alte minunate daruri.

Se pare însă că Amalteia, încet-încet, n-a mai zburdat cu Zeus atât de zglobie, cornul rămas îi apleca într-o parte capul și ochii ei blânzi nu mai puteau privi la Zeus.

Mai târziu, când Zeus și-a împlinit menirea și ursita, răsturnându-și părintele de la putere, și-a amintit de capra lui din copilărie și-a înălțat-o sus, sus în emisfera boreală ca pe o stea nemuritoare și plină de lumină – Constelația Caprei.

Cornul frânt al caprei a rămas încărcat cu fructe, ca simbol al belșugului, al abundenței, al toamnei, al muncii și al norocului:**cornul abundenței!**

Dacă mândrelor căprițe grecii le-au hărăzit o nobilă soartă, în schimb, țăpilor le-a oferit o nefericită metamorfoză și un nu prea onorant comportament. Astfel, a fost imaginat zeul Pan, având barbă, coarne iar partea de jos a corpului era de țăp. Similar, la bovine întruchiparea om-taur era Minotaurul, iar la cai asemenea unire era numită Centaur.

Pan cânta din fluier și din flaut, era o fire lascivă și singuratică, având aventuri cu nimfe și cu țărânci. Un grup statuar din Delos îl prezintă pe zeul Pan alungat de Afrodita cu o sanda, căci avusese unele obrăznicii...

Mai des întâlnit în legende grecești sunt însă Satirii și Silenii, personaje oarecum asemănătoare între ele. Satirii sunt chipuri mitologice; demoni cu trăsături de om și țăp. La început erau reprezentați cu urechi, coarne, picioare și coadă de țăp, cu o fizionomie grotescă. Ființe respingătoare cu părul și barba vâlvoi, cu nasul turtit și cu buze groase, nu se bucurau de încrederea nimănui. Cu timpul au căpătat însă trăsături umane, firești, blânde, gânditoare și vesele, dar cam sărace cu duhul.

Ei însoțeau cortegiul voios al zeului vinului, Dionysos, cântând din flaut și din sirinx, din tobe și țambale, dansând neobosiți. Erau robiți de pasiuni senzuale, ațâțau la petreceri și desfrâu. Arătau ca niște spiriduși fanfaroni, lași și iubăreți. Chiar și Mihai Eminescu ni-i reamintește în poezia *Memento mori* într-o secvență de primă scenă:

.....
*Dintr-o tuf-ivește Satyr capu-i chel, barba-i de țap,
Lungi urechi și gura-i strâmbă, cârnu-i nas .-De sus
își stoarce,
Lacom poamă neagră-n gură- pituliș prin tufe-o-
ntoarce,
Se strâmbă de răs și-n fugă se dă vesel peste cap.*

Dintre ei satirul Silen era însă un bătrân mai înțelept și inspirat, căci era doar fiul lui Pan, dăruit de una din nimfele pădurii. Așa cum a fost centaurul Chiron pentru mulți eroi, așa a fost și Silen un bun învățător al lui Dionysos. Din fragedă tinerețe i-a transmis elevului său printre multe îndemnuri și dragostea nețărnută pentru licoarea care se naște din sărutul îndelung al soarelui cu vița de vie. Drept recunoștință, Silen avea cinstea să conducă, pe măgar călare, întregul cortegiu de larmă și de veselie, care-l însoțea întotdeauna pe zeu. Bacantele și satirii cântau, se zbenguiau și dansau, beau și beau mereu în timp ce tărăboiul creștea frumusește în jurul carului lui Dionysos, tras de toate fiarele junglei. Pe unde trecea convoiul, oamenii se plecau înfricoșați și aduceau jertfe, țapii cei mai buni din turmă.

Când atenienii organizau zeului serbări fastuoase, cântau imnuri și evoluau într-un cor circular și tumultuos – ditirambii. Cântăreții erau îmbrăcați în blănuri de țap și acest cântec al țapilor a născut tragedia, s-a născut, de fapt, teatrul grec. (Tragos=țap, oda=cântec, n.n.)

Dar curând poeții greci au introdus în corul țapilor și pe satirii sugubeți și desfrânați, dând, astfel, la lumină și drama

satirică. Euripide avea să scrie o asemenea dramă, *Ciclopul*, părănd că însuși Silen s-ar fi ascuns în călimara lui.

Dacă imaginația anticilor nu a fost lipsită de dramatism, în schimb, poporul român a fost mai aproape de realitate, mai înțelegător și iubitor față de orice animal din ograda sa. Pe toate le-a instalat în cugetul lui, cu meritele, cu exemple de viață și cu îndemnuri de virtute. Să recitim câteva proverbe și ghicitori născute din asemenea pilde:

PROVERBE

- *Capra nu fată miel.*
- *Iedul sare mai sus decât capra.*
- *Capra sare masa,/Iada sare casa.*
- *Capra roade unde o legi.*
- *Brânza de capră strică și pe cea de oaie.*
- *Capra nu se face vacă, nici nătărăul om de treabă.*
- *Capra moare de râie,/Și coada o ține tot bârzâie.*
- *Nu se vede că-i gol nap,/Ci mi-și sare ca un țap.*
- *Ține capra de coarne și joară că-i șută.*
- *Caprei măcar că i se vede rușinea, da` tot șede cu coada bârligată.*
- *Ține capra și-l împunge,/Iar altul să și o mulge.*
- *Păstorul când vrea mulge și țapii, dar, în loc de lapte, mulge sânge.*
- *Capra face pozna și oaia poartă rușinea.*
- *Capra face, oaia trage.*
- *Stă ca un țap logodit.*
- *Împacă și varza și capra.*

GHICITORI

- *De cum m-am născut
Barbă c-am avut.(Capra)*
- *Barbă am și popă nu-s,*

- *Coarne am și drac nu-s.*(Capra)
- *Am două țigănci de lae,
Se bat cu patru vătraie.*(Caprele când se bat)

Parcurgând aceste nestemate de cuget, să urmărim cu același interes o poveste care a făcut și face deliciul copiilor acestei țări. Și nu numai țăncilor, ci și a acelor ce au albit, dar care poate că n-au uitat vremurile dintâi. Este vorba despre istorisirea plină de admirabile tâlcuri *Capra cu trei iezi* de Ion Creangă. Nu o să descriem toată povestea, căci am năpăstui minunatele cuvinte ale neîntrecutului autor, ci vom aminti doar cântecul de mamă către cei trei iezișori ai ei:

*Trei iezi cucuieți,
Ușa mamei descuieți,
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare,
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș,
Smoc de flori
Pe subsuori.*

.....

După ce lupul a mâncat doi iezișori, capra îndurerată s-a răzbunat cum singură spune:
Ei, taci cumetre că te-oi dobozâla (te-oi snopi-n.n.) *eu! Cu mine ți-ai pus boii în plug? Și, sârmana de ea, l-a prăpădit pe jărat*ic pe lup. Apoi, la sfârșitul povestirii, conchide convingătorul autor:

Și eram și eu acolo de față, și-ndată după aceea am încălecat iute pe-o șea și-am venit de v-am spus povestea așa; și-am mai încălecat pe-o roată și v-am spus jitia toată; și unde n-am mai încălecat și pe-o căpșună și v-am spus, oameni buni, o mare și gogonată minciună.

Nu putem închide acest subiect fără să citim și câteva versuri despre oarecum eleganta și mândra căpriță care, într-un fel, nu este deloc mai puțin ironică, dacă nu sfătoasă.

DOUĂ CAPRE

*Două capre cu trei iezi,
În genunchi la o tulpină,
Ți se pare că le vezi
Că se roagă și se-nchină.*

*În giubele lungi, de păr
Și cu bărbi, ai da să zic
Că sunt chiar, într-adevăr,
Cinci monahi ori mucenici.*

*Și-i și altă-asemănare:
Ciute și-n suman sărac,
Înțolite-s, fiecare,
Roșcovanele-n șiac.*

*S-au sculat și rumegând
Stihuri mute și litanii,
Scapă, rupt din când în când,
Șirul negru de metanii.*

Tudor Arghezi

RONDELUL INVIDIEI

*-Nu vreau, doamne, capră eu!
Vreau...să moară-a lui vecinul!
(Cic-a zis, vărsând veninul,
Unul, sus la Dumnezeu.)*

*Din invidie, creștinul
Se mătânie mereu:*

*-Nu vreau, doamne, capră eu!
Vreau...să moară-a lui vecinul!
Omenește-i e cam greu
Să-și îndure soarta, chinul,
Dar își gătuie suspinul
Într-un fel de apogeu:
-Nu vreau,doamne, capră eu!*

Stelian Filip

INVITAȚIE

*Un țap în țarc, un lup afară, și
Vorbi al doilea (după ce tuși!)
-De când v-ați așezat pe-aicea stâna,
Zău,sunt așa, că parcă îmi dă mâna*

*Să mai invit și eu un musafir,
Și d-aia mă întreb, ba chiar mă mir:
De ce nu-mi vii la masă, ca vecin?
-Stai să –mi mai crească coarnele și vin!*

Stelian Filip

A rămas doar să ne luăm rămas bun de la simpatica și bucuroasa căpriță. Despre care se spune că *este vaca săracului* și nu sunt vorbe aruncate în vânt. Acei care au înțeles, într-o anumită vreme a lor, acest adevăr simplu pot confirma că doar cu puțin efort și cu cheltuieli deloc însemnate au reușit să obțină anual aproape 1.000 litri de lapte și câte 1-3 iezi. Singura condiție a fost să se observe puțină preocupare, o fărâmbă de muncă, mai mult ca un gest de plăcere, precum și modestie.

Se dobândește virtutea demnității în schimbul sărăciei umilitoare și chiar a in Justiției sociale!

M Ă G A R U L

Animăluțul acela nu prea mare, cu picioare subțiri, cu o codiță păroasă ca un ciorchine și cu niște urechi lungi, lungi,

ridicate în sus poartă numele din vechime de asin, dar lumea de astăzi preferă să îi spună măgar. Când îi convine omului, îi spune măgăruș, când vrea să supere, îi spune cu îndârjire măgar ori capsoman și câte alte insulte ce-i mai trec prin minte. Ce să mai spunem și când nu ne place de glasul lui careculmea!- nu este deloc ca cel al privighetoarei, ci scoate o suită de *i-ha-i-ha* care, să recunoaștem, nu ne convine mai deloc sau nu totdeauna.

Despre acest, mai degrabă luat în râs, animal am putea spune, în marea lui simplitate și modestie, că este cu adevărat o ființă sfântă. L-a purtat în spate pe Moise, pe femeia și pe fiul său când s-au întors în Egipt, apoi i-a fost destinat acestui blând animal să-l țină în spinarea lui pe însuși Iisus:

1.Iară când s-au apropiat de Ierusalim și au venit în Betfaghe la Muntele Măslinilor, atunci a trimis Iisus pe doi ucenici,

2.Zicându-le: Mergeți în satul care este înaintea voastră și numai decât veți găsi o asină legată și un mânz cu ea; dezlegați-i și aduceți-i la mine.

7.Au adus asina și mânzul și deasupra lor și-au pus veșmintele, iar el a șezut peste ele.(Matei, 21, 1-7)

Cum oare se poate uita un asemenea fapt și, în loc de o pioasă și permanentă aducere aminte, îi căutăm ori îi inventăm defecte și năravuri sau îi transmutăm relele și patimile pe care omul le posedă fără prea multe remușcări. Să încercăm- dacă socotim că nu greșim- să-i cunoaștem unele însușiri ori să-i aflăm unele pățanii, înțelegându-i cu mărinimie ori doar cu indulgență ființa lui.

Mai întâi trebuie să aflăm că măgarul, *Equus Asinus*, este descendent din asinul sălbatic african, făcând parte din genul calului, *Equus*. Această simplă precizare are drept scop să nu se mai dea importanță unor răutăți cum că măgarul ar fi încrezut și se consideră pe nedrept rudă cu armăsarul...

Se știe că omul a folosit asinul ca animal de povară încă de prin anii 4.000 î. Hr. în Egiptul antic. În război măgarii

nu s-au folosit decât undeva în spatele frontului. Perșii însă l-au folosit în lupte și nu fără succes. Se știe, de asemenea, că Napoleon era însoțit în lupte de un grup mare de savați care umblau călare pe măgari. Un număr apreciabil de soldați aveau grijă ca acești învățați să fie bine protejați. Tocmai de aceea, soldații care asigurau protecția acestora îi înconjurau în toiul luptelor, strigând din răspuțeri deopotrivă către călăreți :- *Măgarii la mijloc! La mijloc măgarii!* Cât adevăr o fi în cele expuse nu știm, dar trebuie să recunoaștem că poate fi o glumă...împărătească!

De-a lungul istoriei măgarul nu s-a prea bucurat de aprecieri, deși blândețea, hărnicia și lipsa lui de pretenții ar fi meritat mai multă considerație, ca să nu spunem că niciunde și nicicând el nu a fost, ca o mare cinste, folosit ca animal de sacrificiu-jertfă.

Nici chiar zeii greci nu l-au onorat cu mărinimia lor. Se povestește totuși că regele Frigiei, Midas, l-a rugat pe zeul Dionysos să-i dea puterea de a transforma în aur tot ceea ce atingea. Foarte curând însă și-a dat seama de cumplita sa putere, căci risca să moară de foame. De data aceasta l-a implorat pe zeu să-i ia înapoi nefericita putere. Midas însă nu s-a bucurat prea mult de liniște. Fiind rugat să arbitreze un concurs muzical, el a dat câștig concurentului pe care l-a avut Apolon. Simțindu-se jignit, acesta i-a pus în cap două urechi de măgar de toată frumusețea!

Acest fapt l-a făcut pe Midas să se ascundă tot timpul sub o *bonetă frigiană*, temându-se rău de râsul lumii, dacă se va afla...Doar frizerul său știa de acest mare secret pe care, din mare credință, l-a și *îngropat* în pământ șoptind: *-Regele Midas are urechi de măgar*. Treștiile care creșteau alături au început însă a repeta ca pe un ecou cuvintele auzite...

Tot prin acele vremuri romanii păreau mai îngăduitori cu nefericitul animal. Față de un sclav, măgarul era de câteva zeci de ori mai prețuit. La Roma laptele de mângăriță constituia

un produs de mare căutare pentru calitățile lui în vindecare, cum se credea atunci, a rănilor, a nefritelor și chiar a ftiziei. În mod deosebit era căutat de femeile *cu stare*, care îl foloseau pentru a-și păstra suplețea tenului. Popeea, frumoasa soție a lui Neron, împăratul zurliu care a incendiat Roma pentru propria sa desfătare, obișnuia să facă băi zilnice în lapte de măgăriță. Era însoțită pretutindeni unde se deplasa de un convoi de sute de măgărițe care îi asigurau laptele pentru frumusețe și întinerire.

Dar nu întotdeauna și oriunde măgarul a fost la fel de apreciat. Deseori era asociat cu desconsiderarea. Se știe din istorie că în anul 1162 locuitorii din Milano au plimbat în derâdere pe Beatrice, soția lui Frederic Barbarossa, pe spinarea unei măgărițe. Augusta era întoarsă cu fața către coada animalului, de care se ținea cu strășnicie. Gestul n-a fost însă nepedepsit, căci Frederic a distrus o parte din oraș și a ucis mulți locuitori.

Și la francezi întâlnim măgarul zugrăvit în fermecătoare pagini de literatură. În secolul al XVIII-lea filosoful Jean Buridan a pus bietul animal într-o postură dificilă, făcându-l să aleagă între căldarea cu apă, căci îi era sete, și tainul de ovăz, căci îi era foame; nehotărându-se cu ce să înceapă a murit până la urmă și de foame și de sete. Despre adevărul snoavei, excluzând tâlcul ei, se mai poate discuta însă... O situație oarecum asemănătoare se întâlnea foarte frecvent prin fostele întreprinderi agricole cooperatiste când se spunea că bieteile animale; cai, vaci, porci, hrănite cu paie și cu te mir ce- pierau din picioare de hămesite ce erau, rostindu-se cu durere și sarcasm, că au ajuns să moară tocmai când învățaseră să trăiască fără să mai mănânce...

Un alt exemplu, care și el îl cam ia în derâdere pe simpaticul măgaruș, este și acela în care, înhămat la teleguță, nu putea sau nu voia să o urnească din loc. (De, încăpățânat ca un măgar!) După ce i s-a pus în vârful oiștei un morcov îmbietor, tot vrând să apuce bunătatea, trăgea și teleguța după

el. Poate chiar așa o fi fost? Și noi, oamenii, alergând după iluzii, tragem după noi o povară de nimicuri!

Trebuie spus că în epoca mai apropiată de noi, nefericirea cea mai mare a măgarului vine de la genialul fabulist francez, La Fontaine. În mai multe fabule îl prezintă pe împovăratul animăluț cu tot felul de epitete pe care nu le merită. Iată un comentariu făcut în acest sens de un autor cu o identitate uitată:

Nu ar fi numai un prieten pe care nu te poți baza, ci este și cam nătâng și destul de înfumurat. Este, în cele din urmă, un adevărat bădăran fără scâfârlie, fanfaron și neisprăvit.

Cam prea de tot! Nu? Exemplul lui La Fontaine a fost preluat, apărând mai peste tot și oricând imagini nefavorabile bunului animal atât de încercat în căratul poverilor, în condusul turmelor de oi, în suportarea răutăților omenești de tot felul, și în purtatul samarelor, spre bucuria ciobanilor... Chiar că nu vom uita să amintim ceva mai departe despre povara din spate, dar spus cu iubire și cu mare grijă: *Cătinel, feciorii tatii,/ ca să n-o pornim și noi de-a dura...*

După cum vom vedea, între realitate și adevărul unor păreri există un dezacord în defavoarea modestului și seriosului animal. Dar el are forța de a suporta nu doar desconsiderarea omului, ci și de a da cu prisosință toată puterea cu care l-a înzestrat natura. Da, natura de la care cere atât de puțin, mulțumindu-se cu ce a lăsat alte viețuitoare, cu ciulinii, cu scaieții și cu buruieni uscate... Și totuși în aceste condiții, în picioarele firave și în mușchii lui se dezvoltă, la mărimea lui, o forță mai mare decât aceea a calului și a altor animale.

Dar precum evoluează lumea de astăzi, dărnicia supusului animal este din ce în ce mai uitată, tot mai rar ne amintim cu bucurie de el, pe când acesta tot mai discret se vede în apropierea omului și cu atât mai neînsemnat în ambianța cugetului acestuia. Parcă măgarul însuși ar vrea să

dispar. Să nu disperăm însă și să lăsăm pe unii înțelepți, fie chiar și anonimi, să ne descrețească puțin frunțile, citindu-le unele admirabile **REFLECȚII**:

- *Voltaire pleca cu diligența, însoțit de câțiva admiratori, într-o călătorie de plăcere;*

-Gata corabia lui Noe? -a întrebat un glumeț, înainte de a urca în trăsură.

-Încă nu a răspuns Voltaire. Mai lipsește un măgar.

- *Tata avea armăsar, /Dar el a ieșit măgar.-Anton Pann.*
- *Nu ți-e necaz când te izbește un armăsar, ci când te trănțește un măgar.-Anton Pann.*
- *Vrând să aibă armăsar, ajunge din cal la măgar.-Anton Pan.*
- *Nu cumva să spui asinului măgar că se revoltă.-Eugen Frunză.*
- *Numai măgarul dă cu piciorul în grajd.-Camil Mureșanu.*
- *Mă uit la urechile dumitale, ce mari sunt.*

-Într-adevăr, urechile mele și mintea dumitale, la un loc, pot forma un măgar.

Cu același scop, al detașării de răutăți și de indiferență, să parcurgem și câteva dăltuiri de spirit pe care oamenii acestor locuri le-au creat prin vremuri pentru nemurirea spiritului popular:

PROVERBE

- *Nu râde de măgar, că vine vremea să încaleci pe el.*
- *Și măgarii se vând în târg cu caii.*
- *Nu toți cu urechile mari sunt din viță de măgar.*
- *Și măgarul este urât, dar este folositor.*
- *Măgarul se vinde tot în oborul armăsarilor.*
- *Ce știe măgarul ce e cântarea privighetoarei!*
- *Păcat de mărgăritar dacă e la gât de măgar.*
- *Leului nu i-a fost ciudă că l-a rănit vânătorul, ci că l-a lovit măgarul.*

- *Pe ciocoi îi cunoști de pe față, pe măgar de pe urechi.*
- *Pe măgar la nuntă când îl poștești, acolo ori lemne, ori apă lipsește.*
- *Măgarul duce povara altuia.*
- *Când zburdă măgarii se strică vremea.*
- *Până treci gârla spui măgarului și moșule!*
- *Măgarul e în toate isprăvit și-apoi e nepotrivit.*

Vom trece acum, cu multă îngăduință, să alegem câteva poezii despre sau cu nefericitul măgaruș.

Renunțăm să-l redăm pe La Fontaine, care pare că deține recordul în a folosi exemplificări critice, folosindu-se de imaginea măgarului.

Și în poezia română sunt mulți autori care n-au evitat să-l critice, dar sunt și destule condeie care au lăsat versuri calde, umane, de o frumusețe cuceritoare.

BALADA MUNȚILOR

*S-au ivit pe rând sub soare,
Jos, la capătul potecii,
Turma albă de mioare,
Noatinile și berbecii.*

*Sunet de tălângi se-nchină.
Sub poiata din Fruntarii,
Zăbovește-n deal la stână
Baciul Toma cu măgarii.*

*El se pleacă din cărare
Și tot leagă și dezleagă,
Cumpănește pe samara
O gospodărie-ntreagă;*

Maldăr de tărhaturi grele

*Cu dăsăgi, căldări și pături,
Că de-abia pot sta sub ele
Doi măgari voinici alături.*

*Gata!...Baciul stă pe gânduri,
Peste frunte mâna-și duce.
Se ridică-n două rânduri
Și domol își face cruce.*

*Apoi cată lung spre creste
Și spre țarcurile goale...
Și convoiul fără veste,
A pornit încet la vale.*

.....
*După el călcând cu teamă,
Merg tăcuții lui prieteni
Prin sălbătice pripoare,
Pe sub poale verzi de cetini.*

*Pe poteca fără soare,
Ori străbat în pas alene
Luminișuri fără flori,
Singuratice poiene
Cu mesteceni visători...
Rar trezesc în a lor cale
Câte-o piatră sub copită.
Iar când drumul se prăvale
Jos, la coasta povârnită,
Calcă baciul ca pe gratii
Și-i strunește blând cu gura:
-Cătinel, feciorii tatii,
Ca să n-o pornim de-a dura!...*

George Topârceanu

RUGĂ PENTRU DUMINICA FLORIILOR

.....
*Dezleagă-mă de vina de-a fi-ncercat să fac
Granit din cărămidă
Și bronz din bălegar,
Colan de pietre scumpe din sâmburi de dovleac
Și-un Pegas cu-aripi duble din clasicul măgar...*
Ion Minulescu

ROMANȚA ZILELOR DE IERI

*Ca să putem trăi cu-adevărat,
Ne-am spânzurat chitarele în cui
Și ne-am vândut măgarilor sub cost...
C-așa-pesemne- ne-a fost dat.*
Ion Minulescu

VOCI DIN PUBLIC

-Vorbește măgarul-

*Intrat-ar fi-n sfânta cetate
Sfântul Iisus,
De nu l-aș fi dus eu pe spate?
Clădiră-ți degeaba sofismul !
Puteam să-l azvârl de pe mine,
Și-adio, Iisuse cu tine!
Dar vrui ca să nasc Creștinismul.
Voi ce-aveți de spus?*
George Coșbuc

RĂZBUNAREA OGLINZII

*S-a-nfuriat măgarul pe oglindă
Și socotind că n-o să-i mai cuprindă
Urechile, a spart-o-n zece-dar
Când și-a privit isprava sub copită,*

*Oglinda răsturnată și ciobită,
Îl arăta...de zece ori măgar!*

Stelian Filip

REABILITAREA MĂGARULUI

*Subsemnatul spun deschis
Că în fabule am scris
(Ce e drept destul de rar!)
Despre câte un măgar.
Am făcut așa, ad-hoc,
Din sărmanul dobitoc
(Neprivind obiectiv!)
Personagiu negativ...
Drept urmare, azi cutez
Să îl reabilitez:
Dacă stai și iei aminte,
E un patruped cuminte.
Are el urechi cam mari
C-așa-i moda la măgari,
Dar când sarcina i-o cere
Dă dovadă de putere!
Stă cam prost cu vocea, dar
Nu se teme de samar
Și înfruntă ploile
Să conducă oile.
De-l îndrumi frumos, cu cap,
Chiar îl faci să meargă trap,
La pârjol sau la potop
O zbughește și- galop.
Însă tot mai fac scandal
Dacă-l văd pe post de cal!*

Stelian Filip

Despre animalul pe care l-am admirat, l-am criticat și nedreptățit până acum mai este ceva demn de amintit. În

ultimul timp se istorisește că nu prea departe de țărmurile frumoasei Elade, cea care a răspândit în întreaga lume atâtea frumoase legende, idealuri și învățături, contribuind puternic la întronarea unei înalte culturi și civilizații, undeva mai spre nord de Marea Neagră, în Munții Carpați, s-ar afla o peșteră inaccesibilă, pitită între stâncile Bucegilor, numită Hidoșenia. Aici, nu prea de mult timp, a avut loc o întâlnire de mare taină-fără măcar ca... Serviciile Secrete să se sinchisească cel puțin-a tot felul de lighioane, de monștri și de aprige vrăjitoare. Toate aceste fapte ale răului sunt parcă desprinse din miturile lumii antice. Circulă o informație cum că la vremea când acestea existau și au avut loc confruntările aprige dintre ele și eroii de pe atunci, mai ales cei ai Eladei, încheiate întotdeauna cu victoria spiritului uman, al puterii eroice al acestuia, s-ar fi produs, cu timpul, o reînviere a tuturor relelor acelea, că nu ar fi pierit chiar cu adevărat, că ele au existat sub formă latentă în profunde văgăuni, departe de ființa, morala și idealurile omului.

Observând toate acestea cumplite fiare, că lumea de astăzi cunoaște o involuție a cugetului și că valorile și demnitatea sunt tot mai desconsiderate, prin chemări de mare taină, numai de ele știute, cât și prin viclene ademeniri și vrăji tâte care adorm spiritul, s-au hotărât să se întâlnească și să reînvie trecutul lor de supremație, să reîntoarcă mersul înălțător al Omenirii înapoi către grotele preistorice în care ele stăpâneau, fiind suverane pe Pământ.

Așa se face că pe lângă fiarele antice, știute ca răpuse de eroii de glorie ai vremurilor, s-au reunit și monstruozițiile care au rezultat din unirea omului-neom cu diferite alte animale, care erau deloc sau mai puțin feroase, dar care prin metamorfoza produsă au căpătat însușiri de-a dreptul înfricoșătoare. Au apărut ca din senin cumplitul Minotaur, dușmănoșii Centauri, viclenii Satiri și Sileni, chiar și colțuroasa felină de prin Egipt, Bastet, mulți mistreți uriași, lei,

meduze și șerpi veninoși, cât și babe cloaște cu vrăji vechi ori mai de curând inventate.

Toate aceste nedemne creaturi zevzece, ținând cont de insuccesele lor din trecut, au hotărât să-și modifice tactica de a înlătura virtuțile omului de prin orice parte a lumii și să acționeze cu mai mult vicleșug, cu metode din lumea de astăzi, cu prostii și cu iluzii, cu infatuare și cu aroganță, cu vanitate și cu incultură, cu ignoranță și cu prejudecăți, cu tupeu și cu necuviință, cu erezii de cuget și de credință, cu otrăvuri ale spiritului stoarse din droguri, alcool ori etnobotanicele de tot felul ale acestor zile.

Cum să le infiltrezi în lume pe toate acestea și câte nesfârșite altele, după mult digerate chibzuințe, au constatat că trebuie fabricat un nou monstru dintre om-neom și ...cine, cine oare...exact! El trebuie să fie, el lipsește din panoplia metamorfozelor: **Măgarul!**

Chiar dacă a fost o nereușită încercare, aceea cu regele Midas, care avea doar urechi de măgar, ideea a fost acceptată de toate relele creaturi. Se întrevedea însă o condiție:

Noua plămădeală trebuia să nu mai împrumute ca exterior, ca modificare corporală, nimic din aceea a măgarului, căci lumea s-ar speria de întruchipare ori cel puțin va fi avertizată să se ferească de noua zămislire. Așa că au început a răspândi printre oamenii normali tot felul de indivizi modificați doar spiritual, intelectual, moral, comportamental, educațional și etic. Cât și cu tot ce i s-a atribuit, pe nedrept, firavului animal. Asemenea indivizi îi găsești astăzi aproape pretutindeni: în instituții și în școli, pe stradă, în metrouri, în magazine, la plimbare ori la distracții mai ales, pe șosele, conducând nebunește mașini de lux furate ori primite de la părinți căpătuiți cu averi nerușinate, în departamente și ministere, în Guvern și în Parlament, ba chiar printre, nu puțini, șefi de state. Un caz s-a întâlnit însăși în critica literară când s-au inventat *metode sigure* de a defăima ceea ce nu are triluri personale de *i-ha, i-ha!*

A manifesta mǎgǎrie a devenit o adevǎratǎ, nu pandemie, nici panzotie, ci panzoonozǎ, boalǎ cu un caracter contagios, transmisibilǎ de la aceste ființe animalice la om. Contra acestei... **mǎgaromanii** nu s-a gǎsit niciun tratament medicamentos. Mari institute de cercetare și de învățământ, școli de renume, Poliția, Pușcǎria ori Tribunale severe nu au gǎsit pânǎ în prezent nicio soluție salvatoare. S-au încercat unele metode de combatere aduse din țări civilizate, dar rezultatele sunt aproape nule, cǎci și pe acolo situația acestei *zoomǎgării* este în creștere.

Unii politicieni de-ai noștri tot discutǎ în ultima vreme de adaptarea unei legi privind introducerea pedepsei cu moartea. Nu prea se știe în care anume situație, dar din unele surse bine informate se presupune cǎ ar fi vorba tocmai despre eradicarea în acest mod a mǎgǎriei insinuatǎ în toatǎ societatea sub fel de fel de forme și de ipostaze.

Sunt însǎ și voci care susțin cǎ soluția nu poate fi acceptatǎ deoarece s-ar crea un teribil conflict de interese în cadrul parlamentului și chiar o luptǎ fratricidǎ...

Minți însǎ pe deplin raționale insistǎ sǎ dovedeascǎ precum cǎ numai școala ar putea fi aceea ce ar putea sǎ contribuie decisiv la stârpirea acestui flagel. Ea poate înzestra fiecare individ cu înalte precepte morale, ci cinste și cu onoare, cu sinceritate și cu devotament, cu dragoste față de aproapele nostru și față de societate. **Școala iar face imuni la mǎgǎrie!**

Nici aceastǎ variantǎ de combatere a mǎgǎriei n-a fost însǎ pe placul multora, fiind informați, din spusele președintelui nostru de țarǎ, cǎ: **Școala româneascǎ scoate numai tâmpiți !**

Afirmația a stârnit entuziasmul tuturor transmutațiilor; s-au văzut deja ajunși la frâiele puterii, strigând cu mare foc:

-Sǎ ne trăiești, Mǎgǎria Ta!

Și iatǎ cum am ajuns de la dragostea pe care o meritǎ micuțul mǎgar, purtătorul Mântuitorului Iisus, sǎ fie asociat cu tot ce este mai rău pe fața Pământului în momentul acesta, cu

măgăria pitită pretutindeni, de la hoții uriașe, la pretenții de putere, de glorie și chiar de nemurire.

Quo vadis, asinule ?

P I S I C A

Există în prejma omului o ființă cu totul aparte, pentru că este frumoasă și curată, grațioasă și mlădioasă, elegantă și distinsă. Are un mers lin și atrăgător, iar agilitatea ei este uimitoare. Umblă cu pași discreți pe lăbuțe catifelte a căror gheare se retrag când trebuie cu mare grijă. Nu se aude, nu se simte când merge, părând că plutește pe sol. Acest micuț animal cu ochii mari, de fulger, desigur că nu poate fi decât pisica, pisicuța locuinței noastre în care ea se simte ca *acasă*, fiind atașată de ea precum și de îngrijirea și de hrana de care se bucură, mai ales că beneficiază cam numai de bunătați...

Este un animal veritabil, demn de admirat și de mângâiat, chiar pare că o cere, deși nu lasă să se înțeleagă, spre a se putea oferi ca o grație. Și când te gândești că ea face totuși parte din Familia *Felidae*, în care se includ rudele ei de talie mare de o teribilă ferocitate!

Acest animal deosebit și, într-un fel, curios a intrat ceva mai târziu în preocupările oamenilor. Domesticirea s-a făcut acum mai bine de 3500 de ani în anticul Egipt. Și nu este deloc întâmplător de ce tocmai aici a avut loc. Forma sălbatică din acea zonă era *Felis liblica*. Locuitorii știau comportamentul acestora față de șoareci și șerpi veninoși. Pe atunci Egiptul era o mare putere agricolă, cultivând pe scară largă grâu, orz și alte cereale. După ce mănoasa vale a Nilului își retrimitea apele în albia fluviului, terenul fertil era arat cu pluguri rudimentare la care era înjugat, cine altul atât de puternic decât boul. Apoi se semăna, după care se trecea o turmă de oi sau de porci pentru a se afunda sămânța în sol. Se mai face undeva mențiunea că

porcii erau mai întâi legați la gură pentru a nu mânca semințele. Cultura de cereale era bună, ținând cont de excelentele condiții ale văii Nilului. Recoltele mari solicitau spații adecvate de depozitare; hambare, silozuri pe măsură. Cum șoareci se ospătau din belșug cu cereale, s-a simțit nevoia de combatere a fenomenului. Sigur că pisica a fost prima vizată. Ceva mai târziu Egiptul era furnizorul de bază al Romei, care nu putea în alt mod rămâne eternă decât hrănindu-se și cu pâinea de care a avut grijă și agera pisică. După cum mai vedem, și *războiul* de astăzi atât de savuros dintre Tom și Jerry parcă durează încă de prin acele vremuri...

Egiptul deține chiar prima atestare documentară despre pisica domestică. Se menționează în document că în anul 2100 î. Hr. o doamnă avea porecla *Pisică*. Egiptenii ajunseră să aibă față de acest animal o adevărată venerație. Pisica era închinată zeului lunii și fertilității, Bastel, care era reprezentată de o femeie cu capul de pisică. O! Iată că întâlnim o întrupare om-animal ca și în cazul centaurilor, a minotaurului și a lui Pan. Această zeiță avea un templu în orașul Bubastis unde se aflau multe efigii cu capete de pisică din bronz. Este destul de limpede că pentru egipteni pisica era un animal sacru. Cine omora o pisică își pierdea, la rândul său, propria sa viață.

Dacă ar fi să facem o paralelă între felul în care era tratată pisica în Europa evului mediu, vom constata că biserica catolică și, în general, populația în ansamblul ei, nu agreau mai deloc acest gingaș carnivor. Ba chiar era considerat un discipol al diavolului și al vrăjitoarelor atât de numeroase în acele vremuri. În unele orașe pisicile erau chiar arse pe rug cu miile. Deși pisica europeană, *Felis silvestris*, fusese și ea domesticită ceva mai târziu decât cea din Egipt, ea nu a dispărut în condițiile arătate; ba chiar s-a răspândit cu toate opreliștile pe care le-a avut de suportat.

Fenomenul s-ar putea explica nu doar prin grija unor oameni mai puțini ostili, ci și prin uimitorul ei simț de

orientare în spațiu, care îi permite să revină la locul ei de la distanțe considerabile, reluându-și obiceiurile.

Se cita cu ani în urmă în presă cum o pisică a traversat America de la Oceanul Atlantic la cel Pacific, căutându-și stăpânii care o părăsiseră. În cele din urmă i-a găsit într-o metropolă și la o anumită casă, având la extremitatea picioarelor în loc de delicatele pernute niște bonturi butucănoase, sângerânde și dureroase. Este demn de precizat că această pisică *a plecat* după stăpâni, care n-au voit să o ia și pe ea, ci nu *s-a întors* acasă. Se infirmă deci părerea falsă cum că pisica ar reveni la domiciliu ei pentru hrană și confort, nicidecum ca fiind profund atașată de om, idee propagată chiar de naturalistul Bufon.

Și în Europa, odată cu dezvoltarea intensă a culturilor de cereale, deci și a nevoilor de a proteja depozitele de cereale contra rozătoarelor, s-a apelat încet-încet la *clasica* pisică așa cum au făcut-o cu mulți ani în urmă egiptenii. În acest fel pisica a putut pătrunde încrezătoare în viața oamenilor având acces la existență normală și...depatre, dar și iertată de biserică.

Adevărata victorie a pisicii asupra greșelilor omenеști s-a produs însă în anul 1871 la Londra, când a avut loc cea dintâi expoziție dedicată pisicilor. În acest mod englezii au reabilitat admirabila pisică!

La noi în țară nu toată lumea adoră pisica, *Felis catus*, mai ales din necunoaștere sau fiind tributari unor prejudecăți. Ba că *pisica neagră aduce ghinion*, ba că *dacă-ți taie calea nu-ți mai merge bine*, ba că *miorlăitul pe timpul nopți și cu ochii scânteietori sunt semnele Necuratului*, și câte și mai câte altele. Totuși acestea n-au împiedicat ca pisica să-și găsească loc în cât mai multe case, unele mai sărăcăcioase, altele mai arătoase. Ea a pătruns mai mult decât în tinda casei sau după cotlonul sobei calde; a intrat și în cugetul multor oameni și s-a pitit chiar și sub penița de scris a multor cărturari de seamă. Însuși Mihai Eminescu în *Cugetările sărmanului Dionis*, pe care o vom reciti, parțial, îi aduce un adevărat elogiul motanului

care îl substituie pe Dionis când ca filosof, când ca preot ori poet. Autorul creionează tablouri cu fin umor de prin părțile *Ieșilor*, dar și cu durere ori cu ironie față de destinul motanului...poezia s-a numit inițial *Sărmanul poet*...Vom mai vedea și alte exemple în care cugetul uman se lasă cucerit, dăruindu-se, cum se spune mai în direct, cu trup și suflet cunoașterii, înțelegerii și aprecierii unui tovarăș de existență. S-au scris cuvinte frumoase despre aceste *Rodiseu*, cum îi spunea Rabelais pisicii și mai apoi La Fontaine și Gheorghe Asachi în fabula *Guzganul albastru*. Li s-a mai spus *Motănilă*, *Roadeslană* ori *Titus* cum îi spunea cotoiului său Creangă. Un veritabil om de glume ar trebui să strângă toate vorbele hazlii despre animale, inclusiv pe cele cu referire la pisică. Iată cam cum ar arăta o asemenea ispravă, din care am putea trage multe învățăminte ori măcar să schițăm un zâmbet, care atât de rar se face ivit în vremurile pe care le trăim:

- *Citesc într-o carte: Orice pisică normală are patru labe. Nicio pisică nu are trei labe (făcând abstracție de eventualele pisici invalide). Punem aceste două adevăruri unul sub altul și adunăm membru cu membru.*

1 pisică 4 labe

0 pisică 3 labe

1 pisică 7 labe

Nostimă pisică! În adevăr, nostim exemplu și nostime adevăruri. Un asemenea paradox precum vrea să se cheme, nu poate da de gândit decât... cățelilor miopi.

- *Acoperișul: Veneția pisicilor în călătorie de nuntă.*
- *Bunica lui Gigel: Nepotelul doarme noaptea în pat cu pisica și doriți să aflați dacă dăunează sănătății copilului? Cu siguranță că nu, dacă este vorba despre un animal din plastic. În cazul în care este o pisică adevărată se ține afară, în curte. Pisica, nu copilul!*

- *-E un șoarece în castronul cu lapte...*

-Sper că l-ai scos afară

-Nu, am pus pisica.

- -Ce ai în sacul acela?

-Pisici.

-Pisici?!Ce faci cu ele?

-Le învăț să zboare.(Ca să-și demonstreze spusele ia o pisică de coadă, o învârt și o propulsează peste o casă, mai ia una, încă una, până termină tot sacul.)

În ograda vecină sunt doi pensionari.

Primul:

-Măine plouă!

-De unde știi?!

-Păi nu vezi ce jos zboară pisicile azi?...

- Ce pot face eu cu acest gât de găină căzut în farfurie?
Dacă îl arunc, are carne; dacă îl

mănânc, are oase...

Între timp i l-a luat pisica!

Pentru cei care nu preferă însă asemenea *ușurințe de spirit* le înlesnim să facă pe mai departe cunoștință cu veșnica înțelepciune populară a proverbelor și a ghicitorilor pe care, parcă, mâța le-a scos la iveală cu gheruțele ei, total inofensive, de această dată.

PROVERBE

- Cu pisica bătrână să-ți fie frică de șoareci.
- Ochii femeii, ochii pisicii.
- Din motan cine se naște, știu că iarbă nu va paște.
- Ce iese din pisică șoareci mănâncă.
- Mai bine cap de pisică, decât coadă de leu.
- Pisica cu clopoței nu prinde șoareci.
- Cu papucii în picioare nu prinde pisica șoareci.
- Mâța blândă zgârie rău.
- Mâța unde nu ajunge zice că pute.
- Mâța când n-ajunge la slănină zice că-i miercuri.
- Unde-i mâța să mă vadă./Să-i dau coada să mi-o roadă?

- *De la mătă nu scoți pește.*
- *Pisica lingând pila și-a pilit limba.*
- *Nu umbla cu mătă în sac, că i se văd unghiile.*
- *Văzut-ai mătă legată la cap și om cu minte când îi beat?*
- *Pune pisica în fiare când mulgi vaca.*
- *Mătă îngrășată nu prinde șoareci.*
- *În casa lui să învârtești o mătă de coadă, n-are de ce s-apuca.*
- *Și pisicii îi place peștele, dar când trece puntea închide ochii.*
- *Pisica opărită fuge și de apă rece.*
- *Din coada pisicii sită dă mătase nu se face.-Anton Pann.*
- *Pisica răzgâiată nu prinde șoareci niciodată.-Anton Pan.*
- *Omul o nevastă și o pisică trebuie să aibă în casă.*
- *Când a prinde mătă pește.*
- *Când pisica nu-i acasă, șoarecii joacă pe masă.*
- *Pisica blândă zgârie rău.*
- *Se înțelege ca șoarecele cu pisica.*
- *Șoarecii când au pace cu pisica, se primejduiesc bucatele.*

GHICITORI

- *Iese timtimque
Din halimp coconcea
Și întreabă de clopoțel.
-Acasă e zdreptoșel ?(Pisica și șoarecele)*
- *Fuge pururea pe cuptor
De-o purea, pure-napoi.(Pisica)*
- *Stă pe foc,
Îmbrăcată în cojoc!(Pisica)*
- *Misălaș sfațocu*

- Tare i-i drag focu!(Pisica)*
- *Mihai Mocioc*
Şade jos la foc.(Pisica)
- *Unge curelele*
Şi-şi suge mustăţile.(Pisica)
- *Giumpăneasă torcătoare*
Nici fus şi nici caier n-are.(Pisica)
- *Roanţa,toanţa, cotoroaţa*
Doarme, cântă sforăind,
Tot la fuse răsucind.(Pisica)
- *Vine buhasul*
Şi-ntreabă de grasul.
-Unde-i sprintenelul/
Facere-i-aş felul!(Pisica, cuptorul şi şoarecele)
- *Tandalica are mere,*
Tandalic vine şi cere.
Tandalica nu se-ndură,
Tandalic vine şi fură.(Cloşca şi motanul)
- *Gugulica*
Fierbe pere,
Mototoi
Vine şi cere.
Gugulica nu se-ndură,
Mototoi vine şi fură.(Cloşca şi motanul)

În literatură se găsesc multe istorisiri interesante despre pisica cea cuminte ori cam mofturoasă, cât şi despre motanul-zis adesea cotoi- care dacă nu este cumva meditativ, face numai boroboaţe.

Să începem cu versurile lui Mihai Eminescu, apoi cu nu mai puţin frumoasele şi savuroasele versuri ale Otiliei Cazimir şi să continuăm...cât să nu scriem încă o carte numai cu astfel de poezii.

CUGETĂRILE SĂRMANULUI DIONIS

.....

*Și motanul toarce-n sobă- de blazat ce-i .-Măi motane,
Vino-ncoa să stăm de vorbă, unice amic și ornice.
De-ar fi-n lume –un stat de mâțe, zău!că-n el te-aș
pune vornic,
Ca să știi și tu odată, boieria ce-i, sărmane!*

*Oare ce gândește hâtrul de stă ghem și toarce-ntr-una?
Ce idei se-nșiră dulce în mâteasca-i fantazie?
Vreo cucoană cu-albă blană cu amori-i îl îmbie,
Rendez-vous i-a dat în șură, ori în pod, în văgăună?*

*De-ar fi-n lume numai mâte-tot poet aș fi? Totuna;
Mieunând în ode nalte, tragic miorlăind –un Garrick,
Ziua tologit în soare, pândind cozile de șoric,
Noaptea-n pod, cerdac și streșini heinizând duios la
lună.*

*Filosof de-aș fi -simțirea-mi ar fi veșnic în aman!
În prelegeri populare idealele le apăr
Și junimei generoase, domnișoarelor ce scapăr,
Le arăt că lumea vis e – un vis sarbăd- de motan.*

*Sau ca popa colo-n templul, închinat ființei, care
După chip ș-asemănare a creat mătescul neam,
Aș striga:o motănime!motănime! Vai...Haram
De-al tău suflet, motănime, nepostind postul cel mare.*

*Ah! Sunt printre voi de-aceia, care nu cred tabla legii,
Firea mai presus de fire, mintea mai presus de minte,
Ce destinul motănimei îl desfășură-nainte!
Ah! Atei, nu tem ei iadul ș-a lui Duhuri – liliecii?*

*Anatema sit!- Să-l scuipe oricare motan de treabă,
Nu vedeți ce-nțelepciune e-n făptura voastră chiară
O, motani fără de suflet!- La zgâriet el v-a dat gheară*

Și la tors v-a dat mustețe - vreți să-l pipăiți cu laba?

*Îi ! că în clondir se stinge căpețelul de lumină!
Moșule, mergi de te culcă, nu vezi că s-a-ntunecat?
Să visăm favori și aur, tu-n cotlon și eu în pat.
De-aș putea să dorm încalea.- Somn a gândului odină,*

*O, acopere ființa-mi cu-a ta mută armonie,
Vino somn – ori vino, moarte. Pentru mine e totuna:
De-oi petrece-ncă cu mâțe și cu pureci și cu luna,
Or de nu – cui ce-i aduce? – Poezie – sărăcie!*

Mihai Eminescu

EGALITATE

*(Povestea asta mică-mititică,
Mi-a spus-o, într-o seară, o pisică.)*

*Trăia odată la o casă
O pisică somnoroasă,
Cu trupul subțirel de gumă,
Cu părul moale ca o spumă.
Pisica mea cu ochii mici
(Cea mai cuminte-ntre pisici)
Călca ușor, cu pași de fum,
Pe perinuțele de vată
Și nu ieșea deloc pe drum,
Ci toată ziua stând culcată
Și toată noaptea în cotlon,
Torcea același fir de cântec,
Când răsucit, când monoton
Ca un descântec...*

*Pisoi, motanul din vecini,
Cu blana ca de leopard,*

*Era-ncruntat și mustăcios,
Și bătauș, și mâncăcios,
Și toată ziua stând pe gard
Pândind poiata cu găini...*

*Iar uneori, în zori- zbârlit,
Și zgâriat, și smotocit,-
Cu coada dreaptă și-nfoiată
Se cocoța în câte-un par,
Mai mândru ca un ghinărar
După-o bătaie câștigată!...*

*Dar într-o seară, marți sau joi,
Când soarele în asfințit
Își scutura prin plopî bănuții,
Încetișor veni Pisoî
Pân` sub cotlonul pisicuții
Și glăsui:*

*-De când exist,
Eu sunt grozav de feminist,
Și-ades mă bat cu alți motani
(De obicei cu coada bleagă,
Care se tem și de guzgani)
Să-i fac, cumva, să mă-nțeleagă...*

*Mi-i martor soarele și luna-i,
Pot chiar să jur, numai să vrei,
Că-n ochii mei*

*Pisică sau motan tot una-i!
De-aceea, zic,
Nu ca motan, ci ca amic
Vin să-ți propun tovărășie,
Că doar egali suntem, se știe...
Stăpâna- mea a pus aseară
Sus în dulap, pe policioară,*

*Un pui tăiat să-i stea la frig.
(Așa ceva n-aș vrea să scap,
Dar sunt cam gras și nu încap...)
Ușita-i prinsă în cârlig
Și-o pot deschide puținel.
Eu stau de pază, fără frică,
Iat tu, fiind mai mititică,
Te vâri acolo frumușel,
Iei puiul, pui la loc cârligul –
Și-n urmă împărțim câștigul...
Într-un desiş de pomuşoară
S-a aşezat PISOI la masă.
Pisica îl privea sfioasă
Rozând un vârful de aripioară.
A zis PISOI:*

-Ce-mi ești ursuză?

*Ori poate-ți stă aripa-n gât?
Zi mulțumesc și du-te-acasă,
Puteam să nu-ți dau nici atât!
Ce ți-a venit, mă rog, în minte?
Am spus ceva mai înainte?
Se poate...dar eram flămând!
Acuma, nici nu-mi dă prin gând!
Tu nu te vezi cât ești de mică,
De păcătoasă și calică?
Dar nicidecum la cașcaval:
Eu sunt **motan** – tu ești pisică...*

Otilia Cazimir

OBSERVAȚIA PISICII

*-Astăzi(zice mâța pe trotuar)
O să am neazuri cu duiumul,
Nu c-aș fi făcut vreo poznă, dar
Prea mulți oameni văd... că-mi taie drumul.*

Stelian Filip

UN PISOI ȘI-UN SORICEL

*Un pui de mătă(un pisor)
A prins sub pat un șoricel,
Și tot jucându-se cu el,
A zi, cu coada-n sus bârzo:*

*-Acuma, după câte știu
Din moși-strămoși, din tată-n fiu,
Ar trebui să-ți vin de hac,
Dar nu știu bine cum să fac.*

*Te rog învață-mă mata
Fii bun și dă-mi un sfat
Că niciodată pân-acum
Eu șoricel n-am mai mâncat.
Atunci privind furiș la el,
Răspunse bietul șoricel:*

*Mă iartă, domnule pisor,
Te-aș învăța, dar nu știu cum
Că nici eu nu am mai fost mâncat
De altă mătă pân-acum!*

George Topârceanu

În municipiul Brăila, pe Bulevardul Carol I, la intersecția cu strada general Eremia Grigorescu exista cândva un restaurant care se numea *Pisica neagră*. Tot pe atunci se cânta o melodie în care unele versuri sunau cam așa: *Pisică neagră, aoleu! Dă, Doamne, să nu-mi meargă rău...* Tocmai la acest local, elevi fiind și nu prea cuminiți, ne-am dus să sărbătorim ceva.

Un singur pahar de vin- primul din viața mea- a fost de-ajuns să nu mai știu nimic de mine...

Ca să nu spun nimic despre *mândria rănită!*

M-au dus colegii

la internat, unde *am făcut scandal la tropotei*, așa cum le spuneam încălțărilor în argou școlăresc. Aceste întâmplări m-au făcut să nu mă apropiu prea mult de frumoasa pisică...Prin comportarea mea am pedepsit, pe nedrept, frumoasa felină.

Ceva neplăcut a rămas imprimat în sufletul meu pentru mult timp. Îmi cer iertare că atât de târziu mi-a fost dat să cunosc această ageră ființă. Cred că existența mea ar fi putut fi ceva mai plină de alese sentimente, iar urâtul din lume mi s-ar fi părut cu siguranță mult mai puțin violent.

P Ă S Ă R I

Renumitul zoolog german Alfred Brehm, autorul operei științifice cunoscută în toată lumea, *Viața animalelor*, atunci când începe descrierea grupei mari a păsărilor își precede expunerea cu un proverb foarte cunoscut și destul de exact: *Pasărea se recunoaște după penele sale*. Parcă este un îndemn de a lua aminte asupra unor însușiri morfologice caracteristice. Această categorie de animale cuprinsă în clasa *Aves* este foarte diferită și numeroasă, răspândită în toate arealele Pământului; în zone aride, în bălți sau ape întinse, la ecuator ori la poli, fiind foarte bune zburătoare, chiar dacă unele dintre ele și-au pierdut această însușire în favoarea altor calități. După unele date ar exista în lume peste 28.000 de specii și subspecii de păsări din multiple familii și genuri cât mai diferite unele față de altele.

Noi ne vom ocupa însă numai de câteva dintre ele pe care le întâlnim mai frecvent în ograda noastră. Lăsăm deoparte unele specii, chiar dacă și acestea se pot găsi în anumite gospodării, cum ar fi: porumbeii, fazanii, păunii, bibilicile, iar mai recent potârnicile și struții. Am ales să vorbim doar despre acele specii care fac obiectul unor interese

zootehnice tradiționale și anume despre **găină**, aceea care cotcodăcește mândră atunci când face un ou, despre **cocoșul** ei frumos, dar nițel cam fudul, despre **curcă**, într-un fel cam plouată, și, desigur nu uităm **curcanul** ei maiestuos; mai apoi spunem câte ceva și despre **gâsca** cea bună să și pască iarbă grasă, fără să uităm și de **gânsacul** ei ce sperie copii, iar nu chiar la urmă amintim și despre **rața mac-mac-mac** ce se leagănă pe lac...

Găinușele noastre domestice (*Gallus gallus*), atât de diferite, dar toate la fel de frumoase, vorbim despre acea însușire zootehnică ce nu exclude însă criteriile estetice umane, provin din specia sălbatică *Gallus Bankiva* din India, fenomen care s-a produs în mileniul al III-lea î. Hr. De aici au apărut în Persia, apoi în Grecia de unde au pătruns în toată Europa, căci țara aceasta atât de fabuloasă a știut să răspândească în lume o uimitoare cultură, darămite o nevinovată găină...

Această pasăre s-a apropiat atât de mult de gospodăria omului, căci pusă chiar în condiții de sălbăticie nu se mai înstrăinează de om. Utilă, dar și folosită pentru farmecul aspectului morfologic, se cunosc astăzi câteva sute de rase de găini de o diversitate uimitoare și atrăgătoare.

Despre curcă lumea a aflat abia după anul 1492 odată cu descoperirea Americii de către Cristofor Columb. În acest îndepărtat continent trăia nestingherit curcanul sălbatic, *Meleagris gallopavo*, din care provine și specia noastră domestică. Acești distinși *bărbați* parcă au vrut să ne învețe încă de la început cum se face curte parteneriei: Înfoidu-și penele, curcanul se rotește în jurul femelei în timp ce întinde și rotește aripile până la pământ, de pare a spune că se pleacă în fața frumuseții...are grijă să uimească și cu gâtul, și cu moțul, precum și cu bărbiile roșii înfocate, iar cu a lui coadă desfăcută într-un ales evantai își pune toată puterea de seducție...

Cât privește gâsca și soțul dumneaei, gânsacul, le admirăm că sunt păsări acvatice mari, cu ceva pretenții la

curtea omului. Nu se mulțumesc ca o găinușă doar cu ceva de-ale gurii. Vor să iasă la păscut iarbă verde și, dacă se poate, și ceva apă de scăldat, este o adevărată desfătare pentru penajul lor totdeauna curat, ca și ciocul roșu-gălbui care găgâie cu plăcere. Gânsacul doar sâsâie...știu bine copii cum...Gâsca noastră domestică se trage, desigur, din forma sălbatică, *Anser anser*, din familia *Anatide*, dar nu s-a diferențiat prea mult față de tipul inițial.

Despre rață, *Anas platyrhynchos*, putem reaminti că este o mare iubitoare de apă, dar mai puțin pretențioasă în băutura casei, mulțumindu-se cam cu ce se găsește. Ea nu a salvat prin glasul ei nici Capitoliul precum a făcut-o gălăgioasa găscă, nici n-au fost mânate în cânduri uriașe din Germania la Roma, tot ca suratele lor mai mari.

Forma domestică a raței este mai puțin dezvoltată și are penajul ceva mai alburiu. Cum picioarele raței sunt implantate către partea posterioară a trupului, mersul legănat *lepa-lepa* al acesteia face un adevărat deliciu al privitorilor, dând impresia că jupâneasa este satisfăcută, fiind bine hrănită.

Despre păsările care sunt luate în discuție în aceste rânduri poate că vor fi fiind ceva mai multe fapte de legendă în vechimea Egiptului, a Greciei ori a Romei, dar eu nu le știu și nici nu caut să le aflu, căci sunt pur și simplu captivat de frumusețea unor descrieri, a unor neașteptate metafore și a atâtor văpăi de inspirație despre păsările din curtea românului, pe care le-a așternut pe liniștea hârtiei **Ionel Teodoreanu** în **JUCĂRII PENTRU LILY**:

Cucoșul

Cucuriguu! Cu...cucuriguuu!

Și într-adevăr se luminează.

Iar cucoșu` privește trufaș pământul pe care l-a *călcat*, gândind, poate, că fără el, pământul nu ar fi ouat oul nebuloz al luminii, cu gălbenușul de soare.

Cloșca

Mă-ndrept spre ea. Se vede că pașii mei o turbură, căci se ridică deodată zburlită; și puișorii aurii, de sub ea, se rostogolesc drăgălași ca o grămadă de caise pufoase din coșul răsturnat.

Găina

Biata găină! Te văd atâta de împovărată sub ninsoare, de parcă ai vedea, în risipa ei albă, amenințarea pilafului care va fi cel din urmă veșmânt cald al cărnii tale înfiorate.

Cucoșul

Privind nedumerit norii vineți, din care cad fulgi albi:
Pe acestea nu le-am călcat și totuși se ouă!?

E clipa cerească a răsăritului. Îndeobște, razele soarelui răsărit par ecoul despletit în lumini al trâmbiței întrebătoare a cocoșului.

Cucuriguu...cucuriguuu...

(Sub nori, soarele răsare cărunț și chel, ca un bulgăr de omăt turtit)

Cucoșul uluit: *Am cântat soarele și a apărut luna. Jos cortina!*
Norii lasă cortina ciuruită a ninsorii, ca toate păsările să râdă de bietul cucoș nins și plouat.

Curcanul

Sătul de-a fi curcan, el vrea să fie floare. Din două pufnituri a și-nflorit, întorcându-și capul ca un semn de întrebare, congestionat.

Acum, stă în mijlocul ogrăzii, pe o singură tulpină vânjoasă, așteptând fluturi, albine...sau, poate, o mână albă care să-l culeagă. Cum însă nu vine nimeni, uriașa floare se înfurie și bâlbâie ridicolă.

Sătul de-a fi floare, se face din nou curcan; și în mijlocul curcilor care, mai practice, ciugulesc – stă îmbufnat și nedumerit. Iar nasul îi atârână ca un semn de exclamație, decolorat.

A stat atât timp în arșița soarelui, încât dă în foc ca o oală cu lapte!

Curcanul

Înciudat de şuietul vântului, gerul s-a înroşit în amurg şi-i gata-gata să-şi umfle norii în ninsoare.

Curcanul împărtăşeşte furia gerului; mărgelile lui i-au culoarea amurgului...pufneşte şi se umflă...

Cum stă aşa pare miniatura ninsorii care a început să cadă bogată, zburbind văzduhul de fulgi.

Şi curcanul a cărui furie tresare în toţi fulgii, vede în ninsoare apoteoza lui.

Curcile

Cu capetele ascunse sub aripi, par capete de marmură desfigurate, căzute de pe soclu, în omăt. Tocmai curcile să deştepte această imagine.

Gânsacul

S-a năpustit tocmai din mijlocul găştelor, urmând gestul arătător al gâtului, ca un gânsac. Dar s-a oprit lângă o coajă de bostan cu aripile desfăcute, cu gâtul trâmbiţat spre ceruri, inspirat,solemn, sfânt, ca un Arhanghel...Şi a fâsâit.

Iar nevăzuta rachetă a fâsâitului său – aruncată până-n nori -lovindu-se de bolţi, s-a prăbuşit, prefăcută în tumult spornic de *confetii* argintii, cel puţin aşa credeau găştele, căci au aplaudat şi au proclamat asurzitor, Minunea.

Găştele

Din când în când, câte una se simte datoare să fâsâie ca un foi, pentru a înteţi scânteile ninsorii în cuptorul cerului.

Răţuştile

Dintr-un capăt al ogrăzii şi până în celălalt, trec grăbite cu aripile desfăcute, clătinându-şi trupurile: *Noi suntem balanţe delicate. Un fulg pe-o aripă, doi pe cealaltă şi echilibru e clintit...*şi se pierde în fundul ogrăzii, păstrând în ele taina greutăţii unui fulg.

Răţuştile

.....

Ei asta-i! De unde și până unde vezi dumneata că pământul e corabie? Deslușește-mă serios de ce;

Ochii care priveau ograda, trăgând cu urechea înăuntru, răspund foarte ironic: *Foarte simplu: Fiindcă rățuștele se clatină fâlfâindu-și aripile, întocmai ca pasagerii pe o corabie clătinată de valuri.*

După aceste- să recunoaștem- delicate cugetări, n-ar trebui să mă opresc deloc asupra unor fapte oarecum brutale. Tocmai de aceea am să trec în fugă pe lângă *luptele cu cocoși*, chiar dacă ele au făcut ori încă, din păcate, mai fac deliciul multor oameni. De altfel nici luptele cu câini feroși nu sunt deloc de înțeles. Este de menționat că în Grecia antică, mai ales la Atena, luptele cu cocoși erau mult îndrăgite. Anual se organizau în uriașele lor teatre în aer liber spectacole cu asemenea lupte. Cocoșii erau hrăniți cu ceapă și cu usturoi spre a fi combativi. La picioarele lor se fixau pintenii metalici pentru a fi și mai periculoși. Se puneau pariuri mari la aceste lupte, iar prețul unui asemenea cocoș era foarte ridicat. Deci să renunțăm la acest subiect și să privim mai bine două tablouri care, într-adevăr, ne pot desfăta.

O admirabilă operă o constituie pictura lui Nicolae Grigorescu intitulată *Evreul și găscă*. E o adevărată lecție de viață. Un evreu, ceva mai în vârstă, după cum se vede -hârșit, trecut prin viață, se duce cu o găscă drept plocon, în timp ce cu neascunsă șiretenie scoate de sub surtuc o cerere al cărui titlu se poate deja întrevădea...*Domnule președinte și domnilor jurați...*Sărmana găscă! Cum să nu ajute ea, cum să nu se jertfească pe sine pentru bietul om ca să răzbată în amara viață! A învățat și ea cam cum este alcătuită lumea oamenilor!

Ceva nu doar ironic, ci chiar trist este rățoiul, probabil vânat, din tabloul lui Jean-Baptiste Ondry numit *Le Canard blan* care așteaptă în cui să vină bucătarul să-și dovedească măiestria...Până va veni el, ne invită să-l admirăm.

Acum este rândul cocoșului să-l cinstim, observând o statuie a lui la Cairo, ridicată în anul 1922 drept omagiu

închinat eroilor căzuți în bătăliile pentru Franța. Cocoșul, ridicat pe un glob, într-o poziție verticală, privește către înălțimi, având în spate oarcuită o mândră coadă. De, Cocoșul Galic inspiră...

Nu doar cocoșul, ci și gâsca are o statuie a ei, ridicată pe un pedestal metalic. Ea se află în regiunea Vladimir, fostă U.R.S.S., pe marginea unui lac din orașelul al cărui nume, tradus pe românește, înseamnă *Gâsca de cristal*. Ea are aripile desfăcute, gata de zbor. O legendă spune că demult un artist a suflat în cristal o gâscă pe care toată populația o admira. De aici provine și numele plin de poezie al orașului.

Se cuvine acum să nominalizăm și fermecătorul basm al lui Ion Creangă cunoscut sub numele de *Pungața cu doi bani*, care a constituit și încă o va mai face multe vremuri viitoare, o mare încântare pentru toți cei mici, dar și pentru cei mai *mărișori*:

Pe scurt, amintim că baba cea hapsână, care avea o găină ce se oua, nu a vrut să-i dea și moșului, care avea un cocoș, câteva ouă. Ba l-a prostit pe moș să bată și el cocoșul, cum face ea cu găina, de se ouă...Și cum a pățit-o, bietul cocoș a plecat în lume. După ce un boier i-a luat pungața cu doi bani pe care o găsisese, a fost să capete însușiri supranaturale. A înghițit o cireadă de vite, o comoară de galbeni și s-a întors uriaș la moșneag. Devenit bogat, acesta și-a făcut case mari și trăia boierește. Pe baba zgârcită a iertat-o făcând-o găinăreasă. Și mai spune Creangă:

Iar pe cucoș îl purta în toate părțile cu dânsul, cu salbă de aur la gât și încălțat cu ciubote gălbuie și cu pinteni la călcăie, de ți se părea că-i un irod de cei frumoși, iar nu cucoș de făcut cu borș.

Am lăsat la sfârșit geniala fantezie dramatică în șase acte scrisă în versuri de **Victor Eftimiu, COCOȘUL NEGRU**. Jucată încă spre sfârșitul anilor 1930, piesa a fost apreciată de către public multe generații, tinerii declamând în întâlniri elevate scene întregi din captivanta operă. Câteva reflecții

despre minciună, văzută romantic, chiar dacă se abate de la tema în discuție, poate că vor fi un îndemn suplimentar pentru lecturarea cărții, dacă nu a fost deja citită.

*Minciuna-i o femeie cu ochii verzi ca marea;
E visul, e nădejdea, frumosul, înșelarea.
Prin ea se înnoiește cuvântul ce s-a spus,
Răpiți minciuna vieții și farmecul s-a dus!
Minciuna-nșuflește, minciuna-i vrăjitoare,
Din floare face flutur, din flutur face floare.
De n-ai aripi, cu dânsa poți să zbori,
Ea dă un suflet floarei și sufletului flori.*

.....
Iată însă unele admirabile versuri mai adecvate subiectului nostru, care fac din adolescentul Nenoroc, fiul lui Verde Împărat, un personaj îndrăgit, chiar dacă la naștere aflăm din piesă- următoarele preziceri, nelipsite de unele credințe populare despre cocoșul negru...

*În cartea vieții mele e scris să n-am noroc;
Am fost născut pe-o noapte cumplită, fără stele...
Cânta cocoșul negru vestindu-mi zile grele
Și eu venii pe lume târziu, în zori de zi
Și mama mea, sărmana, născându-mă muri!
Eu n-am noroc și nu pot să fac măcar un bine
De-atâtea ori trecut-a norocul lângă mine
Sub fel de fel de chipuri...priveam la el cu jind,
Dar mâna-mi fu legată și n-am putut să-l prind.
Și nu numai pe mine mă paște nenorocul,
Împart nenorocirea oricum și în tot locul!
Oriunde-aș fi mă roade păgânul dor de ducă
Și plec. De vreau să mângâi o floare se usucă,
De stau pe-o noapte verde cu ochii către cer,
De stau, visând la stele, în liniște, stingher
Și ochiul meu se-oprește pe-o stea îndepărtată
De-odată văd că steaua clipește-nspăimântată,*

*Se-ntunecă...descrește...alunecă de sus,
Aleargă...se împarte...se spulberă, s-a dus.*

.....

O fi știind ce știe credința oamenilor de nu se mai știe de când, dar parcă este cam prea multă răutate pusă în seama agerului cocoș. Dacă versurile de mai sus nu v-au convins de frumusețea operei, citiți din carte ceea ce scrie despre aur și veți fi cu siguranță robiți pe vecie de frumusețe.

După aceste momente de *pesimism* să lăsăm câteva vorbe de duh să lumineze împrejurimile și să scoată din umbră cel puțin un zâmbet.

GLUME

- -Pentru ce închide ochii cocoșul când cântă?
-Ca să creadă găinile că știe cântecul pe de rost.
- -Când mănâncă un sărac o găină?
-Când e bolnav, sau săracu sau găina.
- Hipertrofie – gravă iluzie fudulă: să fii cocoș de pildă, și să te crezi pendulă.
- -Dacă îți mai prind cocoșul în balcon la mine, am să ți-l tai și o să fac zeamă din el.
-Tot așa o să fac și eu cu câinele tău.
- -Dragă vecine, cu toată părerea de rău trebuie să-ți spun că una dintre găștile mele a inrat în grădina dumitale și ți-a ciugulit stânjeneii!
-Oh, nu face nimic. Câinele meu a omorât gășca.
-Liniștește-te! Fiica mea a călcat cu mașina ei câinele dumitale.
-Atâta pagubă! Fiul meu a răpit azi pe fiica dumitale.
- La tribunal
Mitică este condamnat la 500 de lei amendă, fiindcă în înghesuiala de la garderoba unui teatru, a făcut-o găscă pe o cucoană.

-Așadar- întrebă Mitică-nu e voie să spui unei cucoane *gâscă* ?

-Firește că nu ! răspunde judecătorul.

-Dar unei găște poți să-i spui *Stimată Doamnă*?

-Asta da. Desigur.

-Atunci- reluă Mitică, adresându-se cucoanei ofensate,-vă rog să mă iertați *stimată doamnă*!

- O găină este singura modalitate pe care o are un ou de a face alt ou.(Cezar Grigoriu)
- Minunat ar fi gestul găinii care clocește ouăle raței, dacă și găina ar ști acest lucru.(Giuseppe Navarra)
- A mâncat picioare de găină /Și-l tot răcăie la inimă.(Anton Pann)
- V. Burlă era poreclit la *Junimea, Rață*, după disputa filologică purtată cu Hasdeu asupra cuvântului rață.
- Știi cu ce prind eu vulpea? Cu găini!
- Nimic mai adevărat când spunem că oul zboară. Curând va ieși din el pasărea.

Și pentru păsările *curții* oamenii cu har, de nu se mai știe de când au găsit cuvinte pline de înțelepciune în proverbe și în ghicitori scânteietoare.

PROVERBE

- *Găina bătrână / Face zama bună.*
- *Pasărea e pui,/ Dar dracu` știe de când îi.*
- *Vrabia – pui și ea moare de bătrână.*
- *Învață oul găina.*
- *Bobocii pe găște vor să le învețe să înoate.*
- *Nu e bine unde cântă găina și nu cocoșul.*
- *Toată pasărea își apără puii.*
- *Puiul chiar de drac și tot e frumos.*
- *Tot cocoșul pe gunoiul lui cântă.*
- *Cloșca care nu șede pe cuib nu scoate pui.*

- *Cârcâite multe și ouă puține.*
- *Toată păsăre pe limba ei piere.*
- *Pasărea se prinde cu grăunțe, omul cu vorbe frumoase.*
- *Găina care cârcârățește tot la oul său gândește.*
- *Pasărea de pe glas se cunoaște.*
- *Se cunoaște puica pe creastă.*
- *Mai bine o zi cocoș decât o vară găină.*
- *Găina care cârcâie nu ouă, și omul care se laudă nu face nimic.*
- *Găina care prea mult cotcozorește nu prea clocește.*
- *Găina pu-n ou face atâta zgomot, cât o aude vulpea.*
- *Puica dă la vecini ni să pare găscă mare.*
- *Găina cu grăunțele umple gușa de pământ.*
- *Cloșca care cuprinde ouă multe, nu scoate niciun pui.*
- *Păzește-ți găștele când vezi că le descântă vulpea.*
- *Nu poți fi și cu pui, și cu ouă, și cu cloșca grasă.*
- *Unde sunt cocoși prea mulți, întârzie să se facă ziuă.*
- *Ce strici orzul pe găște când e iarbă până la genunchi!*
- *Găina pân` nu scurmă nu mănâncă.*
- *Găina oarbă încă găsește grăunțe.*
- *Cocoșul și sub covată tot cântă.*
- *N-o să-mi ia șaua cocoșului.*
- *A auzit cocoșul cântând, dar nu știe la ce casă.*
- *Răsare soarele și dacă nu cântă cocoșul.*
- *Omul e născut să umble și pasărea să zboare.*

- *Găina când îi vine atunci ouă.*
- *Se culcă odată cu găinile.*
- *Basmul cu cocoșul roșu.*
- *A sta plouat ca o curcă.*
- *Râd și curcile.*
- *Cântă găina în casă.*
- *Două femei și o găscă fac târgul cucului.*
- *A murit ca un pui de găină.*
- *Vrabia-i tot pui.*
- *Se umflă în pene ca un curcan.*
- *A ședea cloșcă.*
- *Se îmbracă în pene de păun.*
- *Fură oule de sub cloșcă.*

GHICITORI

- *Vântul încheie,
Vântul descheie.(Coadă păsării)*
- *Am o carte :
Vântul o închide,
Vântul o deschide.(Coadă păsării)*
- *Am o lacră:
O încheie vântul,
O descheie vântul.(Coadă păsării)*
- *Două gheme de mătăasă
Le-am trimis la văduleasă,
Ca să-mi facă cusătură
Fără leac de tivitură.(Coadă păsării)*
- *Danie peste danie,
Cap de brobojenie.(Cocoșul)*
- *La trup pepene,
La cap pepene,
La picioare
Rășchitoare .(Cocoșul)*
- *Am o pasăre frumoasă
La un capăt înfocată*

*La un capăt secerată,
Jumătate de-aruncat.(Cocoșul)*

- *Trepăduș pe sub părete
Bețiluș prin cele fete.(Cocoșul)*
- *Am un om
Cu cunună de aur în cap,
Și scoală morții
Cu glasul lui.(Cocoșul)*
- *Din piatră albă prooroc răsare,
Pe oameni deșteaptă
Și-n rouă îi botează.(Cocoșul)*
- *Vine fâșna pe cărare
Culegând la pietrișoare.(Găina)*
- *Gușiu, gușiu, guguiană,
Strigă noaptea prin poiană.(Gâsca)*
- *Am o puică lainică, bălainică, chiscopainică și
face niște puișori lainici, bălainici,
chiscopainici, ca și mă-sa lainică, bălainică,
chiscopainică.(Rața și rățuștile)*

Dintre multiplele versuri scrise de poeți remarcabili, merită să redăm câteva poezii, fie chiar și parțial, lăsând fiecărui cititor să aprecieze și să se bucure de cele relatate și mai ales de cum au fost evocate. Prima surpriză o avem cu poezia lui Mihai Eminescu, *Antropomorfism*, pe care abia am găsit-o în volumul *Poezii*, București, Editura Minerva, 1979, după ce de-a lungul vieții, în peste 15 ediții diferite, nu am aflat-o tipărită. Din cele 275 de versuri ale poeziei să ne oprim doar la primele patru strofe, lăsând cititorilor farmecul de a descoperi conținutul care, de fapt, se referă la *slăbiciunile* noastre, și mai puțin la cele ale blânderelor ființe.

ANTROPOMORFISM

În poata tănuită ca-n umbroasă zăhăstrie,

*Trăia puica cea moțată cu penetul de omăt;
Nu-i cucoș în toat-ograda, ce de-iubire căpiet,
S-urmărească insolenter inocenta ei junie.*

*Ce cochetă e copila, cu ce grație ea îmblă!
Și ce stele zugrăvește în nisip cu dulcea-i labă –
O găină virtuoasă, o găină prea de treabă
Cu evlavie ea cată fire de-orz și cozi de jimblă!*

*Dară cine să admire a ei nuri și tinereță?
Boul chiar, ce vede numai jumăta din a lui
paie?
Ah! În inima-i fecioară simt-o tainică văpaie
Pentru cucurigu dulce din cântări de dimineață.
Pierde gustul de mâncare, scormonește, de ți-i
milă,
În pământ, ca să găsească chipul cel dorit într-
una,
Sau se plimbă visătoare, noaptea căutând în
lună
A lui umbră luminoasă – melancolica copilă!*

.....
Mihai Eminescu

GÂRI-GÂRI

*Între oi și-ntre măgari,
Laolaltă cu catârii,
Calcă-n pas, cu pașii rari,
Gâsca-n vârstă, Gâri-gâri.*

*Chiar berbecii o cinstesc
Pentru tact și cumpătare
Și cu felu-i bătrânesc*

Îi dau rang de inspectoare.

*Are cinsprezece ani,
Și în gloata curții deasă
Trece mândră prin găscani,
Ca prin bălci o preoteasă.*

*O saluți, o chemi, și vine
Din ce-spui și ce-i vorbiși
Ea se uită lung la tine
Dintr-o parte și pieziș.*

*N-a avut noroc să-nvețe
Școala cel puțin primară
Că acum, la bătrânețe,
Ajungea și profesoară.*

Tudor Arghezi

CÂȚI CA VOI

*Sus, pe gardul dinspre vie,
O găină cenușie
Și-un cocoș împintenat
S-au suit și stau la sfat.
-Ia te uită, mă rog ție,
Cât de sus m-am înălțat!...*

*Și de-odată cu glas mare,
Începură amândoi,
Să cotcodăcească-n soare:
-Nimeni -nu -mai- e -ca -noi!...*

*Dar de sus din corcoduș,
Pitulându-se-ntre foi,
Le-a răspuns un pițigoi:*

-Câți-ca-voi! Câți-ca-voi!...

George Topârceanu

INDIGNARE RECIPROCĂ

*Cu pana ta măiastră cinci sonete
Am scris, cum vezi, până acum, gânsace –
Dar pana s-a uzat și nu mai face-
Dă-mi altă pană...-Nu, destul, poete!*

*Vrei să mă jumulești de viu?! Dă-mi pace!
Plătesc cam scump promisele cuplete.
Eu nu-ți mai dau nimic...mii de regrete!
De-aici încolo scrie cum îți place!*

*Măcar o pană dă-mi, te rog, confrate
Salvează-mă! Acesta-ți este rolul!
-Las c-am salvat odată Capitoliul
Noi, găștile,și tot am fost mâncate...
Purtarea voastră nu-i deloc galantă...
-Hai, marș de-aici, friptură ambulantă!
Dimitrie Anghel*

OUL CELEBRU

*Dintr-un simplu ou banal
A ajuns un pedestal
În postura de statuie
(Admirat cum altul nu e!)
Cu-o valoare
Uimitoare,
Nu din cauză că are
Alt albuș
Sau gălbenuș
Însă...l-a semnat Brâncuși!*

*Ea, găina outoare,
Nu-i măcar co-autoare,
Pentru că-n cuibarul ei
Naște ouă – nu idei!*

Stelian Filip

LA PAȘTI

*Astăzi în sufragerie,
Dormitau pe-o farfurie,
Necăjite și mânjite,
Zece ouă înroșite.*

*Un ou alb, abia ouat,
Cu mirare le-a-ntrebat:
-Ce vă este frățioare,
Ce vă doare?*

*Nu vă ninge, nu vă plouă,
Stați gătite-n haină nouă,
Parcă, Dumnezeu mă ierte,
N-ați fi ouă...*

*-Suntem fierte!
Zise-un ou rotund și fraise
Lângă pasca cu orez.
Și schimbându-și brusc alura,
Toate-au început cu gura:
-Pân` la urmă tot nu scap!
-Ne gătește de paradă.
-Ne ciocnește cap în cap
Și ne zvârle coaja-n stradă..
-Ce rușine!
-Ce dezastru!*

*-Preferam să fiu omlet!
-Eu de m-ar fi dat la cloșcă,
Aș fi scos un pui albastru...
-Și eu unul violet...
-Eu, mai bine-ar fi să tac:
Așa galben sunt, că-mi vine
Să-mi închipui că pe mine
M-a ouat un cozonac...*

George Topârceanu

-0000-

Cum să închei acest capitol și, de fapt, această carte închinată supuselor și îndrăgitelor necuvântătoare nu a fost deloc prea simplu să decid. Am căutat o știre de senzație, dar toate nu depășeau efemerul precum acelea dintr-un ziar. Am analizat și câteva atitudini ale unor animale, cărora să le fac o interpretare psihologică, să evidențiez trăirile lor ca viețuitoare înzestrate cu un înalt grad de simțire, însă am alunecat în descrieri medicale, pătrunzând pe un teren nu suficient de atrăgător și, oricum, nu destul de confortabil, chiar și pentru autor.

În criză de hotărâre am decis să apelez la întâmplări ori gesturi memorabile din viața animalelor. Cele care au însă la bază legende, nu fără a nu le aprecia partea instructivă și informațională, le-am exclus pentru a da satisfacție unor sceptici, rămânând să mă bazez pe o certă realitate, confirmată de trecerea necruțătoare a timpului și care să aibă, cel puțin pentru un final mai atrăgător, oarecare accent de senzație sau mai bine zis de aleasă semnificație. Drept care, am lăsat ca istoria să mă ajute, spunând ea însăși, în cele ce urmează, ce a ales pentru modesta dăruire oferită unor prieteni eterni!

Nu este deloc hazardat să spunem că un cârd de găște a făcut ca istoria Romei antice să nu se poată scrie fără să

amintim de aceste păsări frumoase și cu oarecare demnitate a prezenței lor.

Roma, mândră și puternică încă de la începuturile ei când singurul supraviețuitor al războiului troian, pierdut prin vicleșugul *calului troian* imaginat de Ulise, eroul Enea, cel ce-a luptat vitejește pentru înfrântul rege al Troiei, Priam, avea să afle locul și să pună temeliile înființării acestui etern teritoriu de măreție și de glorie, avea pe una din cele șapte coline ale ei o puternică fortăreață, Capitoliul. Acest punct strategic, într-o noapte de neliniști a anului 390 î. Hr., era strașnic păzit de un grup de patricieni contra atacurilor repetate ale cotropitorilor galezi. Era ultimul punct de rezistență al Romei. În acele vremuri Galia constituia o regiune întinsă din centrul Europei. Ea cuprindea teritorii la sud și vest de fluviul Rin, cât și la vest de Munții Alpi și la nord de Munții Pirinei. Dar gali se găseau și în Belgia, Olanda, Elveție și Germania.

În mod sistematic triburi galice invadau teritoriile Italiei, făcând mari prădăciuni și jafuri pe unde ajungeau. În fața unui pustiitor atac condus de galezul Brenus, legiunile romane au fost nevoite să se retragă, fiind, de fapt, puse pe fugă. Ajunși până la fortăreața Capitoliului, galezii au adoptat tactica unui atac prin surprindere, pândind momentul potrivit. Într-o noapte neagră, liniștită, în mare taină, galezii au declanșat atacul, urcând colina nesupusă. Patricienii apărători nu se așteptau la o asemenea manevră pe un timp nefavorabil așa că din clipă în clipă puteau fi surprinși în deplină odihnă.

Doar la câteva abia perceptibile sunete venite intempestiv, cineva a dat alarma cu un fel de strigăte disperate care au trezit toată cetatea. Zgomotul infernal a fost declanșat de un cârd de găște, pregătite pentru a fi sacrificate chiar a doua zi la un ritual religios.

Dându-și seama de adevăratul pericol, oștenii romani s-au mobilizat rapid și au opus o rezistență neașteptată pentru galezi, reușind să respingă atacul și chiar să ia inițiativa luptei, soldată în final cu alungarea invadatorilor.

Romanii, tributari unor concepții mistice ale vremii, au atribuit găștelor o putere supranaturală, fapt soldat cu renunțarea de a mai sacrifica păsările.

Se spune că ele și urmașii lor au fost îngrijite în mod special și hrănite cu toate bunătățile. Li se aduceau cu deosebit respect mari elogii. În fiecare an cele mai frumoase dintre ele erau plimbate prin întreaga Romă urcate într-o litieră de aur.

Ceremonialul triumfului , ca manifestare specifică speciei după orice acțiuni care pun comportamentul găștelor în alarmă, nu a fost să se transmită și în viața luptătorilor romani. Atacurile galeze s-au ținut lanț câteva sute de ani, până când genialul strateg, și anume Iulius Caesar (n.100 – m.44 î. Hr.) a reușit, după lupte îndârjite, să-i supună definitiv, dispărând din istorie ca forță potrivnică Romei.

Caesar avea să ducă un război aprig contra galilor între anii 58-50 î. Hr., el conducând personal, înfășurat în mantia lui sângerie, ca un semn distinct al luptei, acțiunile războinice, bazându-se pe superioritatea strategiei sale și a tehnicilor ingineresti militare. A cucerit trib după trib până când a ajuns în Germania și în Belgia; trecând apoi Canalul Mânecii, a intrat în Britania.

Războiul dus a fost un triumf uriaș, Însuși teribilul rege galez, Vecingetorix a fost înfrânt și luat prizonier. Dus la Roma în umiltoare supunere, după șase ani de captivitate a fost executat, ca mare dușman al poporului roman.

Abia acum putem spune că isprava găștelor și-a încheiat epilogul în morala și în gloria ei. Alarma lor a înlăturat supunerea Romei, poate pentru totdeauna. Istoria lumii desigur că ar fi arătat în altfel! Cum oare? Cum?

Cât privește Galia, ea a fost reorganizată abia în secolul I- d. Hr. în provincii, dar Roma a renunțat definitiv la toate teritoriile galice abia în secolul al IV-lea d. Hr., urmându-și propriul ei destin.

**Mărețe Gâște, ați avut ce salva ! Roma este eternă!
Glorie vouă!**

ÎN LOC DE EPILOG

Nu putem încheia această carte fără să ne luăm *rămas bun* de la prietenii noștri tare de demult, de astăzi și pentru totdeauna.

I-am invocat pe rând, după puterile noastre, pe fiecare dintre ei, urmărind doar să-i facem cât mai cunoscuți, să le conturăm specificitatea care-i desăvârșește și să le apreciem atașamentul față de om, cât și imensul lor rol în evoluția moral-spirituală a omului care, de prea multe ori, robit de interese materiale, uită de sine, izolându-se în egoismul singurătății.

Cât de mult datorăm animalelor eliberarea noastră din închisorile atâtor tristeți ale vieții! Nespus ne bucurăm, dobândind o stare de aleasă bună dispoziție, atunci când un **câine** își apropie botișorul mirosindu-ne cu interes ori sare de plăcere, lătrând voios ca să-l scoatem la plimbare.

La fel suntem de emoționați și când **pisicuța** își atinge căpușorul de picioarele noastre ori ni se culcă în brațe, torcându-ne visătoare o baladă pisicească...

Din eleganța ținutei unui **cal** și din seriozitatea deprinderilor lui am învățat cu dezinvoltură să avem noi înșine o verticalitate comportamentală, ca și o noblețe deosebită a ținutei.

Și de la atât de seriosul **bou** am înțeles că disciplina de a ne face datoria nu este o stare de grea supunere, ci un punct de unde pornesc clipele de demnitate și de libertate ale cugetului.

Nici **oaia** nu a uitat să ne ofere tărie din instinctul ei de grup, de turmă, că suntem și noi oamenii ai unei societăți căreia îi suntem datori că ne apără, dar și că ne stimulează propria personalitate.

Și văcuța aceea a săracului, **căprița**, ne oferă exemplul de atașament, mai ales în Evul Mediu când avea să constituie o salvare și o speranță de la prea multă sărăcie.

Despre **porc** nu trebuie să insistăm căci, în modesta lui comportare, orice gest al nostru de a-i vorbi ori de a-i da ceva bun de mâncat nu rămâne nerăsplătit sau de câte ori ne revede, acordându-ne un salut din vârful botului, parcă promițându-ne că al nostru va fi mai spre Ignat...

Măgarul doar nu prea pare a fi atașat de om, dar cei care lucrează cu el știu cât de multă și definitivă dăruire de efort și de indulgență este capabil acest întristat și îngândurat animal.

Și de la cumițele orătănii ale curții, **găina** sau **curca**, **cocoșul** ori **curcanul**, **gâsca** și **rățușca**, **gânsacul** și **rățoiul**, avem exemple de folosit, culegând adeseori modele de tandrețe, de cochetărie și chiar de puțină eleganță!

Dacă, poate, uneori ceva nu ne-a plăcut la admirabilele animale pe care ne-am străduit să le evidențiem ori doar fantezistele păreri umane le-au atribuit anumite defecte ori legende nefavorabile, ne simțim tot atât de datori să le mulțumim pentru prezența lor în viața noastră, recunoscând cu sinceritate că în acest fel existența omului este cu mult mai frumoasă și ar fi fost ,poate, imposibilă.

Din lumea necuvântătoarelor omul modern a împrumutat pentru propriul său uz o mare forță de omenie. Lor trebuie să le închinăm profundă recunoștință și să le asigurăm că, față de ele niciodată-cum spunea Schiller- **sensibilitatea nu se uzează!**

B I B L I O G R A F I E

Apelvianu Barbu, *Edison*, Editura Ion Creangă.

Arghezi Tudor, *Versuri*, E.P.L. col.Biblioteca pentru toți, 1960.

Brehm, *Lumea animalelor*, București, Editura Științifică, 1964.

Ceram C. W., *Zei, morminte, cărturari*, București, Editura Științifică, 1968.

Cociu Mihai, *Povestiri cu și despre animale*, București, Albatros, 1988.

Coșbuc George, *Poezii*, București, E.S.P.L.A., 1957.

Creangă Ion, *Amintiri din copilărie*, București, Editura Tineretului.

Dictionaire encyclopedique de la peiture, Paris, Editura Bookking inter., 1994.

Enciclopedia civilizației grecești, București, Meridiane, 1970.

Enciclopedia Universală Britanica, București, Editura litera, 2010.

Fabule, București, Editura Ion Creangă, 1982.

Ghicitori și proverbe, București, Editura Ion Creangă, 1957.

Glashouwer Willem J. J., *Așa a apărut lumea*, Olanda, Bielefeld, Editura Cristliche Literatur-Verbreitung, 1993.

Goethe Johann Wolfgang, *Faust*.

Hogaș Calistrat, *Pe drumuri de munte*, București, Editura Ion Creangă, 1982.

Homer, *Iliada*, BUCUREȘTI, Albatros, 1973.

Kernbach Victor, *Mituri esențiale*, București, Editura Științifică, 1979.

Kolb Erich, *Despre viața și comportamentul animalelor*, București, Editura Ceres, 1981.

Nicolae Grigorescu, București, Meridiane, 1973.

Poezii populare ale românilor, București, Meridiane, 1982.

Ștefan Luchian, București, Meridiane, 1972.

Ștefănescu Alex., *Jurnal secret*, București, Editura Corint, 2009.

Ștefănescu Alex., *Cum te poți rata ca scriitor*, București, Humanitas, 2009.

Țarălungă Gheorghiță, *Critică și blestem*, Brăila, Editura Olimpia, 2011.

Țarălungă Gheorghiță, *Cristale de cuget*, Brăila, Editura Danubius, 2011.

Almanahul satelor.

Almanahul sănătății.

Almanahul de vacanță.

Flacăra.

Magazin istoric.

Orizont.

Urzica.

Internet.

C U P R I N S

Prefață.....	1
Introducere.....	2
Câinele.....	5
Calul.....	20.
Boul.....	29
Porcul.....	36
Oaia.....	43
Capra.....	50

Măgarul.....	54
Pisica.....	60
Păsări.....	67
În loc de epilog.....	77
Bibliografie.....	78

